

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1955: 40

Justitiedepartementet

RÄJONGPLANENS FULLFÖLJANDE

SLUTBETÄNKANDE AV FÅNGVÅRDENS
ORGANISATIONSKOMMITTÉ

Stockholm 1955

Statens offentliga utredningar 1955

Kronologisk förteckning

1. Lag om jordbrukskasserörelsen m. m. Kihlström. 160 s. Jo.
2. Stöd åt den mindre och medelstora skeppsfarten. Idun. 280 s. H.
- 3 o. 4. Nordiska post- och teletaxor. Idun. 37 s. U.
5. Prissättningen på jordbruksprodukter. Bilaga 1. Marcus. 101 s. Jo.
6. Vattenvården. Hægström. 133 s. Jo.
7. Det mindre jordbrukets möjligheter att uppnå bättre lönsamhet. Berlingska Boktryckeriet, Lund. 402 s. Jo.
8. Tvätt. Kihlström. 368 s. S.
9. Frågan om statslösen av stamaktierna i LKAB. Marcus. 181 s. Fi.
10. Vidlyftiga rättegångar. Norstedt. 72 s. Ju.
11. Psykologisk utbildning och forskning. Idun. 324 s. E.
12. Rationalisering av sjukhusdriften. Kihlström. 283 s. I.
13. Utlandstransaktionerna och den svenska ekonomin. Av B. Metelius. Idun. 245 s. Fi.
14. Yrkeskolornas handelsundervisning m. m. Marcus. 489 s. E.
15. Detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Kopparbergs och Gävleborgs län. Kihlström. 47 s. K.
16. Pris och prestation i handeln. Idun. 478 s. H.
17. Sekretessen vid förundersökning i brottmål. Kihlström. 92 s. I.
18. Undersökningar rörande små avloppsreningsanläggningar. Victor Petterson. 105 s. I.
19. Administrativt rättsskydd. Kihlström. 104 s. Ju.
20. Det döva barnets språk- och talutveckling. Idun. 88 s., 2 pl. E.
21. Tekniska skolutbildningen. Idun. 592 s. E.
22. Detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Väster- norrlands, Jämtlands och Västerbottens län. Kihlström. 60 s. K.
23. Busslinjeutredningen. 2. Betänkande rörande översyn av vissa bestämmelser i 1940 års förordning angående yrkesmässig automobiltrafik m. m. jämte förslag till lag angående företag, som driva yrkesmässig trafik med omnibus. Katalog och Tidskriftstryck. 142 s. K.
24. Ny bagerilag. Arbetsutredningens betänkande. 6. Beckman. 98 s. S.
25. Finanspolitikens ekonomiska teori. Av B. Hansen. Almqvist & Wiksell, Uppsala. 403 s. Fi.
26. Flygfotogrammetrisk verksamhet. Gummesson. 216 s., 5 kartor. Jo.
27. Förslag till ny förordning om erkända arbetslöshetskassor m. m. Norstedt. 264 s. S.
28. Samlingslokaler. Beckman. 190 s., 14 s. pl. S.
29. Samhället och barnfamiljerna. Idun. 294 s. S.
30. Tjänstebostäder. Idun. 266 s. C.
31. Skolväsendets lokala och regionala ledning samt lärartillsättningen. Kihlström. 582 s., 3 kartor. E.
32. Allmän pensionsförsäkring. Norstedt. VIII, 476 s. H.
33. Nordiska vägtrafikbestämmelser m. m. Idun. 155 s., 3 s. pl. U.
34. Arbetskraftsbehovet inom offentlig verksamhet. Idun. 266 s. S.
35. Hyresregleringens avveckling m. m. Gummesson. 165 s. Ju.
36. Lag angående jordfästning och gravsättning m. m. Idun. 32 s. Ju.
37. Utredningshem. Beckman. 126 s. S.
38. Tobakshandelsregleringen. Katalog och Tidskriftstryck. 194 s. S.
39. Statsstöd för samlingslokaler. Idun. 128 s. S.
40. Räjongplanens fullföljande. Kihlström. 112 s. Ju.

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1955:40

Justitiedepartementet

RÄJONGPLANENS
FULLFÖLJANDE

*Slutbetänkande av fångvårdens
organisationskommitté*

EMIL KIHLSSTRÖMS TRYCKERI AKTIEBOLAG
STOCKHOLM 1955

STENZ OUTLINDA LINDHOLM 1925

Journal of the

RALONGPÄNNER
EFFEÖLJÄNDE

Ständens och församlingens
organisationsplan

1925
1925

Innehåll

<i>Skrivelse till Statsrådet och Chefen för Kungl. Justitiedepartementet</i>	5
<i>Första kapitlet. Inledning</i>	7
<i>Andra kapitlet. Räjongplanen</i>	9
<i>Tredje kapitlet. Räjongplanens förverkligande</i>	12
Besluten	12
Behandling vid anstaltsgrupp	17
<i>Fjärde kapitlet. Anstallerna</i>	21
Gruppindelningen	21
Den nuvarande fasta personalorganisationen	22
<i>Femte kapitlet. Allmänna synpunkter på räjongplanens fullföljande</i>	48
Anstalternas styresmän och räjongplanen	48
Nya anstaltsgrupper	49
Fångvårdsdirektörens kompetens	51
Konferenser	52
Expeditionspersonal	52
Behandlingsplanering	53
Räjongpsykiatri	53
Psykologisk expertis. Gruppterapi	54
Personalutbildning	54
Fångvårdsstyrelsen	54
<i>Sjätte kapitlet. Räjongorganisationen</i>	55
Säkerhetsanstalter	55
Anstalter för unga	56
Läkare	59
Biträdespersonal	59
Egen bil	61
Registreringsanordningar	62
<i>Sjunde kapitlet. Behandlingsplanering</i>	63
Journaler	63
Assistentbiträden m.m.	64
<i>Åttonde kapitlet. Rekrytering och utbildning av personal i tillsynstjänst</i>	66

<i>Nionde kapitlet. Fångvårdsstyrelsens organisation</i>	68
Socialbyrån	68
Psykolog	69
»Kriminalvårdsstyrelsen»	69
<i>Tionde kapitlet. Kostnadsberäkningar</i>	70
<i>Elfte kapitlet. Lagförslag</i>	74
<i>Tolfte kapitlet Sammanfattning</i>	76
 <i>Bilagor.</i>	
A. Förslag till behandlingsjournal	77
B. Gruppterapi med svenskt kriminalvårdsklientel	85
C. Förslag till lag angående ändring i lagen den 21 december 1945 (nr 872) om verkställighet av frihetsstraff m.m.	106

*Till Herr Statsrådet och Chefen för
Kungl. Justitiedepartementet*

Den 5 juni 1953 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för justitiedepartementet att tillkalla tre sakkunniga med uppdrag att framlägga förslag till åtgärder för genomförande av den vid 1953 års riksdag beslutade administrativa omläggningen inom fångvården och till ändringar i fångvårdsstyrelsens organisation efter reformens genomförande, att utse en av de sakkunniga att vara ordförande samt att utse sekreterare och experter åt de sakkunniga.

Med stöd av bemyndigandet tillkallade departementschefen samma dag byråchefen i socialstyrelsen *Torsten Eriksson*, numera ordinarie byråchefen i fångvårdsstyrelsen *Bertil Forssell* och byrådirektören i statens organisationsnämnd *Paul Tammelin*. Åt Eriksson uppdrogs att vara de sakkunnigas ordförande.

Samtidigt förordnade departementschefen numera extra ordinarie kansli-sekreteraren i justitiedepartementet *Sven Fischier* att vara sekreterare åt de sakkunniga.

De sakkunniga har antagit benämningen *fångvårdens organisationskommitté*.

Att såsom experter biträda kommittén förordnade departementschefen den 24 juli 1953 numera fångvårdsdirektören vid fångvårdsanstalten å Långholmen *Gunnar Rudstedt* och förste byråsekreteraren i fångvårdsstyrelsen *Nils-Uno Fornander* samt den 9 juni 1955 byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet *Per Bergsten*.

Den 19 oktober 1953 förordnade departementschefen juris kandidaten *Sven Larsson* att, räknat från och med den 1 oktober 1953, såsom expert biträda kommittén vid viss gruppterapeutisk försöksverksamhet.

Juris kandidaten *Christian Lünig* i statens organisationsnämnd har biträdd kommittén vid utformandet av förslag till registreringsanordningar och behandlingsjournal.

Kommittén har under år 1954 till statsrådet och chefen för justitiedepartementet överlämnat fyra skrivelser med organisationsförslag samt ett stencilerat betänkande.

I och med föreliggande slutbetänkande, som härmed vördsamt överlämnas, betraktar kommittén sin uppgift som slutförd.

Förssell, som biträder de i betänkandet framlagda förslagen, har på grund av sjukdom icke haft tillfälle medverka vid betänkandets slutliga utformning.

Stockholm den 24 oktober 1955.

Torsten Eriksson

Bertil Forssell

Paul Tammelin

Per Bergsten

Nils-Uno Fornander

Sven Larsson

Gunnar Rudstedt

/Sven Fischier

FÖRSTA KAPITLET

Inledning

Våra direktiv innefattas i ett uttalande till stadsrådsprotokollet av chefen för justitiedepartementet, statsrådet Herman Zetterberg, den 5 juni 1953 med följande lydelse:

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade jag den 9 mars 1951 särskilda sakkunniga för att utreda frågan om omedelbara förbättringar inom fångvården och framlägga därav påkallade rekommendationer och förslag. De sakkunniga, vilka antog benämningen 1951 års fångvårdsutredning, avgav under år 1951 ett flertal betänkanden, som lades till grund för anslagsframställningar i 1952 års statsverksproposition. Den 15 juli 1952 avlämnade utredningen sitt slutbetänkande om en räjongplan för fångvården (SOU 1952:21). Detta förslag avsåg främst en administrativ omläggning så att fångvårdsanstalter gruppvís skulle kunna samverka under ledning av en större och i vårdtekniskt hänseende bättre utrustad centralanstalt. Enligt utredningen borde bildas dels lokalt bestämda räjonger för ordinärt manligt fångklientel och dels vissa specialräjonger, nämligen en interneringsräjong för internerade, förvarade och vissa vårdfall samt en ungdomsräjong för dem som dömts till ungdomsfängelse och för unga manliga fångar, dömda till fängelse eller straffarbete. Kvinnoanstalten i Växjö skulle stå utanför räjongindelningen.

Vid min prövning av hithörande frågor fann jag mig kunna i huvudsakliga delar biträda fångvårdsutredningens förslag. På min föredragning avlät Kungl. Maj:t propositioner till innevarande års riksdag dels angående de ändringar i straffverkställighetslagen som erfordrades för genomförande av den nya ordningen (prop. nr 143) och dels angående därmed sammanhängande anslagsfrågor (prop. nr 144).

Enligt nämnda propositioner skall fång-

vårdsanstalterna för ordinärt manligt fångklientel efter viss angiven fördelning sammanföras i fyra olika anstaltsgrupper med anstalterna på Långholmen och Härlanda samt i Malmö och Härnösand som centralanstalter. Vidare skall anstalten i Växjö och kolonien Eleonora bilda en grupp för det kvinnliga klientelet med den förra anstalten som centralanstalt. Med hänsyn till de ändringar i organisatoriskt hänseende beträffande ungdoms- och säkerhetsanstalterna, som kan bli följden av pågående arbete inom strafflagberedningen och säkerhetsanstaltsutredningen, lämnades nämnda anstalter i detta sammanhang tills vidare å sido. Till styresmännen för centralanstalterna skulle decentraliseras beslutanderätten i frågor om placering, förflyttning och vissa andra behandlingsfrågor, som nu ankommer på fångvårdsstyrelsen. Vid centralanstalten skulle finnas psykiatrisk avdelning, vars chef skulle vara rådgivande psykiater inom anstaltsgruppen. Han skulle äga befogenhet att, oavsett vad i övrigt bestämts, besluta angående intagens överflyttning till den psykiatriska avdelningen för undersökning eller behandling. De nuvarande verkställighetsundersökningarna skulle icke förekomma vid ifrågavarande anstaltsgrupper. En decentralisering från fångvårdsstyrelsen till anstaltsgrupperna skulle även ske inom det kamerala arbetet och beträffande vissa arbetsuppgifter tillhörande arbetsdriften. De intagnas hänvisning till viss anstaltsgrupp skulle ske på så sätt, att häktade i första hand kvarblir i den anstaltsgrupp, där de befinner sig då verkställigheten börjar, och dömda på fri fot av fångvårdsstyrelsen fördelas mellan anstaltsgrupperna med ledning av bostads- eller vistelseort samt övriga omständigheter. Fångtransporter skulle, såvitt möjligt, utföras med bil inom anstaltsgrupperna. De förordade ändringarna i anstaltsorganisationen föreslogs skola genomföras efter

hand från och med ingången av budgetåret 1953/54 genom en särskild organisationsavdelning, sammansatt av representanter för justitiedepartementet, fångvårdsstyrelsen och statens organisationsnämnd. Denna avdelning skulle även ha sin uppmärksamhet riktad på de möjligheter att minska fångvårdsstyrelsens personal, som kan uppkomma i samband med anstaltsväsendets omorganisation, samt föreslå de inskränkningar som successivt blir möjliga.

Sammansatt stats- och första lagutskott tillstyrkte (utlåtande nr 9) att det framlagda förslaget till administrativ omläggning inom fångvården genomfördes och prövades. Med hänsyn till de många problem den nya ordningen kunde medföra fann utskottet (utlåtande nr 10) det lämpligt, att bearbetningen av det av mig skisserade programmet anförtroddes åt en särskild organisationsavdelning. I den mån erfarenheter av den nya ordningen vunnas, borde de justeringar, som efter hand kunde bli nödvändiga, såvitt möjligt hållas inom den angivna kostnadsramen. Riksdagen beslöt (skr. nr 302 och 303) i enlighet med utskottets hemställan bifalla propositionerna.

Genomförandet av den sålunda beslutade organisatoriska omläggningen inom fångvården förutsätter att gällande administrativa bestämmelser, såväl av Kungl. Maj:ts utfärdade instruktioner och andra författningar som av fångvårdsstyrelsen meddelade anvisningar och föreskrifter, först genomgås och revideras. Det är även erforderligt att gruppindelningen av anstalterna mera i detalj överväges. Sedan denna revision verkställts bör den beslutade reformen genomföras efter hand men ändå så snabbt som kan ske. Det bör noga tillses, att handläggningen av ärendena inom fångvården sker så enkelt och praktiskt som möjligt och att befattningshavarna blir väl instruerade angående sina nya uppgifter. Därför är det nödvändigt att det praktiska genomförandet av reformen under någon tid följes och att de erfarenheter och nya synpunkter som därvid kan vinnas blir beaktade. I samband med omläggningen av den lokala administrationen inom fångvården

bör fångvårdsstyrelsens organisation över ses och möjligheterna till rationaliseringar inom ämbetsverket tillvaratagas.

Det bör i enlighet med statsmakternas beslut uppdragas åt sakkunniga att framlägga förslag i nu angivna hänseenden.

Med skrivelser den 26 februari, den 18 mars, den 31 mars och den 24 april 1954 har vi till chefen för justitiedepartementet överlämnat förslag *dels* till regler och anvisningar för behandlingsplanering i fångvårdsanstalt som ingår i anstaltsgrupp, *dels* till registreringsåtgärder avseende i sådan anstalt intagna, *dels* till bestämmelser beträffande fångvårdsanstalternas ekonomiska förvaltning och kassarörelse, *dels ock* till instruktioner för fångvårdsdirektör, fångvårdsinspektör, överläkare vid psykiatrisk avdelning, ingenjör och fångvårdsassistent.

Den 30 september 1954 överlämnade vi betänkande (stencilerat) med förslag till organisation för fångvårdsstyrelsen.

Chefen för justitiedepartementet förordnade den 19 oktober 1953 juris kandidaten Sven Larsson att, räknat från och med den 1 oktober 1953, såsom expert biträda oss vid viss gruppterapeutisk försöksverksamhet. Verksamheten har därefter under Larssons ledning bedrivits i den omfattning som framgår av en såsom bilaga till detta betänkande fogad berättelse (*bil. B*).

På vårt initiativ har den framstående amerikanske experten på gruppterapi dr Lloyd W. McCorkle besökt Sverige under tiden 1 april—31 maj 1954, varvid han hållit föreläsningar om gruppterapi med kriminalvårdsklientel samt instruerat i gruppterapeutisk teknik.

ANDRA KAPITLET

Räjongplanen

1951 års fångvårdsutredning framlade i sitt slutbetänkande den 15 juli 1952 (SOU 1952:21) förslag till en räjongplan för fångvården. Planen syftade ytterst till en förbättrad behandling av de intagna. För detta ändamål föreslogs en omfördelning av de administrativa funktionerna inom fångvården. Behandlingsfrågor rörande de intagna skulle sålunda i princip handläggas icke såsom dittills av fångvårdsstyrelsen, vilken i regel avgjort dessa ärenden på grundval av enbart skriftligt material, utan av sådana befattningshavare som hade — eller vid behov kunde få — personlig kontakt med vederbörande intagen. I detta syfte föreslogs, att anstalterna skulle uppdelas i grupper, *räjonger*. I varje grupp skulle ingå både större och mindre, såväl öppna som slutna anstalter. En i vårdtekniskt avseende särskilt välutrustad anstalt inom gruppen skulle ha karaktären av centralanstalt och vara försedd med psykiatrisk avdelning. Styresmannen för denna centralanstalt skulle tillika vara *räjongchef* och dess chefspsykiater skulle fungera såsom psykiaterkonsult för gruppens klientel i dess helhet, *räjongpsykiater*. Genom att decentralisera vårdfrågorna från fångvårdsstyrelsen till högt kvalificerade fångvårdstjänstemän i räjongernas ledning avsåg man att vinna en mer adekvat behandling av den intagne, grundad på förbättrad kännedom om honom och hans förhållanden. Såsom en önskvärd följd härav skulle från fångvårds-

styrelsen avlastas ett stort antal mer eller mindre rutinmässiga ärenden rörande de enskilda intagna. Då de intagna i princip endast skulle förflyttas mellan anstalter inom gruppen, skulle man också vinna en begränsning av fångtransporterna.

Enligt planen skulle anstalterna för fångvårdens normalklientel fördelas på fyra räjonger och grupperas kring envar av anstalterna *Härnösand*, *Långholmen*, *Härlanda* och *Malmö*, vilka sålunda skulle fungera såsom *centralanstalter*. Därutöver skulle två specialräjonger bildas, den ena bestående av anstalter för förvarade, internerade och vissa vårdfall (sinnessjuka straffångar m. fl.), den andra av anstalter för ungdomsfängelseklientel och unga fångar med tidsbestämda straff.

Dömda på fri fot föreslogs skola av fångvårdsstyrelsen hänvisas till viss räjong företrädesvis efter sin kyrkobokföringsort, medan anstaltsplaceringen inom räjongen skulle avgöras av vederbörande räjongchef, vilken även skulle anstaltsplacera häktad, sedan domen mot denne vunnit laga kraft. Undantagsvis skulle räjongcheferna genom överenskommelse inbördes kunna besluta om förflyttningar i individuella fall från en räjong till annan. Ungdomsräjongens klientel föreslogs tillsvidare skola anstaltsplaceras av fångvårdsstyrelsen.

Vårdens individuella utformning för de på gruppens anstalter intagna skulle en-

ligt planen ankomma på räjongchefen och räjongpsykiatern. Den senare skulle äga befogenhet att till sin avdelning på centralanstalten intaga de fall som han ansåg borde underkastas särskild psykiatrisk undersökning eller behandling. Det dittills tillämpade undersökningsförfarandet enligt 43 § verkställighetslagen hade icke visat sig tillfredsställande. I många fall hade undersökningarna fått företagas utan medverkan av psykiatriskt utbildad läkare och ofta på ett så sent stadium av verkställighetstiden att de förfelat sitt syfte. I stället föreslogs i räjongplanen, att det klientel varom här vore fråga — i första hand intagna med en strafftid av sex månader eller mera — skulle på centralanstalten genomgå en särskilt ingående undersökning rörande levnadsomständigheter samt kroppslig och psykisk status. Denna undersökning skulle verkställas i omedelbar anslutning till intagandet och under medverkan av räjongpsykiatern samt övrig till centralanstalten knuten expertis. Med ledning härav skulle sedan räjongchefen besluta om den mer definitiva anstaltsplaceringen samt om vårdens utformning över huvud. Innan beslut härom fattades skulle emellertid fallet ventileras inom ett vid anstalten för ändamålet särskilt inrättat organ, benämnt *kollegium* och avsett att utgöra ett informellt diskussionsforum för aktuella behandlingsuppgifter. Kollegiet skulle sammanträda under ordförandeskap av räjongchefen med deltagande av räjongpsykiatern och vissa andra befattningshavare, däribland representanter för personal inom arbetsdrift och tillsynstjänst. Även vid sidoanstalterna skulle finnas liknande kollegier, ehuru behandlingsuppgifterna där av naturliga skäl blev mer begränsade. Föredragningen vid kollegiet skulle icke grundas på skriftliga berättelser av den äldre typen utan i stället bygga på blankett-

anteckningar och övriga införskaffade uppgifter rörande den intagne. Bilden av denne skulle ytterligare kompletteras av de upplysningar som muntligen lämnades av de olika deltagarna i kollegiet. En koncentrerad sammanfattning av vad därvid framkommit skulle ingå i den *verkställighetsjournal*, som skulle läggas upp för varje intagen och vari fortlöpande anteckningar skulle föras rörande hans förhållanden under strafftiden. Genom att på detta sätt skrivandet om den intagne begränsades till det väsentliga skulle åtskillig tid kunna vinnas till behandlingen av honom.

Förutom anstaltsanvisningar inom räjongerna och förflyttningar i enskilda fall mellan dessa föreslogs i planen att följande ärenden, hörande till behandlingen i mer vidsträckt mening, skulle *delegeras* från fångvårdsstyrelsen till räjongcheferna, nämligen:

- Beslut angående inställelser inför domstol eller annan myndighet enligt 37 och 38 §§ straffverkställighetslagen.
- Ersättning för inställelsekostnad för avtjänande av straff.
- Permission.
- Frigång.
- Arbete i enrum.
- Sjukvård utom anstalten.
- Understödsärenden.
- Tandvård.
- Ersättning för förstörda persedlar.
- Disposition av arbetspremier.
- Disposition av egna medel.
- Bidrag till enskilda studier.
- Publiceringstillstånd.

Anstaltsnämnden vid centralanstalten inom räjongerna för ordinärt klientel föreslogs skola i vissa fall organiseras som *räjongnämnd*, nämligen vid avgörande av följande ärenden: yttranden till Kungl. Maj:t över ansökning om nåd, inräknande i strafftid av tid för vistelse utom anstalt, strafförlängning på grund

av disciplinär förseelse samt beslut enligt lagen om villkorlig frigivning. Samtliga dessa frågor avsågs skola generellt delegeras från fångvårdsstyrelsen. Räjongnämnden skulle äga besöka samtliga räjongens anstalter. Anstaltsnämnden vid centralanstalten skulle alltjämt bibehållas i denna sin funktion för socialvårdande uppgifter.

Den vårdadministrativa personalen vid räjongernas centralanstalter föreslogs skola — förutom räjongchef och räjongpsykiater — utgöras av en *souschef*, vilken närmast under räjongchefen skulle leda centralanstalten och ansvara för det på räjongen i dess helhet ankommande kansliarbetet samt en eller flera *fångvårdsassistenter*, vilkas uppgift främst skulle bestå i att utföra de sociala undersökningar som vore behövliga för planerandet av individualbehandlingen. Socialkuratorer skulle alltjämt för förekommande socialtjänstuppgifter finnas anställda vid de större eller betydelsefullare anstalterna. För interneringsräjongens del föreslogs viss avvikelse från den skisserade personalorganisationen medan ungdomsräjongen tillsvare helt undantogs från densamma.

Övriga anstalter inom de ordinära räjongerna föreslogs skola ledas av befattningshavare i anstaltsdirektörs- eller föreståndareställning beroende på anstaltens storlek. Det uttalades vidare, att fångvårdsassistenter, souschefer och räjongchefer borde utgöra en särskild tjänstegrupp, för vilken krävdes akade-

misk examen eller motsvarande utbildning.

Räjongplanen innefattade också en detaljerad plan för arbetsdriftens utbyggnad vid fångvårdens anstalter. Såsom ledare av driften vid envar av räjongerna för ordinärt klientel skulle enligt planen finnas en särskild befattningshavare, *räjongingenjör*. Tillkomsten av denna befattning innebure i viss mån en decentralisering av uppgifter, som hittills handlagts av fångvårdsstyrelsens arbetsbyrå. Vid sidan av de egentliga verkstadsdriftsgöromålen skulle emellertid räjongingenjören även biträda i undersöknings- och behandlingsarbetet, framför allt i frågor rörande de intagnas arbetsplacering. Av sistnämnda anledning skulle han också deltaga vid överläggningarna i centralanstaltens kollegium. Fångvårdens jordbruksdrift undantogs uttryckligen från räjongingenjörens verksamhetsområde och skulle såsom hittills helt administreras från fångvårdsstyrelsen.

Även det kamerala arbetet föreslogs skola organiseras räjongvis under ledning av en *räjongkamrer*. Kassaförvaltningen avsågs bli helt centraliserad till centralanstalten efter samma principer som hittills gällt för de mindre fångvårdsanstalterna, vilka haft sin kassaförrelse centraliserad till fångvårdsstyrelsen. De självständiga redogörarna vid de övriga anstalterna skulle i samband därmed avskaffas och ersättas med kameralt utbildad biträdespersonal.

TREDJE KAPITLET

Räjongplanens förverkligande

Besluten

Det av fångvårdsutredningen avgivna förslaget till räjongplan vann i sina huvuddrag gillande av flertalet remissinstanser — däribland Svea hovrätt, hovrätten över Skåne och Blekinge, statens organisationsnämnd, strafflagberedningen, medicinalstyrelsen och vederbörande personalorganisationer — även om kritik förekom i åtskilliga detaljfrågor. Fångvårdsstyrelsen ställde sig avvisande till förslaget under uttalande att räjongsystemet icke erbjöd någon lösning på den för fångvården i dåvarande läge centrala svårigheten, nämligen utrymmesbristen. Fångvårdsstyrelsen ansåg bl. a. att det dåvarande undersökningsförfarandet borde bibehållas med vissa förenklingar och att en viss decentralisering borde ske men att denna borde komma till stånd genom en utsträckt delegation till de lokala styresmännen, varvid beslut i vissa fall borde fattas i samråd med anstaltsnämnden.

I propositioner till 1953 års riksdag (nr:ris 143 och 144) framlade statsrådet och chefen för justitiedepartementet förslag till en i huvudsaklig överensstämmelse med räjongplanen genomförd administrativ omläggning inom fångvården och till därav föranledda ändringar i straffverkställighetslagen samt äskade härjämte erforderliga anslag.

I propositionen nr 143 tog departementschefen upp de av fångvårdsstyrelsen gjorda invändningarna mot räjong-

systemet till närmare granskning samt anförde bl. a.

Vad som i första hand ligger bakom olikheten mellan utredningens förslag och fångvårdsstyrelsens ståndpunkt är värdesättningen av de nuvarande s. k. verkställighetsundersökningarna. Enligt gällande bestämmelser skall dessa undersökningar till ledning för behandlingen utföras beträffande straff- eller fängelsefånge, då det ådömda straffet uppgår till minst sex månader; även i andra fall kan fångvårdsstyrelsen förordna om sådan undersökning. Denna utföres av styresmannen under medverkan av anstaltens läkare. Berättelse över undersökningen jämte styresmannens och läkarens förslag angående fångens placering och behandling skall så snart ske kan och senast inom en månad efter intagningen insändas till fångvårdsstyrelsen. När särskilda omständigheter påkallar det, kan styrelsen medge anstånd, högst en månad, med avgivandet av berättelsen. På grundval av berättelsen beslutar fångvårdsstyrelsen om den intagnes placering. Även senare förflyttningar beror i regel på beslut av fångvårdsstyrelsen.

Utredningen har nu funnit dessa undersökningar vara otillfredsställande. De utföres i flertalet fall icke inom föreskrivna tider. Kvaliteten är ojämn; i stort antal fall har läkares medverkan helt saknats och, där sådan medverkan kunnat erhållas, har denna endast i ett mindre antal fall lämnats av psykiatriskt utbildad läkare. Sedan undersökningarna väl utförts och en första anstaltsplacering på grundval därav beslutats av fångvårdsstyrelsen, synes undersökningarna icke i fortsättningen komma till användning i den utsträckning som varit avsedd. Utredningen föreslår därför att verkställighetsundersökningarna i deras nuvarande form skall avskaffas.

Fångvårdsstyrelsen å andra sidan synes

mena att de konstaterade olägenheterna med dessa undersökningar och därpå grundade beslut om anstaltsplacering beror på den rådande överbelastningen av fångvården. Antalet fångar har nämligen ökat i sådan grad att anstalterna är överbelastade och fångvården i viss mån saknar möjlighet att bereda de intagna den behandling och vård som åsyftats med verkställighetsreformen. Härtill kommer den allvarliga bristen på psykiatriskt utbildade läkare; de heltidsanställda psykiatrerna inom fångvården är i hög grad upptagna av de sinnesundersökningar som utföres på domstolarnas begäran. Fångvårdsstyrelsen menar att en skyndsam förbättring av förhållandena inom fångvården i första hand bör ske genom anskaffning av erforderliga utrymmen och genom ombyggnad och modernisering av de slutna anstalterna. Verkställighetsundersökningarna bör, enligt fångvårdsstyrelsens yttrande, bibehållas med några närmare angivna förenklingar; styrelsen pekar bland annat på deras betydelse för den villkorliga frigivningen.

De spörsmål jag nu berört kan emellertid icke tillmätas en avgörande betydelse för den föreliggande frågan. Hur differentiering och placering lämpligast bör tillgå, är ett självständigt problem. Snarare får det under föreliggande förhållanden ökad betydelse, att differentiering och placering sker på ett så snabbt och tillförlitligt sätt som möjligt, varigenom de resurser som finnes blir utnyttjade och behandlingen av de intagna förbättras. En ändamålsenlig uppdelning och placering av de intagna är alltid en grundläggande förutsättning för en individuell fångbehandling. För att en sådan differentiering skall vara möjlig, krävs kännedom om den intagnes person, hans vanliga miljö och brottslighetens orsaker. En undersökning härav och en fortgående iakttagelse av den intagne är alltså av betydelse för dennes behandling på anstalt och för eftervården. Det viktiga härvidlag är att man gör säkra iakttagelser och därav drar förnuftiga slutsatser. Man bör inte överskatta tillkomsten av en undersökningsberättelse; då det är ont om tid och arbetskraft, bör skrivandet så mycket som möjligt förenklas och ansträngningarna i första hand inriktas på praktiska åtgärder. Det är för övrigt en allmängiltig erfarenhet att det är betydligt lättare att ta ställning till en människa, som man träffar

och talar med, än att göra det på grund av skriftliga uppgifter från andra. På andra områden, t. ex. i domstolsprocessen och i det decentraliserade förfarandet för utskrivning av straffriförklarade från sinnessjukhus, har man dragit konsekvenserna av denna erfarenhet; man bör göra det också inom fångvården. En verkställighetsjournal av den typ utredningen föreslagit torde erbjuda minst lika bra material för den fortsatta behandlingen och för eftervården som berättelsen över verkställighetsundersökning i dess nuvarande form.

En viktig del av förslaget är att centralanstaltens styresman skall utöva sin beslutanderätt beträffande placering, förflyttning och andra behandlingsfrågor i kollegialt samarbete med andra tjänstemän. Enligt förslaget skall bland dem ingå en rådgivande psykiater med kännedom om förhållandena på samtliga anstalter inom gruppen och med uppgift att utföra erforderliga undersökningar. På denna punkt har emellertid både fångvårdsstyrelsen, medicinalstyrelsen och flera andra i sina yttranden anfört att förslaget icke kan genomföras, då utbildade rättspsykiatrer för dessa uppgifter icke kan uppbringas. De enda utbildade rättspsykiatrer, som i praktiken kan komma i fråga, tillhör det rättspsykiatriska undersökningsväsendet, vilket redan nu arbetar med en betydande arbetsbalans. Vad utredningen föreslagit i denna del är alltså icke för närvarande realiserbart utan får betraktas som en plan för hur det nya systemet vid full utbyggnad bör fungera. Man bör ha klart för sig att det förhåller sig på detta sätt, då man bedömer förslaget.

Emellertid torde det inte vara alldeles uteslutet att redan nu i begränsad omfattning tillgodose behovet av psykiatrisk rådgivning. Under förutsättning att överläkarna vid fångvårdens sinnessjukavdelningar erhåller hjälp av yngre läkare bör åtminstone de viktigaste av den rådgivande psykiaterns uppgifter kunna fullgöras, såsom tillsyn över dem som insätts på isoleringsavdelning och andra allvarligare fall, deltagande i veckokollegier, besök på sidostanstalter någon gång i kvartalet samt allmänna råd och anvisningar. I fråga om Långholmen, som är den största av de tillämnade centralanstalterna, torde det dock vara en förutsättning även för att dessa mera begränsade uppgifter skall kunna fullgöras, att organisationen tillföres en mera kvalificerad läkartjänst.

Trots att man alltså kan påräkna biträde av utbildad rättspsykiater endast i mycket begränsad omfattning, anser jag emellertid fördelarna av förslaget överväga. Det förhåller sig redan nu så att den psykiatriska läkarhjälp som kan erhållas inom fångvården är otillräcklig. Häri kan icke på lång tid någon ändring åstadkommas. Men detta är icke ett skäl att bibehålla ett opraktiskt undersökningsförfarande, som medför vidlyftigt skrivarbete till ringa nytta. Det synes ganska klart att beslut i vård- och behandlingsfrågor på ett tillförlitligare och bättre sätt kan fattas av en fångvårdsman på platsen än av en tjänsteman i fångvårdsstyrelsen efter skriftlig framställning. En decentralisering bör alltså ske. Fångvårdsstyrelsen har såsom motförslag till utredningens förslag framfört den tanken att en viss decentralisering skulle ske direkt till lokalanstalternas styresmän. En sådan decentralisering kan emellertid icke omfatta placerings- och förflytningsfrågor utan dessa skulle alltså ankomma på fångvårdsstyrelsen på grundval av ett skriftligt material. Det bör också beaktas att anstalterna är av olika storlek och att deras styresmän besitter skiftande kvalifikationer. Genom utredningens förslag skulle tillskapas en ledning för anstaltsgruppen med stor erfarenhet och skicklighet i behandlingsfrågor. För att man skulle kunna förvärva lämpliga innehavare av chefsbefattningar är det avsett att dessa skall få en förbättrad löneställning.

På grund av det anförda ansluter jag mig till utredningens förslag att åstadkomma en samverkan mellan anstalter för ordinarie fångklientel samt en decentralisering av placering, förflyttning och vissa andra behandlingsfrågor från fångvårdsstyrelsen till styresmännen vid centralanstalterna. Vid detta ställningstagande förutsätter jag, att förslaget genomföres även såvitt det avser en decentralisering av det kamerala arbetet och ledningen för arbetsdriften inom anstaltsgrupperna. En decentralisering av nu angivna omfattning kan återverka på handläggningen av likartade ärenden även inom andra delar av fångvården. Det bör finnas utrymme för Kungl. Maj:t att i sådant hänseende vidtaga de åtgärder som visa sig ändamålsenliga.

Beträffande det av utredningen framlagda förslaget om överflyttande från fångvårdsstyrelsen till *anstaltsnämnden*

vid centralanstalten av yttranden över nådeansökningar, ärenden enligt lagen om villkorlig frigivning, beslut angående inräknande i verkställighetstiden av tid varunder den intagne av olika skäl vistats utom anstalt samt förlängning av verkställighetstiden såsom straff för disciplinär förseelse ansåg departementschefen att skäl kunde finnas både för och emot den föreslagna decentraliseringen. Med hänsyn särskilt till risken för att olika praxis kunde komma att tillämpas av de olika nämnderna i dessa frågor var departementschefen emellertid icke beredd att för det dåvarande taga definitiv ställning till förslaget.

Departementschefen biträdde utredningens förslag till *gruppindelning* av anstalter för det ordinära manliga fångklientelet men ansåg lämpligt att anstalten i Växjö och kolonien Eleonora bildade en ytterligare anstaltsgrupp ehuru utan särskilda anordningar för den psykiatriska rådgivningen samt med bibehållen organisation för arbetsdrift och kameral verksamhet. Beträffande ungdoms- och säkerhetsanstalterna förklarade departementschefen att med hänsyn till de ändringar i organisatoriskt hänseende m. m. som kunde bli följden av pågående utredningsarbeten rörande ungdoms- och abnormklientelens behandling dessa anstalter tills vidare skulle lämnas åsido.

I rådjongplanen hade föreslagits att de dömdas kyrkobokföringsort skulle vara avgörande för *fördelningen på anstaltsgrupp*. Häremot anförde departementschefen:

Huvudregeln torde böra vara, att den som varit häktad kvarblir inom den anstaltsgrupp, där han befinner sig då verkställigheten börjar, och flyttas till annan anstaltsgrupp endast då sådan flyttning är särskilt motiverad. Icke heller beträffande dömda på fri fot synes kyrkobokföringsorten alltid böra vara avgörande. Det torde både

för att bereda den intagne större möjlighet till kontakt med sina närmaste och för att nedbringa transportkostnaderna vara lämpligare att i första hand utgå från den faktiska bostads- eller vistelseorten, då denna icke sammanfaller med kyrkobokföringsorten. Även i fråga om sådana dömda bör naturligtvis rimliga undantag från denna regel göras och även överflyttningar till annan anstaltsgrupp kunna ske, då det är motiverat. Flyttning mellan anstaltsgrupper bör dock icke ske annat än då vägande skäl föreligger.

I likhet med utredningen ansåg departementschefen att styresmannen på centralanstalten borde ha ansvaret för placeringen inom sin anstaltsgrupp. Detta uppdrag borde vara direkt angivet i verkställighetslagen och alltså automatiskt följa av ett beslut om inrättande av anstaltsgrupp.

Omfattningen av övriga *delegeringar* till centralanstaltens styresmän borde enligt departementschefens åsikt mera i detalj övervägas med beaktande av delegeringens syfte, nämligen att åstadkomma en snabbare, säkrare och mer okomplicerad handläggning i nära kontakt med den person beslutet gällde och att samtidigt från fångvårdsstyrelsen avlasta ett stort antal rutinärenden, som lättare handlades lokalt. Angående de slag av ärenden som borde bli föremål för delegation anslöt sig departementschefen i stort sett till förslaget.

Beträffande *personalfrågorna*, vilka behandlades i propositionen nr 144, yttrade departementschefen bl. a. att centralanstaltens styresman, vilken tillika skulle vara chef för anstaltsgruppen, borde erhålla tjänstebenenämningen fångvårdsdirektör. De föreslagna souscheferna borde benämnas fångvårdsinspektörer. Vid anstalten på Långholmen behövdes därjämte en biträdande fångvårdsinspektör. Bristen på psykiatrer med överläkarkompetens omöjliggjorde att de av utredningen föreslagna nya befattningarna besattes. För att be-

reda överläkarna vid de psykiatriska avdelningarna i Härnösand och Malmö samt å Härlanda möjligheter att fullgöra åtminstone de viktigaste av den rådgivande psykiaterns uppgifter skulle därför en befattning som läkare i Ce 29 inrättas vid envar av dessa tre anstalter. På Långholmen skulle däremot inrättas en ny förste läkarbefattning i Ce 31. Sistnämnda läkare skulle ha att med självständigt ansvar fullgöra den rådgivande psykiaterns uppgifter. Befattningarna som lärarassistent och expeditionsassistent (Långholmen) skulle utgå och ersättas med fångvårdsassistenter. Det kamerala arbetet inom varje anstaltsgrupp skulle sammanföras till en kassaförvaltning vid centralanstalten under ledning av en kamrer. Vid de större anstalterna inom gruppen borde vid sidan härav finnas särskilda biträden för handhavandet av ekonomiska specialredovisningar. Utredningens förslag om inrättande av en ingenjörsbefattning vid var och en av de fyra centralanstalterna för manligt klientel syntes innebära en betydelsefull och rationell åtgärd med avseende på fångvårdens arbetsdrift. Ifrågavarande befattningshavare skulle erhålla tjänstebenenämningen ingenjör.

Riksdagen biföll de i propositionerna framlagda förslagen. Lag angående ändring i lagen den 21 december 1945 om verkställighet av frihetsstraff m. m. utfärdades den 5 juni 1953 (SFS nr 385).

Såsom i det föregående nämnts tillkallades vi den 5 juni 1953 av departementschefen för att såsom sakkunniga framlägga förslag till åtgärder för genomförande av den vid 1953 års riksdag beslutade administrativa omläggningen inom fångvården och till ändringar i fångvårdsstyrelsens organisation efter reformens genomförande.

I förstnämnda hänseende överlämnade vi — såsom tidigare berörts — un-

der våren 1954 promemorior, innehållande förslag *dels* till regler och anvisningar för behandlingsplanering i fångvårdsanstalt som ingår i anstaltsgrupp, *dels* till registreringsåtgärder avseende i sådan anstalt intagna, *dels* till bestämmelser beträffande fångvårdsanstalternas ekonomiska förvaltning och kassaförhållande, *dels ock* till instruktioner för vissa i samband med omorganisationen nyinrättade befattningar, nämligen fångvårdsdirektör, fångvårdsinspektör, överläkare vid psykiatrisk avdelning, ingenjör och fångvårdsassistent. Därjämte föreslog vi att det skulle läggas i Kungl. Maj:ts hand att bestämma i vilken omfattning fångvårdsstyrelsen eller styrelsen underordnade myndigheter skulle äga besluta i frågor rörande de på fångvårdsanstalt intagna.

Förslagen underkastades sedvanlig remissbehandling.

I proposition (nr 199) till 1954 års riksdag föreslogs en tilläggsbestämmelse i straffverkställighetslagen med innehåll att Kungl. Maj:t skulle äga förordna att befogenhet som enligt lagen tillkommer fångvårdsstyrelsen skulle, såvitt angick anstaltsgrupp, överflyttas till styresmannen för gruppen. Riksdagen biföll propositionen och lag i ämnet utfärdades den 21 maj 1954 (SFS nr 253).

Genom beslut den 30 juni och den 27 augusti 1954 bemyndigade Kungl. Maj:t fångvårdsstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med de av oss därutinnan avgivna förslagen samt i samråd — såvitt angår den kamerala förvaltningen — med riksräkenskapsverket och — såvitt angår registreringsanordningarna — med statens organisationsnämnd utfärda erforderliga föreskrifter och anvisningar med avseende på fångvårdsstatens ekonomiska förvaltning och arbetsdrift samt registreringen av intagna på fångvårdsanstalt, som ingår i anstaltsgrupp.

På grundval av våra övriga ovan berörda förslag utarbetades inom justitiedepartementet erforderliga ändringar i instruktionen den 21 juni 1946 för fångvårdsstyrelsen och fångvårdsanstalterna samt i kungörelserna samma dag angående översändande av domar i vissa brottmål m. m. och angående straffdoms befordran till verkställighet (SFS n:ris 596—598), varjämte ett cirkulär utfärdades till fångvårdsstyrelsen och fångvårdsanstalterna med vissa bestämmelser om behandling av de intagna i fångvårdsanstalt, som ingår i anstaltsgrupp.¹ Samtliga dessa författningar trädde i kraft den 1 oktober 1954.

Fångvårdsstyrelsen har i anledning av det nya systemets ikraftträdande utfärdat rundskrivelser till befattningshavare inom fångvårdsstaten *dels* den 30 juni 1954 angående omläggning av den kamerala organisationen vid vissa fångvårdsanstalter, *dels* den 28 september 1954 angående registrering av intagna vid fångvårdsanstalt som ingår i anstaltsgrupp, *och dels* den 30 september 1954 med vissa anvisningar och bemyndiganden angående anstaltsplacering och förflyttning. Fångvårdsstyrelsen har tillika i cirkulär den 20 juli och den 25 september 1954 meddelat föreskrifter angående tjänsteåligganden för ingenjör vid fångvårdsstaten respektive angående straffdoms befordran till verkställighet.

I 2 § straffverkställighetslagen i dess nya lydelse stadgas bl. a. att två eller flera fångvårdsanstalter skall, om Konungen så föreskriver, bilda en anstaltsgrupp.

Kungl. Maj:t förordnade genom beslut den 29 januari 1954 med stöd av nämnda stadgande bl. a. att från och med dag som Kungl. Maj:t framdeles ville

¹ Cirkuläret tillhandahålles efter rekvisition hos justitiedepartementets registratörskontor.

bestämma *dels* vissa närmare angivna fångvårdsanstalter skulle för samverkan bilda fyra anstaltsgrupper, benämnda norra, östra, västra och södra anstaltsgruppen, *dels* fångvårdsanstalten i Växjö och kolonien Eleonora skulle bilda en särskild anstaltsgrupp, *dels ock* fångvårdsanstalterna i Härnösand, å Långholmen, å Härlanda och i Malmö skulle utgöra centralanstalt för respektive anstaltsgrupp.

Reformen genomfördes successivt så tillvida som Kungl. Maj:t i brev till fångvårdsstyrelsen den 30 juni och den 24 september 1954 förordnade att beslutet om anstalternas indelning i grupper skulle gälla från och med den 1 juli 1954 med avseende på fångvårdsstatens ekonomiska förvaltning och arbetsdrift samt från och med den 1 oktober 1954 i övriga hänseenden.

Behandling vid anstaltsgrupp

En redogörelse skall här lämnas för gången av de intagnas behandling under vistelse på anstalt, tillhörande anstaltsgrupp. Redogörelsen grundar sig på gällande bestämmelser i det författningskomplex som reglerar verksamheten enligt det nya systemet, vidare på upplysningar från personer, verksamma i behandlingsarbetet, samt slutligen på våra egna iakttagelser och intryck från besök på olika anstalter. Verksamheten har i sina detaljer kunnat utformas något olika inom olika anstaltsgrupper. Den framställning, som här nedan lämnas, torde emellertid väsentligen återspegla förhållanden, gemensamma för allt inom grupperna bedrivet behandlingsarbete.

Straffverkställigheten inledes med den dömdes preliminära anstaltsplacering. I fråga om dömd, som *icke är häktad*, bestämmer fångvårdsstyrelsen till vilken anstaltsgrupp den dömd skall

hänvisas. Valet av anstaltsgrupp beror därvid i regel av den dömdes vistelseort eller faktiska hemort men även andra omständigheter, såsom förefintligheten inom viss grupp av någon för den dömd särskilt lämpad anstalt, kan vara utslagsgivande. Fångvårdsstyrelsen översänder därefter verkställighetshandlingarna till vederbörande fångvårdsdirektör, som efter granskning av handlingarna beslutar om den dömdes intagande på viss anstalt inom gruppen samt lämnar polismyndigheten underrättelse här om. Om dömd, som skall förpassas till viss anstalt, av polismyndigheten anträffas på avlägsen ort, åligger det polismyndigheten att hos den fångvårdsdirektör, som beslutat om anstaltsplaceringen, efterhöra om den dömd skall förpassas till angiven anstalt eller om han skall intagas i närmaste eller annan i förhållande till den ort där han anträffas närbelägen anstalt. En sålunda företagen ändring av det tidigare placeringsbeslutet kan endast ske efter överenskommelse mellan de två berörda fångvårdsdirektörerna. Om den dömd i följd av avgiven nöjdförklaring skall börja undergå straffet, innan anstaltsplacering hunnit beslutas, skall han mottagas i närmaste slutna eller öppna anstalt för dömda av det slag varom fråga är.

Dömd, som är *häktad* i målet, när domen mot honom vinner laga kraft, anstaltsplaceras av fångvårdsdirektören inom den anstaltsgrupp, vartill häktesanstalten hör.

Fångvårdsdirektörens eljest exklusiva befogenhet att förflytta intagen mellan anstalter *inom* gruppen är inskränkt endast av bestämmelsen om rätt för överläkaren vid centralanstaltens psykiatriska avdelning att besluta om intagens överflyttande till avdelningen för undersökning eller behandling.

Intagens förflyttning *mellan* anstalts-

grupper är beroende av överenskommelse mellan berörda fångvårdsdirektörer. Kan de ej enas, avgör fångvårdsstyrelsen. Beslut om tillfällig förflyttning mellan anstaltsgrupper i anledning av den intagnes inställelse inför domstol eller annan myndighet jämlikt 37 eller 38 § straffverkställighetslagen meddelas dock av fångvårdsdirektören vid den anstaltsgrupp från vilken förflyttning skall ske.

För varje intagen skall uppgöras en *behandlingsplan*. För korttidsklientelet inskränker sig planen oftast till angivande av anstalts- och arbetsplacering. För övriga intagna blir planen däremot mer eller mindre utförlig beroende på omständigheterna i det särskilda fallet. Det har emellertid ansetts vara av värde att *alla* intagna — oavsett strafftidens längd — blir föremål för en individuellt utformad, planmässig behandling, ytterst syftande till deras återanpassning i samhället efter frigivningen, även om självfallet arten av och intensiteten i de företagna behandlingsåtgärderna måste bli synnerligen skiftande. Behandlingsplanen upprättas på centralanstalt av fångvårdsdirektören och på sidoanstalt av dennas styresman under medverkan av fångvårdsdirektören. Den skall upprättas, så snart det kan ske, och om möjligt inom två veckor från verkställighetens början. Planen får icke betraktas såsom en gång för alla fastställd utan kan ständigt revideras med hänsyn till ändrade förhållanden och en fördjupad insikt om den intagne.

För att behandlingsplan skall kunna upprättas måste i vissa fall utföras en mer ingående undersökning av den intagne. Sådan undersökning, som i regel bör äga rum på centralanstalten med dess i detta hänseende större resurser, kallas *behandlingsundersökning* och skall som regel företagas beträffande intagen vars strafftid uppgår till sex må-

nader eller mera och varom tillfredsställande utredning icke redan finnes tillgänglig. Även intagen med kortare strafftid kan emellertid underkastas behandlingsundersökning, om fångvårdsdirektören anser det erforderligt för planens upprättande. Behandlingsundersökningen sker genom fångvårdsassistentens försorg. Denne söker först bilda sig en uppfattning om den intagne och hans förhållanden genom att studera tillgängliga handlingar och eventuellt införskaffa kompletterande skriftliga eller muntliga upplysningar om honom. Därefter tar assistenten personlig kontakt med vederbörande och samtalar med honom om hans situation såsom intagen, går igenom hans levnadsomständigheter, berättar vilka möjligheter som då eller framdeles erbjuder sig i fråga om anstaltsplacering (sluten eller öppen anstaltsvård), arbete, utbildning, fritidssysselsättning o. dyl. samt hör sig för om hans intressen och önskemål. Härunder skapar sig assistenten ett fastare underlag för sin bedömning av fallet och arten av den behandling som bör sättas in. Har tillfredsställande kontakt uppnåtts ledes samtalet sedan ofta över på brottet och brottsituationen, eventuellt förekommande alkoholmissbruk och förutsättningarna för abstinylobehandling samt andra frågor av mer intimt personlig karaktär. Efter samtals slut lägger assistenten upp den *behandlingsjournal* som skall finnas för varje intagen och som tillsammans med de till en *personakt* samlade handlingarna rörande den intagne (förundersökningsprotokoll, prästbevis, personundersökningsberättelse, permissionsansökningar etc.) skall följa denne från anstalt till anstalt verkställighetstiden igenom. Behandlingsjournalen och personakten skall, sedan den dömde utskrivits, under tillsynstiden föras av vederbörande skyddskonsulent och därefter förva-

ras hos fångvårdsstyrelsen, varifrån de rekvireras vid eventuellt återfall för att tagas i anspråk under den nya straffverkställigheten. Genom detta nya registreringsystem vinnes den fördelen att anteckningar och handlingar beträffande den dömda nu alltid finns samlade på ett bestämt ställe och icke såsom tidigare är utspridda på anstalter, hos övervakningsorganen eller i fångvårdsstyrelsen. Journalen skall föras fortlöpande och innehålla alla fakta och iakttagelser av betydelse rörande den intagne. Härigenom blir journalen ett värdefullt instrument i behandlingsarbetet. När behandlingsundersökning förekommit blir journalen särskilt omfattande, enär såväl relevanta delar av undersökningsmaterialet som de därur dragna slutsatserna skall framgå av journalen. Ansvar för härför åvilar — såsom nämnts — i första hand fångvårdsassistenten. Denne påför också journalen de notiser, vari psykiatern, kroppssjukläkaren, ingenjören och kuratorn sammanfattat resultaten av sina undersökningar och samtal med den intagne. I och med detta är behandlingsundersökningen avslutad och tiden inne för upprättande av behandlingsplan. Den härför såsom norm stipulerade tvåveckorsfristen, räknad från straffverkställighetens början, har i regel kunnat hållas.

Innan fångvårdsdirektören fattar beslut om behandlingsplan skall, då den intagne har en strafftid av minst sex månader eller då fångvårdsdirektören eljest så finner erforderligt — d. v. s. i stort sett då den intagne varit föremål för behandlingsundersökning — hans fall ventileras inom centralanstaltens *behandlingskollegium*. Det bör alltså observeras, att enligt bestämmelserna även fall avseende på sidoanstalt intagne, vilken undantagsvis där underkastats behandlingsundersökning, skall dis-

kuteras — eller åtminstone anmälas — på centralanstaltens kollegium. Detta kollegium består av fångvårdsdirektören, överläkaren vid centralanstaltens psykiatriska avdelning, fångvårdsinspektören, ingenjören, fångvårdsassistenten och kuratorn samt minst en befattningshavare från vardera tillsyns- och arbetsledarpersonalen. Fallet föredrages av fångvårdsassistenten. De i kollegiet deltagande befattningshavarna lämnar eventuellt kompletterande upplysningar, fångvårdsdirektören redogör för hur han tänkt sig att behandlingsplanen skall utformas och denna diskuteras. Därefter inkallas den intagne, får slå sig ned med de andra, tillfrågas om sina önskemål och delgives sedan den för honom uppgjorda planen. Genom att han på detta sätt beredes tillfälle att inför det samlade kollegiet framföra sina synpunkter och diskutera planens utformning med anstaltens auktoritativa befattningshavare kan den intagne lättare förmås att själv aktivt medverka till planens realiserande. Planen innehåller alltid uppgift om den anstalt, där den intagne skall vistas, och det arbete, han skall sysselsättas med. Dessutom kan planen innehålla, att den intagne vid viss senare tidpunkt skall överföras till annan anstalt, att han är berättigad taga emot besök, att han skall bedriva vissa studier, genomgå antabus- eller annan medicinsk behandling o.s.v. allt efter omständigheterna i det särskilda fallet. Efter kollegiesammanträdet antecknar fångvårdsassistenten planen i den intagnes behandlingsjournal. Behandlingskollegiet skall därefter var tredje månad taga upp den intagnes fall till ny handläggning. Även detta sammanträde föregås av ett denna gång vanligen kortare samtal mellan fångvårdsassistenten och den intagne. Med ledning av detta samtal föredrar assistenten fallet på kollegiet efter att ha

inhämtat erforderliga upplysningar hos de befattningshavare som haft att göra med den intagne. Vanligen får även vid detta tillfälle den intagne personligen företräda för kollegiet. Kollegiet hålles genom dessa »tremånadersrevideringar» underrättat om hur den uppgjorda behandlingsplanen utfallit och får möjlighet att diskutera eventuella ändringar i eller tillägg till planen. När tiden därför är inne ventileras i kollegiet planerna för den intagne i samband med hans frigivning. På grund av de många undersökningsfallen vid anstalten på Långholmen arbetar man där samtidigt med tre olika kollegier, betjänade av var sin assistent och ledda av respektive fångvårdsdirektören, fångvårdsinspektören och biträdande fångvårdsinspektören.

Sidoanstaltens behandlingkollegium

är sammansatt av anstaltens styresman, dennes närmaste man, kuratorn, om sådan finnes, samt representanter för befattningshavare i tillsyns- eller arbetsledartjänst. I sidoanstalts kollegium äger även fångvårdsdirektören, psykiatern, fångvårdsinspektören och ingenjören deltaga. Då undantagsvis behandlingsundersökning förekommer vid sidoanstalt torde fångvårdsassistentens ovan redovisade åligganden utföras av kuratorn, om sådan finnes, eljest av styresmannen själv. Behandlingsjournalen översändes i dylika fall till fångvårdsdirektören för att behandlingsplanen skall kunna av honom granskas, godkännas och delges centralanstaltens behandlingkollegium. Centralanstaltens personal skall däremot icke vid dessa tillfällen taga någon ytterligare befattning med journalen.

FJÄRDE KAPITLET

Anstalterna

Gruppindelningen

	Platsantal		Platsantal	
	Slutna	Öppna	Slutna	Öppna
<i>Norra anstaltsgruppen</i>				
Härnösand	125		Karlskrona	47
Gävle	50		Halmstad	27
Falun	39		Skogsgård	55
Umeå	22		Ödevata	40
Luleå	21		Singeshult	35
Östersund	21		Tygelsjö	40
Haparanda	23		Tönnersjöheden	30
Hudiksvall	20		Summa	314 200
Älgberget		43	<i>Fångvårdsanstalten i Växjö</i>	
Sandsjön		46	Växjö (för män 18 pl.	
Sörbyn		38	för kvinnor 64 pl.)	82
Rommersnäs		30	Eleonora	110
Summa	321	157	Summa	82 10
<i>Östra anstaltsgruppen</i>			Samtliga fångvårdsanstalter	
Långholmen (för kvinnor			inom gruppindelningen	1.797 942
10 platser)	603		<i>Fångvårdsanstalten för unga</i>	
Svartsjö	49	18	straff- och fängelsefångar	
Örebro	55		Västerås	44
Visby	23		<i>Ungdomsanstalterna</i>	
Gustavsström		50	Roxtuna	246 9
Vängdalen		50	Nyköping	31
Bogesund		53	Uppsala	48
Johannesberg		30	Ystad	38
Kungsgården		30	Skenäs	83
Skåltjärnshyttan		30	Hildero	15
Åby		26	Björkahemmet	10
Högskogen		30	Summa	163 117
Bredsjönäs		30	<i>Säkerhetsanstalterna</i>	
Summa	730	347	Norrköping	93
<i>Västra anstaltsgruppen</i>			Hall	66 48
Härlanda	175		Karlstad	63
Mariestad	75		Kalmar	65
Vänersborg	61		Västervik	45
Jönköping	39		Orretorp	23
Tenhult		30	Sjöboda	15
Mäshult		42	Summa	332 86
Smälteryd		50	<i>Sinnessjukavdelningen</i>	
Ollestad		40	Håga	70
Lockerud		18	Samtliga fångvårdsanstalter	
Rödjan		18	utanför gruppindelningen	609 203
Lingatan		30	Summa antal platser	2.406 1.145
Summa	350	228		3.551
<i>Södra anstaltsgruppen</i>				
Malmö	188		¹ Kvinnor.	
Kristianstad	52		² Dessutom 18 special- och 6—12 reserv-	
			platser.	

Den nuvarande fasta personalorganisationen

Bogesund

Kategori: Koloni.

Grupp: Östra anstaltsgruppen.

Platsantal: 53

Arbetsdrift: Skogs- och vägarbeten m. fl. grovarbeten.

Personal: administration

1 föreståndare 21

arbetsledning

1 biträde rb

1 överkonstapel 14 (tillika ställföreträdare för styresmannen)

tillsyn

3 vaktkonstaplar 12

ekonomi

2 vaktkonstaplar 12

1 ekonomibiträde 8

Falun

Kategori: Sluten anstalt.

Grupp: Norra anstaltsgruppen.

Platsantal: 39

Arbetsdrift: Mekaniskt arbete (20).

Personal: administration

1 föreståndare 23

arbetsledning

1 biträde rb

1 yrkesmästare 16

tillsyn

1 yrkesmästare 14

1 överkonstapel 14

ekonomi

1 vaktkonstapel 12 (med vikariatsersättning såsom dagkonstapel)

8 vaktkonstaplar 12

1 vaktfru 10

Gustafsström

Kategori: Koloni.

Grupp: Östra anstaltsgruppen.

Platsantal: 50

Arbetsdrift: Skogs- och vägarbeten m. fl. grovarbeten.

Personal: administration

1 föreståndare 21

arbetsledning

1 biträde rb

1 överkonstapel 14 (tillika ställföreträdare för styresmannen)

tillsyn

3 vaktkonstaplar 12

ekonomi

2 vaktkonstaplar 12

1 ekonomibiträde 8

Gävle

Kategori: Sluten anstalt.

Grupp: Norra anstaltsgruppen.

Platsantal: 50

Arbetsdrift: Snickeri (20), konfektion (15), diversearbeten.

Personal: administration

1 föreståndare 23

1 kanslibiträde 11

1 biträde rb

arbetsledning	1 yrkesmästare 14 (snickeri)
	1 vaktkonstapel 12 (snickeri)
	1 yrkesmästare 14 (konfektion)
	1 vaktkonstapel 12 (diversearbeten)
tillsyn	1 överkonstapel 14
	1 vaktkonstapel 12 (med vikariatser- sättning såsom dagkonstapel)
	9 vaktkonstaplar 12
ekonomi	1 vaktfru 10
	1 ekonomibiträde 7

Hall

Kategori: Sluten och öppen anstalt.

Platsantal: slutet 66
öppet 48 114

Personal: administration

arbetsledning

tillsyn

ekonomi m. m.

Grupp: Säkerhetsanstalt.

Arbetsdrift: Snickeri (25), tvätteri (15),
jordbruk (20), trädgård (5), skogs-
arbete (5—10), diversearbeten.

1 direktör 29 (lönstillägg 780:—/år)

1 kamrerare 25

1 assistent 22 (lönstillägg 780:—/år)

1 social kurator 17

2 kanslibiträden 11 (direktören och
kamreraren)

3 biträden rb (1 direktören, 2 kamre-
raren)

1 biträde rb (telefonist)

snickeri:

1 yrkesmästare 16

2 vaktkonstaplar 12

tvätteri:

1 yrkesmästare 16

1 vaktkonstapel 12

jordbruk, trädgård och skogsarbete:

1 assistent 22 (inspektör, lönstillägg
780:—/år)

4 överkonstaplar 14

3 vaktkonstaplar 12

7 arbetare (avlönade å jordbruksdrif-
tens stat)

diversearbeten:

3 vaktkonstaplar 12

1 uppsyningsman 16

4 överkonstaplar 14

22 vaktkonstaplar 12

1 köksföreståndare 12

1 ekonomibiträde 7

3 ekonomibiträden 6

1 maskinmästare 18

- 1 reparatör 13
- 2 eldare 11
- 1 bilförare 11
- 1 vaktkonstapel 12 (förråd)
- 1 vaktkonstapel 12 (panncentral m. m.)

Halmstad

Kategori: Sluten anstalt.
Platsantal: 27

Personal: administration
arbetsledning

tillsyn

ekonomi

Grupp: Södra anstaltsgruppen.

Arbetsdrift: Konfektion (15) och diversearbeten.

1 föreståndare 21

1 vaktkonstapel 12 (vikariatsersättning
såsom yrkesmästare 14)

1 överkonstapel 14

4 vaktkonstaplar 12

1 vaktfru 10

Haparanda

Kategori: Sluten anstalt.
Platsantal: 23

Personal: administration
arbetsledning

tillsyn

ekonomi

Grupp: Norra anstaltsgruppen.

Arbetsdrift: Skogs- och diversearbeten.

1 föreståndare 21

2 vaktkonstaplar 12

1 överkonstapel 14

3 vaktkonstaplar 12

1 vaktfru 10

Hildero

Kategori: Koloni.

Platsantal: 15

Personal: administration

tillsyn

ekonomi

Grupp: Ungdomsanstalt.

Arbetsdrift: Frigångsarbete.

1 föreståndare 21

1 kurator (arvodesanställd)

1 överkonstapel 14

1 vaktkonstapel 12

1 biträdande husföreståndare 13

1 ekonomibiträde 8

Hudiksvall

Kategori: Sluten anstalt.

Platsantal: 20

Personal: administration
arbetsledning

tillsyn

ekonomi

Grupp: Norra anstaltsgruppen.

Arbetsdrift: Vävning av hemslöjdsalster
och diversearbeten.

1 föreståndare 21

1 yrkesmästare 14

1 överkonstapel 14

4 vaktkonstaplar 12

1 vaktfru 10

Håga

Kategori: Sluten anstalt.

Platsantal: 70

Personal: administration

arbetsledning

tillsyn

ekonomi m. m.

Grupp: Sinnessjukavdelning.

Arbetsdrift: Arbetsterapi och jordbruk.

1 överläkare 37 (styresman)

2 förste läkare 31

1 assistent 20 (lönetillägg 630:—/år)

1 social kurator 17

1 socialassistent 17

2 kanslibiträden 11 (1 överläkaren och 1 förste läkaren å rättspsykiatriska undersökningsavdelningen)

2 biträden rb

1 biträde rb (telefonist)

arbetsterapi:

2 arbetsterapeuter 14

1 vaktkonstapel 12

jordbruk:

1 överkonstapel 14

1 arbetare (avlönad å jordbruksdriftens stat)

1 uppsyningsman 18

3 överkonstaplar 14

20 vaktkonstaplar 12

2 eldare 11

1 översköterska 14

1 vaktkonstapel 12 (sjukvårdare)

1 vaktkonstapel 12 (förråd)

Härlanda

Kategori: Sluten anstalt.

Platsantal:

vanligt fångförvar 139

psykiatrisk avdelning 24

kroppssjukavdelning 12 175

Personal: administration

Grupp: Västra anstaltsgruppen.

Arbetsdrift: Snickeri (30), mekaniskt (20), tvätteri (10—12), arbetsterapi, diversearbeten.

styresmanexpeditionen:

1 fångvårdsdirektör 32

1 fångvårdsinspektör 29

1 fångvårdsassistent 23

1 social kurator 19

1 kontorist 13

1 kanslibiträde 11

2 biträden rb

kamrerarkontoret:

1 kamrerare 25

1 kansliskrivare 15

1 kanslibiträde 11

1 biträde rb

arbetsledning

tillsyn

ekonomi m. m.

arbetsdriften:

1 ingenjör 25

psykiatriska avdelningen:

1 överläkare 37

1 förste läkare 31

1 läkare 29

2 socialassistenter 17

1 kanslibiträde 11

snickeri:

1 yrkesmästare 16

1 yrkesmästare 14

1 vaktkonstapel 12

mekaniskt arbete:

1 yrkesmästare 16

1 yrkesmästare 14

tvätteri:

1 yrkesmästare 14

arbetsterapi:

1 arbetsterapeut 14

1 vaktkonstapel 12

diversearbeten:

2 vaktkonstaplar 12

handräckning:

1 vaktkonstapel 12

vanligt fångförvar:

1 uppsyningsman 18

4 överkonstaplar 14

27 vaktkonstaplar 12

1 vaktfru 10

psykiatriska avdelningen:

2 överkonstaplar 14

6 vaktkonstaplar 12

1 vaktfru 10

kroppssjukavdelningen:

2 vaktkonstaplar 12

1 köksföreståndare 12

1 maskinist 13

1 reparatör 12

1 bilförare 11

Härnösand

Kategori: Sluten anstalt.

Platsantal:

vanligt fångförvar	100	
psykiatrisk avdelning	18	
kroppssjukavdelning	7	125

Personal: administration

Grupp: Norra anstaltsgruppen.

Arbetsdrift: snickeri (40), tapetseri (8—10), tvätteri (8—10), arbetsterapi, diversearbeten.

styresmannarexpeditionen:

	1 fångvårdsdirektör 32
	1 fångvårdsinspektör 29
	1 fångvårdsassistent 23
	1 social kurator 17
	1 kontorist 13
	1 kanslibitråde 11
	1 biträde rb
	<i>kamrerarkontoret:</i>
	1 kamrerare 25
	1 kansliskrivare 15
	1 biträde rb
	<i>arbetsdriften:</i>
	1 ingenjör 25
	<i>psykiatriska avdelningen:</i>
	1 överläkare 37
	1 läkare 29
	1 socialassistent 17
	1 kanslibitråde 11
	<i>snickeri:</i>
	1 yrkesmästare 18
	2 yrkesmästare 14
	2 vaktkonstaplar 12
	<i>tapetseri:</i>
	1 yrkesmästare 14
	<i>tvätteri:</i>
	1 yrkesmästare 14
	<i>arbetsterapi:</i>
	vanligt fångförvar:
	1 arbetsterapeut 14
	psykiatriska avdelningen:
	1 arbetsterapeut 14
	1 vaktkonstapel 12
	<i>handräckning:</i>
	1 vaktkonstapel 12
	<i>vanligt fångförvar:</i>
	1 uppsyningsman 16
	4 överkonstaplar 14
	21 vaktkonstaplar 12
	1 vaktfru 10
	<i>psykiatriska avdelningen:</i>
	2 överkonstaplar 14
	6 vaktkonstaplar 12
	<i>kroppssjukavdelningen:</i>
	2 vaktkonstaplar 12
	1 köksföreståndare 12
	1 maskinist 13
	1 reparatör 12
	1 bilförare 11
arbetsledning	
tillsyn	
ekonomi m. m.	

Johannesberg

Kategori: Koloni.

Platsantal: 30

Personal: administration
arbetsledning

tillsyn

ekonomi

Grupp: Östra anstaltsgruppen.

Arbetsdrift: Grovarbeten.

1 föreståndare 21

1 överkonstapel 14 (tillika ställföreträdare för styresmannen)

2 vaktkonstaplar 12

2 vaktkonstaplar 12

1 ekonomibitråde 8

Jönköping

Kategori: Sluten anstalt.

Platsantal: 39

Personal: administration
arbetsledning

tillsyn

ekonomi

Grupp: Västra anstaltsgruppen.

Arbetsdrift: Terapiarbeten.

1 föreståndare 21

1 arbetsterapeut 14

1 överkonstapel 14

1 vaktkonstapel 12 (med vikariatserättning såsom dagkonstapel)

5 vaktkonstaplar 12

1 vaktfru 10

1 ekonomibitråde 7

Kalmar

Kategori: Sluten anstalt.

Platsantal: 65

Personal: administration

arbetsledning

tillsyn

ekonomi

Grupp: Säkerhetsanstalt.

Arbetsdrift: Mekaniskt (20), sadelmakeri (20), diversearbeten.

1 föreståndare 23

1 social kurator 17

1 kanslibitråde 11

1 biträde rb

mekaniskt arbete:

1 yrkesmästare 16

1 yrkesmästare 14

1 vaktkonstapel 12

sadelmakeri:

1 yrkesmästare 16

1 vaktkonstapel 12

diversearbeten:

1 yrkesmästare 14

3 överkonstaplar 14

1 vaktkonstapel 12 (med vikariatserättning såsom dagkonstapel)

17 vaktkonstaplar 12

2 vaktfruar 10

Karlskrona

Kategori: Sluten anstalt.

Platsantal: 47

Personal: administration

arbetsledning

tillsyn

ekonomi

Grupp: Södra anstaltsgruppen.

Arbetsdrift: Vävning av mattor m. m.
och diversearbeten.

1 föreståndare 23

1 biträde rb

1 yrkesmästare 14

1 vaktkonstapel 12

1 överkonstapel 14

1 vaktkonstapel 12 (med vikariatser
sättning såsom dagkonstapel)

8 vaktkonstaplar 12

1 vaktfru 10

Karlstad

Kategori: Sluten anstalt.

Platsantal: 63

Personal: administration

arbetsledning

tillsyn

ekonomi

Grupp: Säkerhetsanstalt.

Arbetsdrift: Mekaniskt (15), konfektion
(20—22) och arbetsterapi.

1 direktör 27 (lönetillägg 780:—/år)

1 assistent 20 (redogörare, lönetillägg
630:—/år)

1 social kurator 17

2 biträden rb

mekaniskt arbete:

1 yrkesmästare 16

1 yrkesmästare 14

konfektion:

1 yrkesmästare 14

1 vaktkonstapel 12

arbetsterapi:

1 arbetsterapeut 14

3 överkonstaplar 14

1 vaktkonstapel 12 (med vikariatser-
sättning såsom dagkonstapel)

15 vaktkonstaplar 12

1 vaktfru 10

Kristianstad

Kategori: Sluten anstalt.

Platsantal: 52

Personal: administration

arbetsledning

Grupp: Södra anstaltsgruppen.

Arbetsdrift: Mekaniskt (20), platarbe-
ten (20) och diversearbeten.

1 föreståndare 23

1 kanslibiträde 11

1 biträde rb

mekaniskt arbete:

2 yrkesmästare 14

	<i>plastarbeten:</i>	1 yrkesmästare 14
	<i>diversearbeten:</i>	
tillsyn		1 vaktkonstapel 12
		1 överkonstapel 14
		1 vaktkonstapel 12 (med vikariatser- sättning såsom dagkonstapel)
ekonomi		9 vaktkonstaplar 12
		1 vaktfru 10

Lingatan

Kategori: Koloni.	Grupp: Västra anstaltsgruppen.
Platsantal: 30	Arbetsdrift: sadelmakeri (10), jord- bruk och grovarbete.
Personal: administration	1 föreståndare 21
arbetsledning	1 yrkesmästare 16
	1 överkonstapel 14 (tillika ställföreträ- dare för styresmannen)
	1 vaktkonstapel 12
tillsyn	2 vaktkonstaplar 12
ekonomi	1 ekonomibiträde 8

Luleå

Kategori: Sluten anstalt.	Grupp: Norra anstaltsgruppen.
Platsantal: 21	Arbetsdrift: Sadelmakeri.
Personal: administration	1 föreståndare 21
arbetsledning	1 yrkesmästare 14
tillsyn	1 överkonstapel 14
	5 vaktkonstaplar 12
ekonomi	1 vaktfru 10

Långholmen

Kategori: Sluten anstalt.	Grupp: Östra anstaltsgruppen.
Platsantal:	Arbetsdrift: snickeri (c:a 70), meka- niskt (c:a 50), skomakeri (c:a 30), kuverttillverkning (c:a 100), tryckeri (24), arbetsterapi och diversearbeten.
centralavdelning	312
kronohäkte	151
fast paviljong	26
psykiatrisk avdelning	61
kvinnoavdelning	10
kroppssjukhus	43
Personal: administration	603
	<i>anstallsledning:</i>
	1 fångvårdsdirektör 34
	1 fångvårdsinspektör 29
	1 biträdande fångvårdsinspektör 27
	1 förste pastor och överlärare 29
	4 fångvårdsassistenter 23

	<i>direktörsexpeditionen:</i>
	1 social kurator 19
	1 uppsyningsman 16
	1 överkonstapel 14
	1 vaktkonstapel 12
	1 vaktkonstapel 12 (postbud)
	1 biträde rb
	1 biträde rb (telefonist)
	<i>centralavdelningens expedition:</i>
	1 överkonstapel 14
	1 vaktkonstapel 12 (förråd)
	1 biträde rb
	<i>kronohäktensexpeditionen:</i>
	1 social kurator 17
	1 uppsyningsman 16
	1 överkonstapel 14
	1 vaktkonstapel 12
	1 vaktkonstapel 12 (förråd)
	2 biträden rb
	<i>kamrerarkontoret:</i>
	1 kamrerare 25
	1 kansliskrivare 15
	1 överkonstapel 14 (förråd)
	3 biträden rb
	<i>arbetsdriften:</i>
	1 ingenjör 25
	1 arbetsassistent 23
	1 yrkesmästare 16
	1 kanslibiträde 11
	1 vaktkonstapel 12
	<i>psykiatriska avdelningen:</i>
	1 överläkare (professor vid karolinska mediko-kirurgiska institutet)
	3 förste läkare 31 (avdelningsläkare)
	1 förste läkare 31 (psykiater för östra anstaltsgruppen)
	2 läkare 29
	1 socialassistent 19
	3 socialassistenter 17
	1 översköterska 14
	3 kanslibiträden 11
	4 biträden rb
arbetsledning	<i>snickeri (med tapetserararbeten):</i>
	1 yrkesmästare 18
	1 yrkesmästare 16
	5 yrkesmästare 14
	<i>mekaniskt arbete:</i>

tillsyn

- 1 yrkesmästare 18
- 3 yrkesmästare 16
- 1 vaktkonstapel 12
- skomakeri:*
- 1 yrkesmästare 18
- 2 yrkesmästare 14
- kuverttillverkning:*
- 1 yrkesmästare 16
- 4 yrkesmästare 14
- 1 vaktkonstapel 12
- tryckeri (med bokbinderi):*
- 1 yrkesmästare 16
- 2 yrkesmästare 14
- arbetsterapi:*
- psykiatriska avdelningen:
- 1 arbetsterapeut 14
- 1 vaktkonstapel 12
- fasta paviljongen:
- 1 arbetsterapeut 14
- diversearbeten:*
- 1 vaktkonstapel 12
- handräckning:*
- 2 vaktkonstaplar 12
- centralavdelningen (med yttrebevakning):*
- 1 uppsyningsman 18
- 6 överkonstaplar 14
- 1 vaktkonstapel 12 (med vikariatserättning såsom dagkonstapel)
- 56 vaktkonstaplar 12
- kronohäktesavdelningen:*
- 1 uppsyningsman 16
- 4 överkonstaplar 14
- 22 vaktkonstaplar 12
- fasta paviljongen:*
- 1 uppsyningsman 18
- 1 överkonstapel 14
- 11 vaktkonstaplar 12
- psykiatriska avdelningen:*
- 1 uppsyningsman 18
- 4 överkonstaplar 14
- 28 vaktkonstaplar 12
- kvinnoavdelningen:*
- 1 första vaktfru 13
- 3 vaktfruar 10
- kroppssjukhuset:*
- 1 uppsyningsman 16

ekonomi m. m.

2 överkonstaplar 14
 4 vaktkonstaplar 12
 1 maskinmästare 18
 1 reparatör 13
 1 reparatör 12
 2 eldare 11
 2 bilförare 11
 1 köksföreståndare 14
 1 biträdande köksföreståndare 12

Malmö

Kategori: Sluten anstalt.

Grupp: Södra anstaltsgruppen.

Platsantal:

Arbetsdrift: snickeri (45), mekaniskt (30), arbetsterapi, diversearbeten.

vanligt fångförvar 151
 psykiatrisk avdelning 28
 kroppssjukavdelning 9 188

Personal: administration

styresmannaexpeditionen:

1 fångvårdsdirektör 32
 1 fångvårdsinspektör 29
 1 fångvårdsassistent 23
 1 social kurator 19
 1 kontorist 13
 1 kanslibitråde 11
 2 biträden rb

kamrerarkontoret:

1 kamrerare 25
 1 kansliskrivare 15
 1 kanslibitråde 11
 1 biträde rb

arbetsdriften:

1 ingenjör 25

psykiatriska avdelningen:

1 överläkare 37
 1 förste läkare 31
 2 läkare 29
 2 socialassistenter 17
 1 kanslibitråde 11
 1 biträde rb

tillsyn

vanligt fångförvar:

1 uppsyningsman 18
 5 överkonstaplar 14
 29 vaktkonstaplar 12

psykiatriska avdelningen:

2 överkonstaplar 14
 9 vaktkonstaplar 12

		<i>kroppssjukavdelningen:</i>
		2 vaktkonstaplar 12
arbetsledning		<i>snickeri:</i>
		1 yrkesmästare 16
		2 yrkesmästare 14
		2 vaktkonstaplar 12
		<i>mekaniskt arbete:</i>
		1 yrkesmästare 18
		2 yrkesmästare 14
		<i>arbetsterapi:</i>
		1 arbetsterapeut 14
		2 vaktkonstaplar 12
		<i>diversearbeten:</i>
		1 arbetsterapeut 14
		1 vaktkonstapel 12
		<i>handräckning:</i>
		1 vaktkonstapel 12
ekonomi m. m.		1 maskinist 13
		1 reparatör 12
		1 köksföreståndare 12
		1 bilförare 11
		1 vaktkonstapel 12 (förråd)

Mariestad

Kategori: Sluten och öppen anstalt.		Grupp: Västra anstaltsgruppen.
Platsantal:		Arbetsdrift: snickeri (10), konfektion
huvudanstalten	75	(18), jordbruk.
Lockerud	18	
Rödjan	18 111	
Personal: administration		1 anstaltsdirektör 29
		1 social kurator 17
		1 kontorist 13
		1 kanslibitråde 11
		1 biträde rb
arbetsledning		<i>snickeri:</i>
		1 vaktkonstapel 12
		<i>konfektion:</i>
		1 yrkesmästare 16
		1 yrkesmästare 14
		<i>jordbruk:</i>
		1 lantbruksinspektör 22
		2 överkonstaplar 14
		11 vaktkonstaplar 12
tillsyn		<i>huvudanstalten:</i>
		1 uppsyningsman 16
		2 överkonstaplar 14

ekonomi m. m.

9 vaktkonstaplar 12

Lockerud:

1 överkonstapel 14 (viss arbetsledning)

2 vaktkonstaplar 12

Rödjan:

1 överkonstapel 14 (viss arbetsledning)

2 överkonstaplar 12

1 köksföreståndare 12

1 vaktkonstapel 12 (sjukvårdare)

Mäshult

Kategori: Koloni.

Platsantal: 42

Personal: administration
arbetsledning

tillsyn

ekonomi

Grupp: Västra anstaltsgruppen.

Arbetsdrift: Jordbruk, skogs- och grov-
arbeten.

1 föreståndare 21

1 överkonstapel 14 (tillika ställföreträ-
dare för styresmannen)

2 vaktkonstaplar 12

2 vaktkonstaplar 12

1 ekonomibiträde 8

Norrköping

Kategori: Sluten anstalt.

Platsantal: 93

Personal: administration

arbetsledning

tillsyn

Grupp: Säkerhetsanstalt.

Arbetsdrift: Konfektion (35), tvätteri
(5), arbetsterapi.

1 direktör 29 (lönetillägg 780:—/år)

1 assistent 22 (redogörare, lönetillägg
780:—/år)

1 social kurator 17

1 vaktkonstapel 12 (redogöraren)

1 kanslibiträde 11 (direktören)

konfektion:

1 yrkesmästare 16

2 yrkesmästare 14

1 vaktkonstapel 12 (förråd)

tvätteri:

1 yrkesmästare 14

arbetsterapi:

1 arbetsterapeut 14

1 vaktkonstapel 12

handräckning:

1 vaktkonstapel 12

1 uppsyningsman 18

3 överkonstaplar 14

35 vaktkonstaplar 12

ekonomi m. m. 1 maskinist 13
 1 köksföreståndare 12
 1 vaktkonstapel 12 (sjukvårdare)

Nyköping

Kategori: Sluten anstalt. Grupp: Ungdomsanstalt.
 Platsantal: 31 Arbetsdrift: Mekaniskt (8—10), snickeri (8—10).
 Personal: administration 1 föreståndare 22 (lönertillegg 780:—/år)
 1 social kurator 17
 1 vaktkonstapel 12
 1 biträde rb
 arbetsledning *mekaniskt arbete:*
 1 yrkesmästare 14
snickeri:
 1 yrkesmästare 14
 2 överkonstaplar 14
 10 vaktkonstaplar 12
 tillsyn 1 vaktfru 10
 ekonomi 1 ekonomibitråde 7

Ollestad

Kategori: Koloni. Grupp: Västra anstaltsgruppen.
 Platsantal: 40 Arbetsdrift: Snickeri (20), jordbruk och skogsarbete.
 Personal: administration 1 föreståndare 21
 arbetsledning *snickeri:*
 1 yrkesmästare 14
 1 vaktkonstapel 12
jordbruk och skogsarbete:
 1 överkonstapel 14 (tillika ställföreträdare för styresmannen)
 1 vaktkonstapel 12
 tillsyn 2 vaktkonstaplar 12
 ekonomi 1 ekonomibitråde 8

Orretorp

Kategori: Koloni. Grupp: Säkerhetsanstalt.
 Platsantal: 23 Arbetsdrift: Mekaniskt (10), jordbruk och skogsarbete.
 Personal: administration 1 föreståndare 21
 arbetsledning *mekaniskt arbete:*
 1 yrkesmästare 16
jordbruk och skogsarbete:
 1 överkonstapel 14 (tillika ställföreträdare för styresmannen)

tillsyn
ekonomi

1 vaktkonstapel 12
2 vaktkonstaplar 12
1 ekonomibitråde 8

Roxtuna

Kategori: Sluten och öppen anstalt.

Grupp: Ungdomsanstalt.

Platsantal:

ordinärt 55
mottagnings-, sjuk- och
isoleringsplatser 18 73

Personal: administration

arbetsledning

Arbetsdrift: Mekaniskt (10), bilreparationer (10), byggnadsarbete (10), arbetsterapi och trädgård.

1 överläkare 37 (styresman)

1 psykolog 29

2 assistenter 23

1 bokhållare 21

1 kanslibitråde 11

1 biträde rb

mekaniskt arbete:

1 yrkeslärare 20

bilreparationer:

1 yrkeslärare 20

byggnadsarbete:

1 yrkeslärare 20

arbetsterapi:

2 arbetsterapeuter 14

trädgård:

1 trädgårdsmästare 18

3 tillsynsmän 18

25 vårdare 12

1 husföreståndare 19

1 biträdande husföreståndare 13

1 ekonomibitråde 8

1 ekonomibitråde 7

3 ekonomibitråden 6

1 maskinist 13

1 bilförare 11

1 översköterska 14

tillsyn

ekonomi m. m.

Sandsjön

Kategori: Koloni.

Grupp: Norra anstaltsgruppen.

Platsantal: 46

Arbetsdrift: Skogs- och vägarbeten.

Personal: administration

arbetsledning

1 föreståndare 21

1 överkonstapel 14 (tillika ställföreträdare för styresmannen)

2 vaktkonstaplar 12

3 vaktkonstaplar 12

1 ekonomibitråde 8

tillsyn

ekonomi

Singeshult

Kategori: Koloni.

Platsantal: 35

Personal: administration
arbetsledningtillsyn
ekonomi

Grupp: Södra anstaltsgruppen.

Arbetsdrift: Snickeri (10), jordbruk och skogsarbeten.

1 föreståndare 21

snickeri:

1 yrkesmästare 14

jordbruk och skogsarbete:

1 överkonstapel 14 (tillika ställföreträdare för styresmannen)

2 vaktkonstaplar 12

3 vaktkonstaplar 12

1 ekonomibitråde 8

Sjöboda

Kategori: Koloni.

Platsantal: 15

Personal: administration
arbetsledningtillsyn
ekonomi

Grupp: Säkerhetsanstalt.

Arbetsdrift: Snickeri (10) och grovarbeten.

1 föreståndare 21

snickeri:

1 vaktkonstapel 12

grovarbeten:

1 överkonstapel 14 (tillika ställföreträdare för styresmannen)

1 vaktkonstapel 12

2 vaktkonstaplar 12

1 ekonomibitråde 8

Skenäs

Kategori: Öppen anstalt.

Platsantal: 83

Personal: administration

arbetsledning

Grupp: Ungdomsanstalt.

Arbetsdrift: Snickeri (16), mekaniskt (16), jordbruk och trädgård.

1 direktör 27 (lönetillägg 780:—/år)

1 assistent 22 (redogörare, lönetillägg 780:—/år)

1 assistent 20 (lärare, lönetillägg 630:—/år)

1 social kurator 17

1 kanslibitråde 11

1 biträde rb (telefonist)

snickeri:

1 yrkesmästare 18

1 yrkesmästare 14

mekaniskt arbete:

1 yrkesmästare 18

1 yrkesmästare 14

jordbruk och trädgård

	1 assistent 20 (inspektor, lönetillägg 630:—/år)
	4 vaktkonstaplar 12
	4 arbetare (avlönade å jordbruksdriftens stat)
tillsyn	1 uppsyningsman 18
	1 uppsyningsman 16
	1 överkonstapel 14
	1 vaktkonstapel 12 (med vikariatserättning såsom dagkonstapel)
	9 vaktkonstaplar 12
ekonomi m. m.	1 maskinist 13
	1 reparatör 12
	1 köksföreståndare 12
	1 ekonomibiträde 7
	1 ekonomibiträde 6
	1 bilförare 11
	1 vaktkonstapel 12 (sjukvårdare)

Skogsgård

Kategori: Koloni.	Grupp: Södra anstaltsgruppen.
Platsantal: 55	Arbetsdrift: Cementvarufabrikation (20), jordbruk och grovarbeten.
Personal: administration	1 föreståndare 21
	1 biträde rb
arbetsledning	<i>cementvarufabrikation:</i>
	1 yrkesmästare 14
	<i>jordbruk och skogsarbeten:</i>
	1 överkonstapel 14 (rättare och ställföreträdare för styresmannen)
	1 överkonstapel 14
	2 arbetare (avlönade å jordbruksdriftens stat)
tillsyn	2 vaktkonstaplar 12
ekonomi	1 ekonomibiträde 8

Skåltjärnshyttan

Kategori: Koloni.	Grupp: Östra anstaltsgruppen.
Platsantal: 30	Arbetsdrift: Grovarbeten.
Personal: administration	1 föreståndare 21
arbetsledning	1 överkonstapel 14 (tillika ställföreträdare för styresmannen)
	2 vaktkonstaplar 12
tillsyn	2 vaktkonstaplar 12
ekonomi	1 ekonomibiträde 8

Smälteryd

Kategori: Koloni.

Platsantal: 50

Personal: administration

arbetsledning

tillsyn

ekonomi

Grupp: Västra anstaltsgruppen.

Arbetsdrift: Snickeri (20), jordbruk och grovarbete.

1 föreståndare 21

1 biträde rb

snickeri:

1 yrkesmästare 16

1 yrkesmästare 14

jordbruk och grovarbeten:

1 överkonstapel 14 (tillika ställföreträdare för styresmannen)

2 vaktkonstaplar 12

2 vaktkonstaplar 12

1 ekonomibiträde 8

Svartsjö

Kategori: Sluten och öppen anstalt.

Platsantal:

huvudanstalten 67

Kungsgården 30 97

Gemensam administration med tvångsarbetsanstalten å Svartsjö; jordbruket drives huvudsakligen med personal å tvångsarbetsanstaltens stat.

Personal: administration

arbetsledning

tillsyn

Grupp: Östra anstaltsgruppen.

Arbetsdrift: Mekaniskt (22) och jordbruk.

1 assistent 23

1 kontorist 13

1 vaktkonstapel 12

mekaniskt arbete:

1 yrkesmästare 16

1 yrkesmästare 14

jordbruk:

1 överkonstapel 14

2 överkonstaplar 14

9 vaktkonstaplar 12

Sörbyn

Kategori: Koloni.

Platsantal: 38

Personal: administration

arbetsledning

Grupp: Norra anstaltsgruppen.

Arbetsdrift: Snickeri (10), jordbruk och grovarbeten.

1 föreståndare 21

snickeri:

1 yrkesmästare 14

jordbruk och grovarbete:

1 överkonstapel 14 (tillika ställföreträdare för styresmannen)

2 vaktkonstaplar 12

tillsyn	2 vaktkonstaplar 12
ekonomi m. m.	1 bilförare 11
	1 ekonomibitråde 8

Tenhult

Kategori: Koloni.	Grupp: Västra anstaltsgruppen.
Platsantal: 30	Arbetsdrift: Grovarbeten.
Personal: administration	1 föreståndare 21
arbetsledning	1 överkonstapel 14 (tillika ställföreträdare för styresmannen)
	2 vaktkonstaplar 12
tillsyn	2 vaktkonstaplar 12
ekonomi	1 ekonomibitråde 8

Tygelsjö

Kategori: Koloni.	Grupp: Södra anstaltsgruppen.
Platsantal: 40	Arbetsdrift: Snickeri (30), trädgård (8), jordbruk (2).
Personal: administration	1 föreståndare 21
arbetsledning	1 biträde rb
	<i>snickeri:</i>
	1 yrkesmästare 16
	2 yrkesmästare 14
	<i>trädgård:</i>
	1 överkonstapel 14 (tillika ställföreträdare för styresmannen)
	<i>jordbruk:</i>
tillsyn	1 vaktkonstapel 12
ekonomi	2 vaktkonstaplar 12
	1 ekonomibitråde

Umeå

Kategori: Sluten anstalt.	Grupp: Norra anstaltsgruppen.
Platsantal: 22	Arbetsdrift: Konfektion.
Personal: administration	1 föreståndare 21
arbetsledning	1 vaktkonstapel 12
tillsyn	1 överkonstapel 14
	5 vaktkonstaplar 12
ekonomi	1 vaktfru 10

Uppsala

Kategori: Sluten anstalt.	Grupp: Ungdomsanstalt.
Platsantal: 48	Arbetsdrift: Snickeri (12), mekaniskt (12), arbetsterapi och trädgård.
Personal: administration	1 direktör 27 (lönetillägg 780:—/år)

arbetsledning

- 1 assistent 22 (redogörare, lönetillägg 780:—/år)
 1 assistent 20 (lärare, lönetillägg 630:—/år)
 1 social kurator 17
 1 biträde rb
snickeri:
 1 yrkesmästare 16
 1 yrkesmästare 14
arbetsterapi:
 1 vaktkonstapel 12
mekaniskt arbete:
 1 yrkesmästare 18
 1 yrkesmästare 14
trädgård:
 1 vaktkonstapel 12
 2 överkonstaplar 14
 15 vaktkonstaplar 12
 1 vaktfru 10
 1 ekonomibiträde 7

tillsyn

ekonomi

Visby

Kategori: Sluten anstalt.
 Platsantal: 23
 Personal: administration
 tillsyn
 ekonomi

Grupp: Östra anstaltsgruppen.
 Arbetsdrift: Diversearbeten.
 1 föreståndare 21
 1 överkonstapel 14
 4 vaktkonstaplar 12
 1 vaktfru 10

Vångdalen

Kategori: Koloni.
 Platsantal: 50
 Personal: administration

arbetsledning

tillsyn

ekonomi

Grupp: Östra anstaltsgruppen.
 Arbetsdrift: Mekaniskt (25), jordbruk och grovarbeten.
 1 föreståndare 21
 1 social kurator 17 (gemensam med kolonien Äby)
 1 biträde rb
mekaniskt arbete:
 1 yrkesmästare 16
 1 yrkesmästare 14
jordbruk och grovarbete:
 1 överkonstapel 14 (tillika ställföreträdare för styresmannen)
 2 vaktkonstaplar 12
 2 vaktkonstaplar 12
 1 ekonomibiträde 8

Vänersborg

Kategori: Sluten anstalt.
Platsantal: 61
Personal: administration

arbetsledning

tillsyn

ekonomi

Grupp: Västra anstaltsgruppen.

Arbetsdrift: Grovkonfektion,

1 föreståndare 23

1 kanslibitråde 11

1 biträde rb

2 yrkesmästare 14

1 vaktkonstapel 12

1 överkonstapel 14

1 vaktkonstapel 12 (med vikariatser-
sättning såsom dagkonstapel)

9 vaktkonstaplar 12

1 vaktfru 10

1 ekonomibitråde 7

Västervik

Kategori: Sluten anstalt.
Platsantal: 45

Personal: administration

arbetsledning

tillsyn

ekonomi

Grupp: Säkerhetsanstalt.

Arbetsdrift: Konfektion (12), arbets-
terapi.

styresmannaexpeditionen:

1 föreståndare 22 (lönetillägg 780:—/
år)

1 biträde rb

psykiatriska avdelningen:

1 överläkare 37

1 socialassistent 17

1 kanslibitråde 11

konfektion:

1 vaktkonstapel 12

arbetsterapi:

1 arbetsterapeut 14

2 överkonstaplar 14

18 vaktkonstaplar 12

1 vaktfru 10

1 ekonomibitråde 7

Västerås

Kategori: Sluten anstalt.
Platsantal: 44
Personal: administration

Grupp: Säranstalt för unga fångar.

Arbetsdrift: Mekaniskt arbete.

1 direktör 27 (lönetillägg 780:—/år)

1 assistent 20 (redogörare, lönetillägg
630:—/år)

1 social kurator 17

1 biträde rb

arbetsledning	1 assistent 22 (skolchef)
	1 yrkesmästare 18
	2 yrkesmästare 14
tillsyn	2 överkonstaplar 14
	12 vaktkonstaplar 12
ekonomi	1 vaktfru 10
	1 ekonomibiträde 7

Växjö

Kategori: Sluten och öppen anstalt.

Platsantal:

Kvinnoavdelning	64	
Mansavdelning	18	
<i>Eleonora</i>	10	92

Personal: administration

arbetsledning

tillsyn

ekonomi m. m.

Grupp: Egen anstaltsgrupp (tillsammans med kolonien Eleonora).

Arbetsdrift: För kvinnor:

konfektion, kurser i trädgårdsskötsel och skolkök, tvätt.

För män:

diversearbeten.

styresmanexpeditionen:

1 anstaltsdirektör 29

1 assistent 23

1 social kurator 17

1 kanslibiträde 11

2 biträden rb

redogörarexpeditionen:

1 bokhållare 21

1 biträde rb

psykiatriska avdelningen:

1 biträde rb (halvtid)

konfektion:

1 första vaktfru 13

1 vaktfru 10

trädgård och skolkök:

1 första vaktfru 13

tvätter:

1 vaktfru 10

diversearbeten å mansavdelningen:

1 vaktkonstapel 12

kvinnoavdelningen och Eleonora:

1 uppsyningsman 14

1 första vaktfru 13

18 vaktfruar 10

mansavdelningen:

1 överkonstapel 14

5 vaktkonstaplar 12

1 köksföreståndare 12

1 vaktkonstapel 12 (maskinist m. m.)

Ystad

Kategori: Sluten anstalt.	Grupp: Ungdomsanstalt.
Platsantal: 38	Arbetsdrift: Mekaniskt (12), konfektion (8) och trädgård.
Personal: administration	1 föreståndare 22 (lönstillägg 780:—/år)
	1 assistent 20 (redogörare, lönstillägg 630:—/år)
	1 social kurator 17
arbetsledning	1 biträde rb
	<i>mekaniskt arbete:</i>
	1 yrkesmästare 18
	1 yrkesmästare 14
	<i>konfektion:</i>
	1 yrkesmästare 14
	<i>trädgård:</i>
	1 överkonstapel 14
	1 vaktkonstapel 12
tillsyn	2 överkonstaplar 14
	9 vaktkonstaplar 12
ekonomi m. m.	2 vaktfruar 10
	1 vaktkonstapel 12 (maskinist)
	1 vaktkonstapel 12 (sjukvårdare)

Åby

Kategori: Koloni.	Grupp: Östra anstaltsgruppen.
Platsantal: 26	Arbetsdrift: Jordbruk och trädgårdsarbeten m. m.
Personal: administration	1 föreståndare 21
	1 social kurator 17 (gemensam med kolonien Vångdalen)
arbetsledning	3 överkonstaplar 14
	1 vaktkonstapel 12
tillsyn	3 vaktkonstaplar 12
ekonomi	1 ekonomibiträde 8

Älgberget

Kategori: Koloni.	Grupp: Norra anstaltsgruppen.
Platsantal: 43	Arbetsdrift: Skogsarbete m. fl. grovarbeten.
Personal: administration	1 föreståndare 21
arbetsledning	1 överkonstapel 14 (tillika ställföreträdare för styresmannen)
	2 vaktkonstaplar 12
tillsyn	2 vaktkonstaplar 12
ekonomi	1 ekonomibiträde 8

Ödevata

Kategori: Koloni.	Grupp: Södra anstaltsgruppen.
Platsantal: 40	Arbetsdrift: Mekaniskt (10), jordbruk, väg- och skogsarbeten m. m.
Personal: administration	1 föreståndare 21
arbetsledning	<i>mekaniskt arbete:</i>
	1 yrkesmästare 16
	<i>jordbruk, väg- och skogsarbeten m. m.:</i>
	1 överkonstapel 14 (tillika ställföreträdare för styresmannen)
tillsyn	2 vaktkonstaplar 12
ekonomi	2 vaktkonstaplar 12
	1 ekonomibitråde 8

Örebro

Kategori: Sluten anstalt.	Grupp: Östra anstaltsgruppen.
Platsantal: 55	Arbetsdrift: Grovkonfektion.
Personal: administration	1 föreståndare 23
	1 kanslibitråde 11
	1 biträde rb
arbetsledning	1 yrkesmästare 16
	1 yrkesmästare 14
	1 vaktkonstapel 12
tillsyn	1 överkonstapel 14
	1 vaktkonstapel 12 (med vikariatserättning såsom dagkonstapel)
	9 vaktkonstaplar 12
ekonomi	1 vaktfru 10

Östersund

Kategori: Sluten anstalt.	Grupp: Norra anstaltsgruppen.
Platsantal: 21	Arbetsdrift: Diversearbeten.
Personal: administration	1 föreståndare 21
arbetsledning	1 vaktkonstapel 12
tillsyn	1 överkonstapel 14
	4 vaktkonstaplar 12
ekonomi	1 vaktfru 10

Förläggningar

Av 1954 års riksdag har anvisats medel för inrättande av sju tillfälliga arbetsförläggningar. Personalorganisationen har följande sammansättning:

administration	1 föreståndare 21
arbetsledning	1 överkonstapel 14 (tillika ställföreträdare för styresmannen)
	2 vaktkonstaplar 12

tillsyn	2 vaktkonstaplar 12
ekonomi	1 ekonomibitråde 8

Förläggningarna skall ha plats för 30 intagna.

Följande förläggningar har hittills inrättats: Rommersnäs, Högsbogen, Tönnersjöheden och Bredsjönäs.

Kolonireserv

Medel står till fångvårdsstyrelsens förfogande för inrättande av två 50-mannakolonier för vanligt fångförvar, fyra kolonier för unga fångar med 15—20 platser, anslutna till säranstalter för unga fångar, samt för en annexförläggning å 13 platser, Aspliden (Färjestaden), till ungdomsanstalten å Skenäs.

Personalorganisationen har följande sammansättning:

50-mannakoloni:

administration	1 föreståndare 21
	1 social kurator 17
	1 biträde rb
arbetsledning	1 yrkesmästare 16
	1 yrkesmästare 14
	1 överkonstapel 14 (tillika ställföreträdare för styresmannen)
	2 vaktkonstaplar 12
tillsyn	2 vaktkonstaplar 12
ekonomi	1 ekonomibitråde 8

15—20-mannakoloni:

administration	1 föreståndare 21
arbetsledning	1 yrkesmästare 16
	1 yrkesmästare 14
	1 överkonstapel 14 (tillika ställföreträdare för styresmannen)
tillsyn	2 vaktkonstaplar 12
ekonomi	1 ekonomibitråde 8

Aspliden:

administration och	
tillsyn	1 uppsyningsman 16
arbetsledning	1 överkonstapel 14
tillsyn	2 vaktkonstaplar 12

Anstaltsavdelning

En anstaltsavdelning om 10 platser för ungdomsfängelse å dömda är förlagd till *Björkahemmet*, som drives av skyddsvärnet i Stockholm.

FEMTE KAPITLET

Allmänna synpunkter på räjongplanens fullföljande

Under den tid som förflutit från den 1 oktober 1954, dagen för det nya systemets ikraftträdande, har arbetet inom de olika anstaltsgrupperna visserligen bedrivits efter fast uppdragna riktlinjer och i enlighet med föreskrifter och anvisningar, utfärdade av Kungl. Maj:t eller fångvårdsstyrelsen, men utrymme har likväl funnits för lokala initiativ och en många gånger tämligen fri praktisk tillämpning. De gångna månaderna har sålunda i viss mån haft karaktären av en försöks- och experimentperiod. Tiden torde nu vara inne att med utgångspunkt från de vunna erfarenheterna underkasta systemet i dess helhet en noggrann översyn. En fortlöpande kontakt har alltsedan ikraftträdandet hållits mellan oss och de fyra fångvårdsdirektörerna, delvis i de gemensamma överläggningarnas form. Vid våra besök på anstalterna har vi också haft tillfälle diskutera skilda avsnitt av verksamheten med övriga befattningshavare. Härigenom har vi kunnat tämligen ingående följa arbetet i dess olika utvecklingsfaser.

Anstalternas styresmän och räjongplanen

För att vinna ökad kännedom om hur man på de enskilda anstalterna ser på räjongsystemet har vi den 28 juni i år tillställt styresmännen vid samtliga anstalter inom anstaltsgruppen en förfrågan rörande deras erfarenheter av de gång-

na månadernas arbete. Frågorna var formulerade på följande sätt. 1. Vilka erfarenheter (positiva och negativa) har Ni av det genomförda räjongsystemet med avseende på a) förhållandet mellan centralanstalt och sidoanstalt, b) de intagnas behandling, c) blanketter och registreringsanordningar, d) arbetsdriften, e) den ekonomiska förvaltningen? 2. Vilka förbättringar i nämnda hänseenden skulle Ni vilja föreslå?

Av de 38 styresmän, som tillfrågats, har 32 besvarat rundskrivelsen.

Samtliga dessa uttalar sig klart positivt om förhållandet mellan centralanstalt och sidoanstalt. Den nära kontakten med fångvårdsdirektören och dennes regelbundna besök på sidoanstalterna betraktas allmänt som en stor vinning. »Den personliga kontakten mellan centralanstalt och sidoanstalt, som åstadkommit i och med räjongsystemets införande, ger», säger t. ex. styresmannen vid anstalten i Hudiksvall, »större möjligheter än systemet med enbart skrivelser att få fram praktiska och effektiva förslag till åtgärder både då det gäller intagna och andra med tjänsten sammanhängande ärenden». Ärendena behandlas snabbare än tidigare uppger flera av de tillfrågade. »Behövliga råd, direktiv m. m. erhålles omgående och ofta telefonledes — — —. Det korta avståndet mellan anstalterna möjliggör också snabb förflyttning av de intagna» (Vänersborg).

De intagnas behandling uppges ha för-

bättrats genom omsorgsfull planläggning och regelbundet återkommande kollegiesammanträden. »Vården har blivit bättre och ändamålsenligare. Lugn och arbetsro råder på anstalterna» (Malmö). »Behandlingen kan redan från början av straffet få en lämplig inriktning» (Örebro). »Från personalhåll har vid flera tillfällen omvitnats, att man bland tillsynspersonalen anser sig ha fått större möjligheter att få deltaga i själva vårdarbetet än tidigare. Vad man då främst avser är förmånen för tillsynspersonalen att vara representerad i behandlingskollegiet. — — — För klientelet måste det nya systemet med bl. a. behandlingskollegier inge en känsla av att den s. k. vården numera på något sätt är mera rationell än tidigare» (Gävle).

Ingenjörernas insatser i fråga om arbetsanskaffning vitsordas av flera av de tillfrågade styresmännen. Fångvårdsdirektören i västra anstaltsgruppen anser att arbetsdriften fått stor nytta av dessa tjänstemän men framhåller att de behöver biträden för att rätt kunna fylla sin uppgift. Styresmannen vid anstalten i Umeå finner att arbetsdriften på ett smidigare och effektivare sätt anpassats efter de olika anstalternas lokala och personella resurser.

Den ekonomiska förvaltningen efter räjongsystemets införande bedömes i stort sett fungera tillfredsställande. Från fångvårdsanstalten i Malmö görs emellertid gällande att personalen är otillräcklig och kamreraren överhopad med rutingöromål. Det kamerala arbetet på Härlanda-anstalten uppges däremot löpa utmärkt.

Beträffande blanketternas utformning och registreringsanordningarna i övrigt är åsikterna delade. Några styresmän anser det gamla registreringsystemet överlägset det nya och många vill under alla förhållanden bibehålla den tidi-

gare förda handrullan, vilken förklarar ge större överblick över beläggningsförhållandena än någon av de nu tillämpade blanketterna. De förslag till förbättringar, som avgivits av de tillfrågade, hänför sig också så gott som uteslutande till registreringsförfarandet.

Nya anstaltsgrupper

I 1953 års beslut rörande räjongbildningen lämnades såsom tidigare nämnts ungdoms- och säkerhetsanstalterna åsido. Fångvårdsbyggnadsutredningen har därefter i sina den 8 december 1954 avgivna betänkanden (stencilerade), avseende, det ena, anstalter för förvarade och internerade, det andra, anstalter för fångvårdens ungdomsklientel, på nytt fört fram frågan om att även dessa slag av anstalter borde organiseras i anstaltsgrupper. Chefen för justitiedepartementet uttalade (i prop. nr 140 till 1955 års riksdag) att frågan vid lämplig tidpunkt torde få upptagas och övervägas med ledning av vunna erfarenheter. Frågans lösning är enligt vår mening nu aktuell. Beslut har vid årets riksdag fattats om en avsevärd utbyggnad av säkerhetsanstaltsorganisationen, avseende Hall och två till denna anstalt knutna sidostanstalter, samt vidare om en genomgripande upprustning av den för ungdomsfängelsklientel avsedda Skenäsanstalten och om anskaffande av kolonier för ungdomar med tidsbestämda straff. För ungdomsfängelsklientelet står också sedan något halvår tillbaka den nyuppförda, medicinskt utrustade anstalten Roxtuna till förfogande. Även om nuvarande äldre anstalter för förvarade, respektive unga fångar måste antagas komma att under några år framåt fortfarande användas för dessa båda klientelgrupper, är det likväl tydligt att den framtida anstaltsorganisationen nu lättare kan överblickas.

De gynnsamma erfarenheterna av de redan genomförda räjongbildningarna — icke minst med tanke på klientelet differentiering — ger starkt stöd åt uppfattningen att systemet borde utvidgas att omfatta fångvården i dess helhet. Alla de skäl som kunnat åberopas för räjongsystemets införande med avseende på anstalterna för ordinärt klientel gör sig närmast med ökad styrka gällande, då frågan leds över på gruppindelning av anstalterna för de än mer labila och svårbehandlade förvarings- och ungdomsklientelen; beträffande dessa båda klientelgrupper synes det särskilt angeläget att uppkommande differentierings- och behandlingsfrågor handläggas utan onödigt omgång och i nära kontakt såväl med den intagne själv som med berörda befattningshavare. Med de ökade differentieringsmöjligheterna följer också att man lättare kan placera den intagne i sådant arbete, för vilket han bedömes mest lämpad. Härtill kommer ytterligare den synpunkten, att det framstår som en avgjord praktisk olägenhet att inom fångvården två system för den dömdes intagning, undersökning, behandling, registrering o.s.v tillämpas sida vid sida, beroende på om vederbörande hänvisats till anstalt inom anstaltsgrupp eller icke. Ett enhetligt förfarande härvidlag är uppenbarligen av största intresse för administrationsarbetets rationella bedrivande.

De nuvarande för manligt förvarings- och interneringsklientel nyttjade anstalterna Hall, Norrköping, Karlstad, Kalmar och Västervik samt kolonierna Sjöboda och Orretorp har ett platsantal av tillhoppa 418. Tillbyggnaden av Hall och uppförandet av dess två sidoanstalter kommer endast att innebära en mindre ökning av detta antal, enär det är avsett att i varje fall de nuvarande slutna anstalterna (utom Hall) skall tömmas på säkerhetsklientel i den mån

nytt utrymme tillskapas. Hall skall utgöra gruppens centralanstalt. Den nuvarande överbeläggningen på säkerhetsanstalterna gör det särskilt önskvärt, att räjongbildning med därmed sammanhängande möjligheter till snabb och omedelbar placering av klientelet kommer till stånd inom en nära framtid.

Enligt statsmakternas beslut skall anstalterna Skenäs, Roxtuna, Hildero, Asp-liden (Färjestaden) och två s. k. övergångshem disponeras för ungdomsfängelseklientel. Det till följd framför allt av tillkomsten av Roxtuna friställda utrymmet i Uppsala, Ystad och Nyköping skall jämte anstalten i Västerås och vissa kolonier nyttjas huvudsakligen för straff- och fängelsefångar under 22 år. Det sammanlagda platsantalet utgör 395, varav 174 för ungdomsfängelseklientel och 221 för unga fångar med tidsbestämda straff.

I likhet med fångvårdsbyggnadsutredningen anser vi att de för dessa båda klientelkategorier avsedda anstalterna tillsammans bör bilda en särskild anstaltsgrupp. Vi är icke omedvetna om svårigheten att inom en och samma räjong arbeta med två skilda klientel; det bör sålunda observeras, att de båda kategorierna måste hållas åtskilda på olika anstalter samt att bestämmelserna om verkställigheten på anstalt har en för de båda grupperna delvis olika utformning. De formella divergenserna skulle i och för sig kunna motivera inrättandet av två räjonger, en för vardera slaget av anstalter. En lösning efter denna linje är emellertid praktiskt orimlig med tanke på att de ifrågasatta anstaltsgrupperna var för sig icke skulle förfoga över tillräckligt tillräckligt antal vårdplatser för att kunna bära upp en räjongorganisation. Tillsammans bildar de däremot en anstaltsgrupp av mer normal storlek.

Det beror ofta på tillfälliga omständig-

heter huruvida en ung lagöverträdare döms till ungdomsfängelse eller till tidsbestämt straff. Man har här att göra med ett både till sin mentala struktur och tidigare kriminella belastning i stort sett homogent klientel. Frågan om reaktionsformen för brott, begångna av unga personer, är för närvarande föremål för överväganden inom strafflagberedningen. I avvaktan på dess lösning finner vi angeläget att inom ramen för de gränser som uppdrages av gällande lagstiftning behandlingen av de unga straff- och fängelsefångarna göres såvitt möjligt likartad den som kommer ungdomsfängelseklientelet till del. Icke minst ur denna synpunkt måste det anses värdefullt att behandlingsarbetet bland de båda klientelgrupperna står under gemensam ledning. Först härigenom kan de rön och erfarenheter som man tillgodogjort sig på det ena vårdfältet direkt omsättas inom arbetet på det andra samt de vårdimpulser, som utgår från psykiatrisk och annan expertis, spridas bland samtliga de för ungdomsklientelet avsedda anstalterna.

Vi föreslår att Skenäs blir ungdomsråjongens centralanstalt. På denna anstalt kan endast ungdomsfängelseklientel mottagas. För de unga straff- och fängelsefångar, som för undersökning eller observation kräver en centralanstalts personella resurser, anser vi att anstalten i Nyköping lämpligen kan utnyttjas. Råjongpersonalen — utom psykiatern som tillika är chef för Roxtunaanstalten — skall vara stationerad på Skenäs. Det förutsättes emellertid att såväl fångvårdsdirektören som psykiatern och eventuellt andra råjongtjänstemän varje vecka skall besöka det relativt närbelägna Nyköping för att där delta i behandlingsarbetet. Vi föreslår att behandlingsundersökningarna av de unga intagna med tidsbestämt straff koncentreras till Nyköping, vilken

anstalt tillika — vid sidan av de för ändamålet disponibla platserna vid sinnerjuktavdelningen i Malmö — får karaktären av observationsavdelning, dit tveksamma och särskilt svårbehandlade fall skall kunna remitteras. Nyköpingsanstalten blir på detta sätt att betrakta såsom ett för ordinärt, ungt klientel avsett annex till centralanstalten Skenäs.

Fångvårdsdirektörens kompetens

Fångvårdsdirektörens kompetens sådana den är reglerad huvudsakligen i straffverkställighetslagen och i instruktionen för fångvårdsstyrelsen och fångvårdsanstalterna är icke av den art att han kan sägas i alla hänseenden intaga en råjongchefs ledarställning i förhållande till styresmän och övriga befattningshavare vid gruppens sidoanstalter. I straffverkställighetslagen angives såsom generell regel, att det är fångvårdsanstaltens styresman som under fångvårdsstyrelsen beslutar i frågor angående behandling och eftervård. Råjongchefen äger beslutanderätt i dessa avseenden endast i den mån det är särskilt föreskrivet. I den nämnda instruktionen fastslås fångvårdsdirektörens befogenheter med avseende på de intagnas placering och på en del andra frågor rörande deras behandling i vidsträckt mening. Helt allmänt uttalas att han skall »uppmärksamt följa verksamheten» vid anstalterna inom anstaltsgruppen samt att han skall lämna »erforderliga råd och anvisningar» i behandlingsarbetet. Endast beträffande anstaltsgruppens ekonomiska förvaltning sägs uttryckligen att han skall »leda» denna.

Den bakomliggande tanken vid textens utformning torde ha varit att fångvårdsdirektörens ställning skulle regleras genom de faktiska befogenheter, som

i skilda hänseenden tillades honom, men att hans dominans inom gruppen icke skulle därutöver särskilt understrykas; farhågor hade nämligen under ärendets remissbehandling yppats för att fångvårdsdirektörens ledande position skulle verka hämmande på de enskilda styresmännens initiativlust och arbetsglädje.

Utvecklingen under de gångna månaderna torde emellertid faktiskt ha inneburet att fångvårdsdirektörens ledning av räjongarbetet varit både fastare och av större räckvidd än lagens ordalydelse omedelbart ger vid handen. Hans regelbundet återkommande besök på sidoanstalterna, hans deltagande i behandlingsarbetet vid dessa anstalter och icke minst hans personliga kvalifikationer såsom erfaren och om det nya systemet väl informerad fångvårdsman har medfört att hans ledarställning inom räjongen på ett naturligt sätt vuxit fram så att säga inifrån. Såsom framgår av svaren på den förut omnämnda, av oss anordnade intervjun synes detta förhållande alls icke ha skapat någon misstämning bland sidoanstalternas styresmän; tvärtom har dessa samstämmigt uttalat sin tillfredsställelse med den rådande ordningen.

Mot bakgrunden härav förefaller det icke helt lyckligt att fångvårdsdirektören saknar formell befogenhet att i alla funktioner auktoritativt uppträda såsom verklig räjongchef. Vi föreslår att han får under fångvårdsstyrelsen omedelbart ansvar för räjongens anstalter såväl i fråga om behandlingen av de intagna som beträffande förvaltningen i övrigt. Chefsställningen bör sålunda innebära t. ex. tillsättning, ledning och kontroll av räjongens personal samt ordningen och säkerheten vid gruppens samtliga anstalter. I den mån tillsättandet av personal vid gruppens anstalter ligger i fångvårdsstyrelsens hand,

bör fångvårdsdirektören ha ovillkorlig rätt och skyldighet att yttra sig i tillsättningsärendet. Även i rent anstaltsorganisatoriska ärenden, såsom kolonianskaffning o. dyl., bör fångvårdsdirektören lämna sin medverkan. Hans yttrande bör under alla förhållanden regelmässigt inhämtas före avgörandet av dylika frågor.

Konferenser

Det är angeläget att arbetet inom räjongerna får en så enhetlig prägel som möjligt. Därför vill vi föreslå att styresmän och räjongledning en eller ett par gånger om året beredes tillfälle att samlas till gemensamma konferenser för ömsesidig information och för ventilerande av aktuella frågor rörande räjongarbetet. Dylika sammankomster är också i hög grad ägnade att sammansvetsa räjongen och få de deltagande att känna sig såsom medlemmar av en och samma arbetsenhet. Vi vill också understryka betydelsen av att fångvårdsdirektörerna likaledes minst en gång årligen får träffas för utbyte av erfarenheter och för diskussion av uppkommande spörsmål.

Expeditionspersonal

I förslaget till räjongplanen uttalades, att det erbjöd stora svårigheter att förhandsvis exakt ange hur stor expeditionspersonal som kunde komma att behövas inom anstaltsräjongerna samt att det förutsattes att eventuellt erforderliga justeringar skulle företagas under räjongsystemets praktiska tillämpning. Vi vill i detta sammanhang erinra om att fångantalet från tiden för räjongplanens framläggande stigit från 2.400 till 3.200, vilket förhållande helt sprängt ramen för de i planen företagna personalberäkningarna. Vidare har den av ingen-

jörerna bedrivna verksamheten starkt expanderat. Vi har sålunda efter undersökningar av behovet funnit viss förstärkning av centralanstalternas expeditionspersonal ofrånkomlig.

Behandlingsplanering

Behandlingsplaneringen har visat sig utgöra ett värdefullt inslag i vårdarbetet bland annat därigenom att den för de intagna gett stadga och innehåll åt anstaltstillvaron. Såsom tidigare framhållits har det ansetts angeläget att anstalts-tiden planlades för *samlliga* intagna — även korttidsfångarna. De vunna erfarenheterna synes bestyrka riktigheten av denna tanke. *Varje* intagen vet nu att det ligger en medveten avsikt bakom det faktum att han befinner sig på en viss anstalt och sysselsättes med ett visst arbete. Den psykologiska verkan av detta förhållande — icke minst för korttidsklientelet — bör icke underskattas.

Erfarenheterna har gett vid handen att det utredningsarbete som föregår behandlingsplanens upprättande många gånger endast med svårighet kunnat medhinnas inom den såsom norm fastslagna fristen av två veckor från verkställighetens början. Vi anser det vara av vikt att den intagne redan de allra första dagarna av verkställighetstiden tages om hand och blir föremål för den inledande undersökning som visar sig erforderlig. Vi vill därför icke gärna föreslå en utsträckning av den för planens upprättande stadgade fristen. För att hindra att balans uppstår, vilket på ett högst olyckligt sätt skulle förtrycka behandlingsarbetet, föreslår vi — efter att ha företagit ingående undersökningar av ifrågavarande arbetsbelastning — viss personalförstärkning, innebärande att skrivhjälp i större utsträckning än för närvarande ställs till förfogande för komplettering av utred-

ningsmaterialet, utskrift av journaler och andra enklare uppgifter.

Vi framlägger förslag till en i förhållande till tidigare utarbetad förebild förbättrad och mer överskådlig behandlingsjournal, innefattande uppgifter rörande även annan asocialitet än den som föranlett intagning på fångvårdsanstalt.

Vi vill understryka önskvärdheten av att resultatet av företagna sinnesundersökningar kommer till uttryck i vederbörandes behandlingsjournal. I detta och andra sammanhang uppkommande sekretessproblem torde få lösas genom att berörda myndigheter anmodas iakttaga särskild varsamhet med hänsyn till materialets ömtåliga och konfidentiella natur.

Räjongpsykiatri

Enär de genom beslut vid 1953 års riksdag inrättade andreläkartjänsterna vid centralanstalterna i Härnösand, Å Härlanda och i Malmö samt delvis samtidigt till centralanstalten å Långholmen knutna försteläkartjänsten hittills stått vakanta har den räjongpsykiatriska verksamheten kunnat bedrivas endast i mycket begränsad omfattning. Det är emellertid att räkna med att arbetet inom kort skall komma igång — i varje fall i de tre sydligare räjongerna.

De räjongpsykiatriska uppgifterna är många och betydelsefulla. Allting talar för att de, när systemet hunnit verka en tid, kommer att ytterligare öka. Uppgifterna torde redan nu vara av sådan art och omfattning att de helt absorberar *en* kvalificerad läkares *hela* arbetstid. Med hänsyn härtill föreslår vi att ovannämnda förste- respektive andreläkartjänster utbytes mot överläkarbefattningar, vilkas innehavare med självständigt ansvar helt skall ägna sig åt behandlingsarbetet inom räjongen. Där-

med knyter vi an till det av 1951 års fångvårdsutredning framförda förslaget.

Psykologisk expertis. Gruppterapi

En psykologtjänst har inrättats på ungdomsanstalten Roxtuna. Fångvårdsbyggnadsutredningen har föreslagit att en liknande tjänst skall inrättas även på Skenäsanstalten. Om så blir fallet, föreslår vi att innehavaren av denna befattning anlitas för undersökningsarbete och terapi även på anstalten i Nyköping.

Helt allmänt vill vi understryka önskvärdheten av att behandlingsarbetet inom fångvården tillföres psykologisk expertis. Då emellertid tillgången i landet på terapeutiskt utbildade psykologer ännu är högst begränsad, inskränker sig vårt förslag i nuvarande läge till att en psykologtjänst, knuten till fångvårdsstyrelsen, inrättas för gruppterapeutisk

verksamhet bland olika kategorier av kriminalvårdsklientelet.

Personalutbildning

Vi har ägnat uppmärksamhet åt fångvårdspersonalens utbildningsförhållanden. Dessa torde — såvitt avser bevakningspersonalen — vara mindre tillfredsställande anordnade än för motsvarande personalkategorier inom sjuksjukvården och ungdomsvårdsskoleorganisationen. Vi föreslår att utbildningsfrågorna sammankopplas med frågan om inrättandet av en aspirantkår.

Fångvårdsstyrelsen

Beträffande fångvårdsstyrelsens organisation återkommer vi, bland annat, med vårt tidigare i betänkandet den 30 september 1954 framförda förslag om inrättande av en befattning som byrådirektör på styrelsens socialbyrå.

SJÄTTE KAPITLET

Räjongorganisationen

Säkerhetsanstalter

Det viktigaste steget vid fullföljandet av räjongplanen är säkerhets- och ungdomsanstalternas inlemmande i systemet.

Statsmakterna har i år fattat beslut om en avsevärd nybyggnad av anstaltsutrymmet för säkerhetsklientelet. Innan detta byggnadsprogram efter hand realiserats, kommer emellertid — förutom Hall — de nuvarande säkerhetsanstalterna i Norrköping, Karlstad, Kalmar och Västervik jämte kolonierna Sjöboda och Orretorp att användas för sitt nuvarande ändamål. Denna anstaltsorganisation förfogar över sammanlagt 418 platser. Hall är genom sin kapacitet och sina differentieringsmöjligheter självskriven såsom gruppens centralanstalt.

Håga sjukhus torde vid sidan av sina uppgifter som rättspsykiatrisk undersökningsstation samt sinnessjukhus, avsett för fångvården i dess helhet, tills vidare, intill dess särskilda lokaler härför hunnit färdigställas inom Hallanstalten, böra fungera även såsom särskild psykiatrisk avdelning för gruppen av säkerhetsanstalter. Med avseende på arbetsdrift och kassarörelse föreslås sjukhuset alltjämt skola administreras från centralanstalten Hall. Sjukhusets överläkare bör såsom hittills varit fallet tillika tjänstgöra som centralanstaltens psykiater. Den psykiatriska verksamheten vid övriga säkerhetsanstalter bör tills vidare liksom hittills utövas av arvodesanställda läkare.

Följande personalförändringar blir erforderliga i anledning av räjongbildningen. Nuvarande befattningen som direktör på Hall (Ca 29) omändras till en tjänst som fångvårdsdirektör i lönegrad 32. Den nuvarande administrativa assistenttjänsten (Ca 22) förändras till en tjänst som fångvårdsassistent i lönegrad 23. Tjänsten som kamrer (Ca 25) på Hall bibehålles i oförändrad lönegrad men förenas med de arbetsuppgifter som sammanhänger med anstaltens ändrade karaktär som centralanstalt. En tjänst som fångvårdsinspektör (lönegrad 29) och en tjänst som ingenjör (lönegrad 25) nyinrättas. Innehavarna av dessa båda befattningar skall vara stationerade på Hallanstalten. Där tjänstgör för närvarande på direktörsexpeditionen ett kanslibitråde och ett biträde rb samt på kamrerarkontoret ett kanslibitråde och två biträden rb. Med hänsyn till de ändrade och ökade arbetsuppgifterna bör såsom fångvårdsbyggnadsutredningen tidigare föreslagit kanslibitrådestjänsten på direktörsexpeditionen uppflyttas till en befattning som kontorist och personalen på kamrerarkontoret förstärkas med en ny tjänst som kansliskrivare. I samband med att kassarörelsen vid anstalterna i Norrköping och Karlstad centraliseras till Hallanstalten bör de nuvarande tjänsterna där som redogörarassistent i lönegrad Ca 22, respektive Ca 20 utbytas mot tjänster som kansliskrivare.

I avvaktan på realiserandet av det be-

slutade byggnadsprogrammet vill vi med hänsyn till de av klientelet beskaffenhet betingade kvalificerade arbetsuppgifterna icke för närvarande föreslå någon ändring i lönegrad för styresmännen vid övriga säkerhetsanstalter (Norrköping direktör i Ca 29, Karlstad direktör i Ca 27, Kalmar föreståndare i Ca 23, Västervik föreståndare i Ca 22 samt Orretorp och Sjöboda föreståndare i Ca, respektive Cg 21).

Anstalter för unga

Gruppen av anstalter för ungt klientel kommer organisatoriskt att präglas av den dualism i klientelsammansättningen som i det föregående berörs.

De för ungdomsfängelseklientel avsedda anstalterna Skenäs med Aspliden, Roxtuna, Hildero och de båda s. k. övergångshemmen i Stockholm, respektive Göteborgstrakten (det senare ännu ej inrättat) kommer, om den beslutade ombyggnaden av Skenäsanstalten genomföres i enlighet med det av fängenvårdsbyggnadsutredningen avgivna förslaget, att ge plats för tillhoppa 174 intagna. Härtill kommer ett trettiotal platser för mottagnings-, sjuk- och isoleringsfall samt 6—12 reservplatser på Roxtuna.

För unga straff- och fängelsefångar skall enligt riksdagens beslut utnyttjas — förutom den redan för ändamålet disponerade anstalten i Västerås — anstalterna i Uppsala, Ystad och Nyköping, varjämte för nämnda klientel fyra mindre kolonier skall anskaffas. Härigenom kommer det totala antalet platser som kan användas för unga fångar med tidsbestämt straff att uppgå till 221. Fängenvårdsbyggnadsutredningen föreslog efter företagna beräkningar och överväganden att sådana unga fångar som vid intagningstillfället icke uppnått 22 års ålder skulle generellt mottagas

på de för det unga, ordinära klientelet föreslagna anstalterna samt att därutöver i mån av platstillgång även dömda ur närmast äldre årsklasser efter prövning från fall till fall skulle hänvisas dit. Vi ansluter oss till denna uppfattning.

Antalet ordinarie platser vid de för båda ovanberörda klientelgrupper avsedda anstalterna utgör totalt 395. Skenäs bör bli centralanstalt. Skenäs är emellertid en ungdomsanstalt i teknisk mening och kan icke — lika litet som Roxtuna — för undersökning eller behandling mottaga ordinärt fångklientel. De gruppen tillhörande unga straff- och fängelsefångar som skall underkastas behandlingsundersökning eller eljest bör bli föremål för särskild observation eller behandling föreslår vi skola intagas på anstalten i Nyköping, som ligger lätt tillgänglig för fängenvårdsdirektören och annan på Skenäs stationerad personal. Anstalten kommer sålunda att fungera såsom ett annex till centralanstalten. Överläkaren på Roxtuna föreslås skola tillika tjänstgöra som gruppens psykiater och bör i denna egenskap regelbundet besöka såväl centralanstalten å Skenäs som dess annex i Nyköping. Sinnesoroliga och särskilt svårbehandlade unga fångar bör liksom hitills kunna mottagas även på den för sådana intagna särskilt anordnade psykiatriska avdelningen i Malmö samt vidare på Håga sjukhus. Fortlöpande psykiatrisk kontroll av de på Ystads- och Hilderoanstalterna intagna bör även i fortsättningen mot särskilt arvode utövas av överläkaren vid centralanstalten i Malmö. Avståndet torde nämligen vara alltför stort för att överläkaren på Roxtuna skulle kunna fylla räjongläkarens funktioner på ifrågavarande anstalter. Vi har tänkt oss att behandlingskollegium under fängenvårdsdirektörens ordförandeskap varje vecka skall hållas på

Nyköpingsanstalten samt att anstalten likaledes en gång i veckan skall besökas av räjongpsykiatern. Om Skenäs — såsom föreslagits av fångvårdsbyggnadsutredningen — erhåller en psykolog, bör denne kunna vara verksam även på anstalten i Nyköping.

Personalmässigt bör ungdomsgruppen i likhet med övriga anstaltsgrupper organiseras med en fångvårdsdirektör (lönegrad 32), en fångvårdsinspektör (lönegrad 29), en ingenjör (lönegrad 25) och en kamrer (lönegrad 25). I samband därmed indrages direktörsbefattningen på Skenäs. Beträffande assistentpersonalen erinrar vi om att fångvårdsbyggnadsutredningen funnit, att tre assistenttjänster i lönegrad 23 erfordrades för behandlingsarbetet på anstalten i enlighet med de av utredningen närmare uppdragna riktlinjerna. För vår del vill vi emellertid i avvaktan på anstaltens utbyggnad i dagens läge inskränka oss till att föreslå att nuvarande tjänster såsom lärarassistent (lönegrad 20) och redogörarassistent (lönegrad 22) uppflyttas till lönegrad 23 i samband varmed tjänsternas innehavare helt skall syssla med behandlingsuppgifter. Med hänsyn till gruppens speciella karaktär vill vi vidare föreslå en ytterligare förstärkning av den centrala ledningen. Det råder icke någon tvekan om att ungdomsgruppen — med tillhopa cirka 400 intagna — kommer att arbeta med fångvårdens mest krävande och svårbemästrade klientel. Härtill kommer de förut antydda organisatoriska svårigheterna, som kan beräknas kvarstå i varje fall under en sannolikt ganska lång övergångstid. Vi anser av dessa skäl att fångvårdsdirektören behöver ytterligare en ledande tjänsteman vid sin sida, nämligen en biträdande fångvårdsinspektör (lönegrad 27). Uppgifterna mellan de båda inspektörerna bör fördelas så, att den ene, med pla-

cering på Skenäs, närmast svarar för gruppens ungdomsfängelseklientel medan den andre — lämpligen då den biträdande inspektören — placeras på Nyköpingsanstalten och ägnar sig åt klientelet med tidsbestämt straff. Föreståndarebefattningen (lönegrad 22) på sistnämnda anstalt kan i samband därmed indragas. Biträdande fångvårdsinspektören bör med hjälp av Nyköpingsanstaltens socialkurator kunna verkställa förekommande behandlingsundersökningar.

I samband med att kassarörelsen vid anstalterna i Västerås, Uppsala och Ystad centraliseras till Skenäs bör de nuvarande tjänsterna som redogörarassistent vid dessa anstalter (Ca 22 i Uppsala, Ca 20 i Västerås och Ce 20 i Ystad) utbytas mot en kansliskrivarebefattning vid envar av anstalterna i Västerås och Uppsala samt en kontoristtjänst vid anstalten i Ystad. Bokhållartjänsten vid anstalten Roxtuna bör bibehållas i oförändrad löneställning dels emedan hans arbetsuppgifter endast i mindre utsträckning påverkas av gruppbildningen och dels därför att överläkaren på denna anstalt så mycket som möjligt bör få ägna sig åt det egentliga vårdarbetet.

På Skenäsanstalten tjänstgör för närvarande endast ett expeditionsbiträde, vilket är placerat i kanslibiträdesgrad. Till följd av de i samband med gruppbildningen ändrade och utökade arbetsuppgifterna måste kontorspersonalen på anstalten förstärkas. På direktörsexpeditionen bör sålunda tjänstgöra en kontorist och ett biträde rb samt på kamrerarkontoret en kansliskrivare och ett kanslibiträde.

Fångvårdsbyggnadsutredningen föreslog att biträdestjänsten rb på Nyköpingsanstalten skulle indragas. Motivet härför var att anstalten icke längre avsågs skola fungera som mottagningsan-

stalt. Med den av oss föreslagna användningen av denna anstalt blir det emellertid nödvändigt att biträdestjänsten bibehålles.

Beträffande lönegradsplaceringen för styresmännen vid övriga gruppen tillhörande anstalter ansluter vi oss helt till vad fångvårdsbyggnadsutredningen i denna del uttalat i sitt i det föregående omnämnda betänkande med förslag till anstalter för fångvårdens ungdomsklientel, s. 16 f., där det heter:

Behandlingsfrågorna träder numera i förgrunden vid all straffverkställighet. Detta gäller i särskilt hög grad verkställigheten vid anstalter för ungdom. Med hänsyn härtill är det naturligt, att anstaltsgruppen för ungt klientel blir personalmässigt starkare organiserad än de ordinära anstaltsgrupperna — och detta icke endast till numerären utan även kvalitativt. Större krav med avseende på personliga kvalifikationer måste nämligen ställas på befattningshavarna inom ungdomsgruppen och stor omsorg nedläggas på valet särskilt av styresmännen. Arbetet är också betydligt mer påfrestande och tröttnande än vid anstalter med vanligt äldre klientel. Mot bakgrunden av dessa förhållanden föreslår vi att styresmännen vid de större slutna sidosanstalterna i Västerås och Uppsala inplaceras i en nyinrättad tjänstegrad som anstaltsdirektörer i lönegrad 27 (föreståndare i lönegrad 23 vid anstalter av motsvarande storleksordning inom övriga anstaltsgrupper). Vidare rekommenderar vi att styresmännen vid de andra slutna sidosanstalterna placeras som föreståndare i lönegrad 23 (lönegrad 21 inom övriga grupper). Koloniföreståndarna bör i likhet med motsvarande tjänster inom övriga anstaltsgrupper vara placerade i lönegrad 21.

Fångvårdsbyggnadsutredningens övriga, här icke redovisade förslag till personalförändringar bör realiseras i den mån och i den takt genomförandet av den beslutade byggnationen skapar förutsättningar för tjänsternas utnyttjande. Vi vill emellertid särskilt understryka angelägenheten av att den av fångvårdsbyggnadsutredningen föreslagna befattningen som förste läkare på Roxtuna

inrättas snarast möjligt. Denna tjänst, som är väl motiverad redan genom den psykoterapeutiska verksamhetens omfattning på nämnda anstalt, blir nu ofrånkomlig med hänsyn till de uppgifter som anförtros överläkaren på Roxtuna i hans egenskap av räjongpsykiater.

Nyköpingsanstalten förfogar över sammanlagt 31 platser, fördelade på tre bottnar. Nedersta våningen inrymmer tillika en arbetslokal, som för närvarande utnyttjas som mekanisk verkstad. En snickeriverkstad är inrättad i en särskild byggnad på gården. Vi föreslår att översta våningen (12 celler, varav 1 kan dubbelbeläggas) i första hand användes för intagna, som skall undergå behandlingsundersökning. Mellanvåningen (12 celler, varav 1 kan dubbelbeläggas) bör reserveras för sådana fall, som inremitterats för särskild psykiatrisk observation eller behandling, medan nedersta våningens 4 celler bör utnyttjas företrädesvis för häktade. En av dessa sistnämnda celler bör genom dubbla dörrar göras i möjligaste mån ljudisolerad och samtliga fyra bör förses med dubbla fönster för förhindrande av kommunikation med den utanföriggande promenadgården. Botten mellan andra och tredje våningarna, som nu är delvis öppen, bör läggas igen medelst glasbetong. Ehuru det är önskvärt att de olika kategorierna hålles åtskilda från varandra, bör det dock vara möjligt att vid utrymmesbrist utan alltför stora olägenheter modifiera den föreslagna fördelningen. Snickeriverkstaden med dess 8—10 platser bör användas för observations- och behandlingsfallen, vilka kan beräknas kvarstanna på anstalten under någon längre tid. För dem, som vistas på anstalten endast för att där undergå behandlingsundersökning men efter den stipulerade fjortondagarsfristens utgång skall sändas vidare, bör arbetsterapi anordnas.

Vi föreslår att den mekaniska verkstaden lägges ned samt att lokalen i stället inrättas som arbetsterapiverkstad. Arbetsterapi bör även bedrivas i cellerna. De ändringsarbeten som erfordras för att Nyköpingsanstalten skall kunna fungera enligt förslaget blir sålunda obetydliga.

Läkare

Psykiaterns regelbundna medverkan i behandlingsarbetet utgör en hörnsten i det nya systemet. Först därigenom har förutsättningar skapats för en på medicinska indikationer grundad, mer adekvat behandling av kriminalvårdsklientelet.

Erfarenheterna av räjongpsykiatrin är — av skäl som tidigare antytts — ännu ytterst begränsade. Vid tiden för räjongplanens antagande förelåg brist på psykiatrer med överläkarkompetens. Det ansågs i detta läge lämpligast att ge överläkarna vid envar av de rättspsykiatriska klinikerna å Härlanda, i Malmö och i Härnösand biträde av en andre-läkare för att därigenom möjliggöra för dem att ägna i varje fall en del av sin tid åt behandlingsarbetet inom anstaltsgruppen. Med hänsyn till östra anstaltsgruppens storlek tillskapades vid centralanstalten å Långholmen en försteläkartjänst, vars innehavare skulle efter överläkarens närmare anvisningar men under självständigt ansvar fungera som räjongpsykiater. Dessa nyinrättade läkartjänster har emellertid hittills varit vakanta och först nyligen har man kunnat besätta några av dem.

Under den tid räjongsystemet verkat har det tydligare än tidigare ådagalagts, att behovet av en kvalificerad psykiater i ansvarig ställning, vilken ägnar hela sin arbetstid åt behandlingsarbetet inom gruppen, är mycket stort. Just den nuvarande verksamhetens konsekventa in-

riktning på de intagnas behandling har gjort avsaknaden av psykiatrisk expertis kännbar. Mot bakgrunden härav och med hänsyn till att tillgången på psykiatrer med erforderlig kompetens nu är en annan än tidigare vill vi ansluta oss till det av 1951 års fångvårdsutredning framlagda förslaget och rekommendera att envar av de fyra anstaltsgrupperna för ordinärt klientel förses med en psykiater i överläkarställning. Denne, som därvid skall ersätta ovannämnda förste- respektive andre-läkare, skall vara chef för centralanstaltens psykiatriska avdelning. För det rättspsykiatriska undersökningsväsendet skall finnas särskild överläkare.

Fångvårdens kroppssjukläkarfråga har vi icke i detta sammanhang kunnat ägna oss åt. Vi föreslår att detta problemkomplex göres till föremål för särskild utredning av fångvårdsstyrelsen och medicinalstyrelsen i förening.

Biträdespersonal

Omfattningen av den för centralanstaltens del erforderliga expeditionspersonalen har — såsom förutsatts i betänkandet om räjongplan — undersökts i samband med vår granskning av den nya organisationen.

Vi vill därvid först erinra om att i räjongplanebetänkandet föreslogs, att de skilda expeditionerna vid centralanstalten å Långholmen skulle koncentreras och förläggas till en gemensam kontorsbarack, som skulle uppföras i anslutning till anstalten. Härigenom ansåg man sig till vidare kunna undvika eljest erforderlig förstärkning av biträdespersonalen. Departementschefen godtog emellertid icke den föreslagna anordningen. Riksdagen anvisade i stället, efter förslag av Kungl. Maj:t, 12.000 kronor för biträdes hjälp till ifrågavarande expeditioner. Det anvisade beloppet beräkna-

des motsvara årslönen för två extra skrivbiträden i lönegrad 4. Biträdena tjänstgör på direktörs- och kamrerarexpeditionerna. Behovet av deras arbetsinsatser kan förväntas bli bestående. Vi föreslår att i stället för det årliga anvisandet av ifrågavarande belopp medel beräknas för inrättandet av två biträdesbefattningar rb vid Långholmsanstalten.

Anstaltsgrupperingens genomförande innebar för kameralorganisationens del att en kassacentralisering ägde rum till centralanstalten, där det kamerala arbetet nu utföres av en kamrer med en kansliskrivare som närmaste medhjälpare. I övrigt tjänstgör på kamrerarkontoren vid anstalterna å Härlanda och i Malmö ett kanslibitråde och ett biträde rb, vid anstalten i Härnösand ett biträde rb samt vid anstalten å Långholmen två biträden rb och ett arvodesanställt biträde (som i det föregående av oss föreslagits skola ingå i reglerad befordringsgång). Vid de större sidoanstalterna finns till styresmännens förfogande särskilda biträden för handhavandet av ekonomiska specialredovisningar. Vid de mindre anstalterna åvilar de ekonomiska uppgifterna helt styresmännen, som dock kan påräkna visst biträde av bevakningsbefäl och arbetsledare.

Arbetsbördan på centralanstalternas kamrerarkontor har, sedan personalorganisationen fastställts, kraftigt ökat till följd av fångantalets stegring. I den mån arbetsökningen främst sammanhänger med överbeläggning av centralanstalten anser vi emellertid principiellt att merarbetet bör utföras av ordinarie befattningshavare genom övertidstjänstgöring eller av tillfälligt anställd extra-personal. Av denna anledning har vi icke ansett oss kunna föreslå någon förstärkning av biträdespersonalen vid kamrerarkontoren på Härlanda- och Malmöanstalterna. Vad angår persona-

len på Härnösandsanstaltens kamrerarkontor har erfarenheten visat att denna tilltagits i underkant. Med hänsyn till att Härnösandsanstalten emellertid är den minst belastade av centralanstalterna anser vi, att man i första hand bör söka komma till rätta med svårigheterna genom att utnyttja övrig på anstalten anställd expeditiionspersonal och genom att personalen vid tillfällig anhopning av arbete tjänstgör på övertid. För Långholmsanstaltens del har däremot klart ådagalagts, att den nuvarande personalen på kamrerarkontoret icke är — oavsett överbeläggningen — avpassad med hänsyn till omfattningen av förekommande arbetsuppgifter.

Vår översyn av kameralorganisationen resulterar i ett förslag till förstärkning av Långholmsanstaltens kameralpersonal med ytterligare ett expeditiionsbiträde. Detta bör — i likhet med vad som gäller vid anstalterna å Härlanda och i Malmö — erhålla kanslibitträdes grad.

För arbetsdriftens vidkommande innebar räjongplanen, bland annat, att en ny befattning som ingenjör inrättades inom envar av de fyra grupperna med placering vid vederbörande centralanstalt.

Vissa för fångvårdens arbetsdrift speciella förhållanden medför att en ingenjör, som från ett annat verksamhetsfält flyttar över till fångvården, först efter en ganska lång lärotid kan beräknas vara fullt insatt i och behärska sina nya uppgifter. Han är t. ex. ovan vid att arbeta med så många, små och spridda driftsenheter. Han har vidare att med en ofta yrkesokunnig och många gånger delvis psykiskt eller fysiskt defekt arbetsstyrka realisera ett tämligen vidlyftigt tillverkningsprogram. De för det mesta korta strafftiderna och anstaltsförflyttningarna under verkställighetstiden bidrar icke heller till att minska

svårigheterna för ingenjören. Dessa förhållanden gör att man icke redan nu, med ledning av endast ett års erfarenheter, kan ange hur tillkomsten av ingenjörstjänsterna inverkat på arbetsdriftens effektivisering i tekniskt-ekonomiskt avseende.

Ur andra synpunkter kan emellertid med fog sägas, att ingenjörens verksamhet redan visat sig vara av stort värde. Med utnyttjande av lokala förbindelser har ingenjören i många fall lyckats tillföra anstalterna lämpligt arbete. Tack vare en förbättrad planering och överblick av driftsförhållandena har han också kunnat på ett tidigt stadium informera arbetsbyrån om förestående arbetsbrist, som därigenom avvärijts. Delvis till följd av dessa insatser har arbetslöshet kunnat i stort sett undvikas och alla intagna, som kan och vill arbeta, torde nu kunna beredas sysselsättning vid anstalterna. Vidare har ingenjören bidragit till att avlasta en del arbete från yrkesmästarna, vilka därigenom beretts tillfälle ägna mer tid åt direkt arbetsledning. Han har också tagit verksam del i behandlingsarbetet, där hans hjälp med de intagnas arbetsplacering och övervakning av deras anpassning i arbetet varit av stort värde.

Det är uppenbart att ingenjören för en verkstadsdrift med flera hundra arbetare och med spridda arbetsplatser har en väl fylld arbetsdag. För att man skall kunna till fullo utnyttja ingenjörens kapacitet är det betydelsefullt att han så långt möjligt avlastas sådana löpande rutingörömmål, som kan utföras av mindre kvalificerad arbetskraft, såsom maskinskrivningsarbete, fakturagranskning, räkenskapskontroll, viss statistik och visst arbete med upplägandet av bokslut. För dylika görömmål liksom även för passning på ingenjörskontoret, då ingenjören bereser räjongen eller eljest icke är närvarande, samt för

granskning av det enklare skriv- och räknearbete, som utförs av fångarbetskraft, bör vid envar av de sex anstaltsgrupperna ingenjören förses med ett expeditionsbiträde. Med hänsyn till arten av arbetsuppgifter bör detta biträde placeras i kontoristgrad.

Då det är angeläget, att kontorspersonalen på anstalternas olika expeditioner utnyttjas i det arbete, där den tillfälligtvis bäst behöves, vill vi såsom ett allmänt önskemål uttala, att en samordning av all på anstalten tillgänglig kontorsarbetskraft bör komma till stånd under fångvårdsdirektörens direkta överinseende.

Egen bil

Var och en av de nuvarande centralanstalterna är utrustad med bil för resor mellan gruppens anstalter. Dessa bilar användes emellertid praktiskt taget helt för transporter av intagna, Räjongtjänstemännen tvingas sålunda, då de bereser gruppen, att i flertalet fall anlita järnväg och bussar. Detta innebär många gånger avsevärd tidspillan. Vi föreslår av denna anledning att anstaltsgruppens tjänstemän — i första hand fångvårdsdirektör, psykiater och ingenjör — vid sina resor inom gruppen medges anlita egen bil.

Registreringsanordningar

Kungl Maj:t har i brev till fångvårdsstyrelsen den 27 augusti 1954 uppdragit åt styrelsen att i samråd med statens organisationsnämnd och i huvudsaklig överensstämmelse med våra förslag i ämnet utfärda erforderliga föreskrifter och anvisningar med avseende å registreringen av intagna i fångvårdsanstalt, som ingår i anstaltsgrupp. Under hänvisning härtill får vi anmäla, att vår översyn av räjongsystemet icke innefattat någon granskning av ifrågavarande

de registreringsanordningar i annan mån än att vi tagit den befattning med behandlingsjournalen som framgår av redogörelsen under följande kapitel. Med hänsyn till den opinion för handrullans bibehållande som enligt vad tidigare nämnts kommit till uttryck hos anstaltstjänstemännen vill vi endast uttala, att vi, ehuru samtliga uppgifter i

handrullan återfinnes i de nya registren, likväl icke vill motsätta oss dess fortsatta förande i de fall vederbörande styresman finner så önskvärt. Vi vill emellertid understryka att det merarbete som därvid uppkommer icke under några förhållanden kan åberopas såsom skäl för personalförstärkning vid ifrågavarande anstalter.

SJUNDE KAPITLET

Behandlingsplanering

En redogörelse för innebörden av begreppet behandlingsplanering och för dess praktiska utformning har lämnats tidigare i detta betänkande (s. 17 ff.). Förfarandet sådant det därvid redovisats torde — med mindre, individuella avvikelser — kunna tjäna som norm vid behandlingsarbetets uppläggande på anstalterna.

Det torde sålunda böra i sina huvuddrag tillämpas även vid säkerhetsanstalter och anstalter för ungt klientel, sedan den föreslagna gruppindelningen genomförts.

Differentieringen av klientelet mellan ungdomsanstalterna kräver ett nära samgående mellan fångvårdsdirektören och räjongpsykiatern. Initialplaceringen ligger i fångvårdsdirektörens hand, men psykiatern får anses ha samma befogenhet som tillkommer överläkaren på centralanstaltens psykiatriska avdelning, nämligen att besluta om intagens överflyttande till Roxtuna, respektive Nyköping för undersökning eller behandling. Behandlingsundersökningar och behandlingskollegier skall förekomma vid båda anstalterna. Fångvårdsdirektören äger deltaga i behandlingskollegium på Roxtuna på samma sätt som räjongpsykiatern bör deltaga i kollegium på Skenäs och, om möjligt, även i Nyköping.

Kompetensfördelningen mellan cheferna på Hall och Håga torde få regleras på sätt som här antytts beträffande styresmännen på Skenäs och Roxtuna.

Journaler

Med anlitande av expertis från statens organisationsnämnd och under utnyttjande av erfarenheter, främst från fångvårdsanstalten å Långholmen, har vi låtit utarbeta ett förslag till behandlingsjournal, vari ett tänkt normalfall med olika, på varandra följande straffverkställigheter redovisas. Förslaget är såsom *bilaga A* fogat till detta betänkande. Vårt förslag är att betrakta såsom en modell, vilken icke är avsedd att till alla delar slaviskt följas. I enhetlighetens intresse bör emellertid förslaget vara normgivande beträffande uppställning och rubriker. Skrivsättet kommer däremot självfallet alltid att variera med journalförarens personliga stil och förutsättningar att uttrycka sig. Helt allmänt vill vi endast understryka vikten av ett enkelt, ledigt men ändå vårdat språk. Alltför subjektiva omdömen och värderingar bör undvikas. Målande och träffande uttryck och vändningar är ägnade att ge journalen den friska omedelbarhet som bör eftersträvas.

Därigenom att journalens första upplägg såsom framgår av förslaget reservrats för fortlöpande anteckningar om de brottspåföljder och övriga samhällsåtgärder, för vilka vederbörande varit föremål, har man i viss mån närmat sig den »kriminaljournal» som efterlysts i debatten på området. Ehuru behandlingsjournalen kommit till uteslutande med sikte på fångvårdens interna behov, är det naturligt att den så småning-

om kommer att bli en värdefull informationskälla för domstolar, socialvårdande myndigheter, personundersökare m. fl. organ. Värdet av journalen både inom och utom fångvården ökar i den mån resultatet av företagna sinnesundersökningar finns antecknat i densamma. Det är av stor vikt, att den som lägger upp journalen alltid har uppmärksamheten riktad på att sinnesundersökning tidigare kan ha ägt rum, samt att han, om så varit fallet, rekviderar berättelsen över undersökningen och gör ett kortfattat sammandrag av vad därvid framkommit.

Journalens värde som hjälpmedel vid den intagnes behandling samt som upplysningskälla i övrigt står helt naturligt i relation till den grad av öppenhet och obundenhet med vilken även ömtåliga och personligen grannliga fakta och omdömen beträffande den intagne återgives. En alltför restriktiv behandling av materialet är sålunda ur denna synpunkt icke att rekommendera. Å andra sidan kräver hänsynen till den, journalen gäller, att han icke utsättes för onödigt lidande genom att uppgifter i journalen kommer till utomståendes kännedom. Icke heller är allt som antecknats i journalen av sådan art att ens han själv alltid bör få kännedom därom; ett dylikt avslöjande skulle i olyckligare fall kunna äventyra behandlingsresultatet. Vi tänker särskilt på de situationer som kommer att uppstå, om journalmaterialet urskillningslöst skulle utnyttjas i personundersökningsberättelser, vilka vid rättegången föredrages i den tilltalades närvaro och inför offentligheten. Här antydde svårigheter, som ingalunda är begränsade till frågan om behandlingsjournalens sekretess utan med den muntliga processordningen ständigt återkommer, när utredningar rörande den tilltalades person, t. ex. sinnesundersökningar, åberopas i rättegången,

torde knappast kunna undvikas. Vi vill för vår del med detta endast antyda problemet under framhållande av att man här har att göra med en känslig avvägningsfråga. Måhända skulle en hel del vara vunnet om berörda myndigheter på lämpligt sätt uppmärksamgjordes på angelägenheten av ett varsamt användande av det i behandlingsjournalerna redovisade materialet.

För att behandlingsjournalerna under vederbörandes pågående straffverkställighet skall kunna till fullo utnyttjas som informationskälla såväl inom fångvården som för utomstående myndigheter (vid ansökningar om nåd, villkorlig frigivning etc.) är det nödvändigt att de snabbt och säkert kan kopieras. Behandlingsjournalerna kan nämligen svårligen under någon längre tid undvaras på den anstalt, där vederbörande intagen befinner sig. Vi föreslår av denna anledning att envar av de sex centralanstalterna för manligt klientel utrustas med en apparat för fotostatkopiering. Centralanstalterna avses därvid skola i förekommande fall verkställa kopiering även av sidoanstalternas journaler. Kopieringsapparaterna torde även i övrigt komma att minska skrivarbetet på centralanstalterna.

Assistentbiträden m. m.

Arbetet med att lägga upp och föra behandlingsjournaler för sådana intagna som skall undergå behandlingsundersökning har visat sig vara tämligen tidskrävande. Även om detta förhållande till en början får tillskrivas bristande rutin, är det dock redan nu uppenbart att större delen av fångvårdsassistenternas tid måste ägnas åt journalarbete och därmed sammanhängande utredningar delvis på bekostnad av andra angelägna assistentuppgifter. Vi har studerat förhållandena på Långholmen och Härlanda och därvid funnit, att stor lättnad

skulle vinnas om assistenterna befriades från en hel del okvalificerade maskinskrivningsgöromål. Vi vill på grund härav föreslå att ett biträde rb ställs till fångvårdsassistentens förfogande vid envar av centralanstalterna i Härnösand och Malmö samt på Härlanda. Beträffande centralanstalten på Långholmen, där man arbetar med tre behandlingskollegier och journalarbetet utföres av två fångvårdsassistenter på heltid och av ytterligare en fångvårdsassistent med halvtidstjänstgöring för dessa göromål, föreslår vi att två biträden rb anställes

för ifrågavarande arbetsuppgifter. Biträdena bör förutom rent skrivarbete också kunna infordra erforderlig komplettering av handlingar m. m. dylikt. Vidare föreslår vi att envar av de nu nämnda anstalterna utrustas med en diktafonapparat för ytterligare underlättande av fångvårdsassistenternas arbetsbörda. Sådana apparater bör i samband därmed anskaffas även för anstalterna Skenäs och Nyköping. På samtliga dessa anstalter kan man nämligen räkna med att journalarbetet kommer att bli tämligen betungande.

ÅTTONDE KAPITLET

Rekrytering och utbildning av personal i tillsynstjänst

Med den centrala ställning behandlingen kommit att intaga i fångvårdsarbetet är det naturligt, att fångvården är i starkt behov av en tillsynspersonal med intresse och fallenhet för människovårdande uppgifter och med grundläggande kunskaper i praktisk anstaltspsykologi.

Den fasta tillsynspersonalen rekryteras huvudsakligen bland personer, som ofta mer slumpvis och för kortare tider anställts i fångvården såsom tillfälliga semestervikarier o. dyl. Personurvalet blir av denna anledning många gånger mindre tillfredsställande. Svårigheten att med lämpliga personer rekrytera befattningarna i tillsynstjänst torde till icke ringa del sammanhånga med att de arbetssökande icke kan för någon längre tid garanteras stadigvarande tjänstgöring. Behovet av extra vaktkonstaplar fluktuerar nämligen kraftigt beroende på att den fasta personalens semestrar huvudsakligen infaller under sommarhalvåret.

För att i någon mån råda bot härför föreslog 1951 års fångvårdsutredning i skrivelse den 11 augusti 1951 angående personalbehovet vid fångvårdsanstalterna, bland annat, att aspiranter skulle anställas med garanti för ständig tjänstgöring till dess vederbörande färdigprovats med hänsyn till sin lämplighet och med säker utsikt att, i de fall då proven utfallit väl, vinna extra ordinarie anställning inom den tid som avlöningsreglementet föreskriver, nämligen tre år.

Förslaget godkändes av 1952 års riksdag och fångvårdsstyrelsen erhöll Kungl. Maj:ts uppdrag, att inkomma med förslag till bestämmelser om upprättande av en aspirantkår vid fångvårdsstaten. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 15 juli 1954 har fångvårdsstyrelsen därvid framhållit, bland annat, att första och viktigaste förutsättningen för förslagets förverkligande vore att vissa närmare angivna kategorier av extra vaktkonstaplar — i antal uppgående till inemot ett hundratal — först erhöles extra ordinarie anställning, enär aspiranternas extraordinarieskap eljest skulle försenas.

Vi har icke haft anledning gå in på frågan i vilken utsträckning det i dagens läge är möjligt att på en gång överföra ett så stort antal tjänster från extra till extra ordinarie stat. Oavsett om aspiranterna kan vinna extraordinarieanställning inom den i statens allmänna avlöningsreglemente förutsatta treårsperioden har vi emellertid ansett enbart den omständigheten, att stadigvarande arbete kan garanteras dem efter fullgjord provtjänstgöring, vara av stort värde ur rekryteringssynpunkt, även om vi därmed avlägsnat oss från aspirantbegreppet i avlöningsreglementets mening (sådant det kommit till uttryck i anvisningarna till 3 § tilläggsbestämmelserna).

Vi anser att inom var och en av de sex anstaltsgrupperna aspiranter årligen skall antagas till det antal som kan

beräknas erhålla ständig tjänstgöring inom gruppen, dock sammanlagt högst trettio. Aspiranttiden skall omfatta aderton månader, varefter aspiranten befordras till extra vaktkonstapel i lönegrad 12 med rätt att räkna tur till extraordinarieanställning efter extra vaktkonstaplar med ständig tjänstgöring, anställda redan vid tidpunkten för rekryteringskårens inrättande, men före sådana befattningshavare, anställda senare än vid nämnda tidpunkt. Aspiranten skall beredas tillfälle att under utbildningstiden tjänstgöra — förutom på centralanstalten — på olika större och mindre såväl slutna som öppna anstalter inom gruppen.

1951 års fångvårdsutredning föreslog i skrivelse den 26 september 1951 att utbildningen för tillsynspersonalens vidkommande skulle uppdelas i tre avsnitt, nämligen aspiranttjänstgöring, en därpå följande grundkurs för vaktkonstaplar samt en påbyggnadskurs för aspiranter till befälstjänst. Planen godkändes i princip av statsmakterna. Under tiden därefter har årligen anordnats en tre veckor lång kurs för cirka 30 vaktkonstaplar. Kurser har vidare hållits såväl för befäl i tillsynstjänst som för högre befattningshavare.

Såsom komplettering till fångvårdsutredningens förslag rekommenderar vi, att den teoretiska utbildningen anordnas i växelverkan med den praktiska tjänstgöringen inom loppet av den såsom aspiranttid föreslagna adertonmånadersperioden. Följande utbildningsprogram föreslås: Intagning av aspiranter skall äga rum någon dag under april månad varje år. Under den första veckan skall aspiranterna inom varje grupp vara samlade på centralanstalten där de av fångvårdsdirektör, psykiater, uppsyningsman och andra

befattningshavare orienteras om fångvårdsarbetet och bibringas någon teoretisk kännedom om tjänstens olika grenar. Därefter vidtager omedelbart den praktiska tjänstgöringen på gruppens anstalter. Om aspiranten befunnits väl skickad för fortsatt tjänstgöring inom fångvården skall han vid årets slut genomgå en tre veckor lång teoretisk kurs, utformad på samma sätt som nuvarande treveckorskursen för vaktkonstaplar. Denna kurs skall anordnas centralt av fångvårdsstyrelsen och avse samtliga aspiranter. Efter ytterligare praktisk tjänstgöring skall aspiranten vid slutet av adertonmånadersperioden genomgå en likaledes centralt anordnad påbyggnadskurs, omfattande en tid av två veckor och huvudsakligen inriktad på anstaltspsykologi och psykoteraeutiska frågor. Har aspiranten erhållit goda vitsord från sin praktiska tjänstgöring och tillika väl tillgodogjort sig den teoretiska undervisningen skall han därefter befordras till extra vaktkonstapel i lönegrad 12 med den rätt till turräkning i befordringshänseende som förut nämnts.

I den mån vakanser uppstår i de för aspiranter avsedda kurserna bör tidigare anställda extra vaktkonstaplar med ständig tjänstgöring beredas tillfälle deltaga i utbildningen. Vi förutsätter att kurser för befälsaspiranter samt högre administrativ personal anordnas i samma omfattning som för närvarande. Vidare bör såsom hittills varit fallet arbetsledarpersonal deltaga i sådana utanför fångvårdsstyrelsen anordnade kurser som av styrelsen prövats erforderliga för den fackliga utbildningen. Aspiranter till arbetsledarbefattningar bör i övrigt erhålla individuell handledning av anstaltsgruppernas ingenjörer.

NIONDE KAPITLET

Fångvårdsstyrelsens organisation

Med skrivelse den 30 september 1954 överlämnade vi till statsrådet och chefen för justitiedepartementet förslag till organisation för fångvårdsstyrelsen (stencilerat betänkande). Förslaget innebar väsentligen en inom ramen för den bestående byråindelningen genomförd omgruppering av ärendena hos styrelsen. I samband därmed föreslog vi vissa personalförändringar bland annat att en byrådirektörstjänst skulle inrättas på socialbyrån för ärenden rörande kriminalvård i frihet. Vidare föreslog vi att till socialbyrån skulle knytas en psykologtjänst, uppförd på fångvårdsanstaltens avlöningsstat.

I proposition till årets riksdag tillstyrkte departementschefen i väsentliga delar det av oss framlagda organisationsförslaget. Beträffande den föreslagna befattningen som byrådirektör för handläggande av ärenden rörande kriminalvård i frihet förklarade sig departementschefen emellertid icke beredd att för det dåvarande taga ställning till inrättandet av en särskild tjänst för ifrågavarande ändamål. Statsrådet ansåg nämligen att socialbyråns arbetsuppgifter icke kunde helt överblickas, innan en pågående utredning om förenkling av reglerna för straffrättsberäkning slutförts. Icke heller ville statsrådet förorda inrättandet av en särskild psykologtjänst för gruppterapeutiskt arbete bland fångvårdsklientelet; då statsrådet emellertid ansåg det värdefullt, att den påbörjade försöksverksamheten

på området fick fortsätta, äskades ett belopp om 20.000 kronor för berörda verksamhet. Propositionen bifölls av riksdagen.

Den nya organisationen för fångvårdsstyrelsen har varit i kraft från den 1 juli 1955. Tre månader är uppenbarligen alltför kort tidrymd för att medge på erfarenhetsmaterial grundad översyn. Endast på ett par punkter vill vi här deklarerat vår inställning.

Socialbyrån

Den av oss för socialbyrån föreslagna personalorganisationen var dimensionerad med hänsyn till den omläggning av byråns arbete som förväntades bli en följd av anstaltsgrupperingens totala genomförande. Vårt förslag att fångvårdsstyrelsen icke i fortsättningen skulle avge yttrande i nådeärenden var också ägnat att avlasta byråns arbetsbörda. Även under dessa angivna förutsättningar var vårt förslag emellertid att anse såsom ett minimum.

Såsom i annat sammanhang i detta betänkande närmare beröres föreslår vi att rättsvetenskapen skall utsträckas att omfatta även säkerhets- och ungdomsanstaltarna. Därigenom skulle en hel del rutinärenden, som fortfarande tynger socialbyrån, bortfalla. Yttranden i nådeärenden torde dock enligt vad vi inhämtat allttjämt komma att i oförminskad omfattning avkrävas fångvårdsstyrelsen.

Oavsett om reglerna för straffidsberäkning kan förenklas och en viss lättnad därigenom beredas socialbyrån, vidhåller vi likväl att arbetsuppgifternas vikt och omfattning väl motiverar att byrån förstärkes med en tjänsteman i byrådirektörs ställning. Vi lämnar däremot öppet, huruvida nämnda befattningshavare skall — såsom vi ursprungligen föreslagit — leda utvecklingen av kriminalvården i frihet eller om denna angelägna organisatoriska uppgift bör läggas på byråns chef, i vilket fall innehavaren av den föreslagna byrådirektörsbefattningen får handlägga löpande, anstaltsvården berörande ärenden.

Psykolog

Den gruppterapeutiska verksamheten bland kriminalvårdsklientelet har nu pågått sedan hösten 1953. De erfarenheter, som under denna tid samlats, finns redovisade i den som *bilaga B* till detta betänkande fogade berättelsen.

Under hänvisning härtill föreslår vi på nytt att en tjänst som psykolog i lönegrad 29 knytes till fångvårdsstyrelsen för fortsatt gruppterapeutisk verksamhet. Tjänstens innehavare bör lämpligen avlönas från fångvårdsanstaltens stat med Stockholm såsom placeringsort.

»Kriminalvårdstyrelsen»

Fångvårdsstyrelsens ämbetsbefattning har vid sidan av anstaltsvården kommit att i ökad utsträckning avse även kriminalvården i frihet. Benämningen »fångvårdsstyrelsen» har därigenom blivit oegentlig. I andra sammanhang har tidigare föreslagits att ämbetsverket skulle kallas »skyddsöverstyrelsen», »kriminalstyrelsen» eller »kriminalvårdsstyrelsen». Vi anser att tiden nu är mogen för prövning av frågan om ändrat namn för styrelsen. »Kriminalvårdsstyrelsen» synes oss lämpligast.

TIONDE KAPITLET

Kostnadsberäkningar

De av oss framlagda förslagen för fångvårdsstyrelsens och fångvårdsanstalternas personalorganisation m. m. föranleder följande kostnader.

A. Fångvårdsstyrelsen.

<i>Löner.</i>	Ökning
1 byrådirektör Ca 31 på socialbyrån ¹	25.536
Medelsanvisningen för gruppterapeutisk verksamhet ändras till psykolog- befattning i Ce 29 ¹	3.748
Summa	29.284
<i>Omkostnader.</i>	Ökning
Inventarieutrustning m. m. (2 × 1.900)	3.800
Resekostnader för ovannämnda psykolog	2.000
Summa	5.800
Summa summarum	35.084

B. Anstaltsgrupperna för vanligt fångförvar.

<i>Löner.</i>	Ökning
1 förste läkare Ce 31 med arvode å 1.440 kronor — överläkare Ca 37 (Långholmen) ²	2.712
1 läkare Ce 29 — överläkare Ca 37 (Malmö) ²	6.700
1 läkare Ce 29 — överläkare Ca 37 (Härlanda) ²	6.700
1 läkare Ce 29 — överläkare Ca 37 (Härnösand) ²	6.600
Sjukhuschefsarvodet till en av överläkarna å psykiatriska avdelningarna vid anstalterna i Malmö, å Härlanda och i Härnösand (3 × 720) ²	2.160
4 kontorister i Ce 13 hos ingenjörerna	42.096
1 kanslibitråde i Ce 11 hos kamreraren vid anstalten å Långholmen	9.828
5 biträden rb hos fångvårdsassistenterna	39.840
Reglering av löneförmånerna för två biträden vid anstalten å Långholmen (15.936—12.000)	3.936
Summa	120.572
<i>Omkostnader.</i>	Ökning
Inventarieutrustning m. m. till de nya biträdestjänsterna (10 × 1.900) ...	19.000
Fotokopieringsapparater till centralanstalterna (4 × 600)	2.400
Diktafonapparater till centralanstalterna (4 × 1.500)	6.000
Summa	27.400
Summa summarum	147.972

C. Säkerhetsanstalterna.

	Ökning	Minsk.
<i>Löner för Hall.</i>		
Direktör Ca 29 med lönetillägg å 780 kronor — fångvårdsdirektör Ca 32 ³	1.848	—
Fångvårdsinspektör Ca 29 ³	22.392	—
Ingenjör Ce 25 ³	18.396	—
Assistent Ca 22 med lönetillägg å 780 kronor — fångvårdsassistent Ce 23 ³	132	—
Kansliskrivare Ce 15 (kamreraren) ³	11.328	—
Kontorist Ce 13 (ingenjören)	10.524	—
Kanslibiträde Ce 11 — kontorist Ce 13 ³ (fångvårdsdirektören)	696	—
<i>Löner för Norrköping.</i>		
Assistent Ca 22 med lönetillägg å 780 kronor — kansliskrivare Ca 15	—	4.968
Arvode till styresmannen för tillsyn av kolonien Sjöboda	—	360
<i>Löner för Karlstad.</i>		
Assistent Ca 20 med lönetillägg å 630 kronor — kansliskrivare Ca 15	—	3.774
Arvode till styresmannen för tillsyn av kolonien Orretorp	—	360
	65.316	9.462
Summa	+ 55.854	

	Ökning
<i>Omkostnader för Hall.</i>	
Inventarieutrustning m. m. till de nya tjänsterna (4 × 1.900)	7.600
Fotokopieringsapparat	600
Ökade telefonkostnader (3 × 1.200)	3.600
Resor inom anstaltsgruppen	10.000
	Summa 21.800
Summa summarum	77.654

D. Anstalterna för unga.

	Ökning	Minsk.
<i>Löner för Skenäs.</i>		
Direktör Ca 27 med lönetillägg å 780 kronor — fångvårdsdirektör Ca 32 ⁴	3.816	—
Fångvårdsinspektör Ca 29 ⁴	22.392	—
Psykolog Ce 29 ⁴	22.392	—
Assistent Ca 22 med lönetillägg å 780 kronor — kamrerare Ca 25 ⁴	2.100	—
Ingenjör Ce 25 ⁴	18.396	—
Assistent Ce 23 ⁴	16.428	—
Assistent Cg 20 med lönetillägg å 630 kronor — assistent Ce 23 ⁴	3.450	—
Kansliskrivare Ce 15 (kamreraren) ⁴	11.328	—
Kontorist Ce 13 (ingenjören)	10.524	—
Kontorist Ce 13 (fångvårdsdirektören) ⁴	10.524	—
Biträde rb (fångvårdsdirektören) ⁴	7.968	—

Löner för Roxluna.

Förste läkare Ca 31 ⁴	29.184	—
<i>Löner för Nyköping.</i>		
Föreståndare Ca 22 med lönetillägg å 780 kronor — biträdande fångvårdsinspektör Ca 27	4.128	—
Ersättning till läkare för undersökningar jämlikt 56 § verkstäl- lighetslagen	—	4.000
Ersättning för yrkesrådgivning åt ungdomsfängelse ådömda	—	10.700

Löner för Uppsala.

Direktör Ca 27 med lönetillägg å 780 kronor — anstaltsdirektör Ca 27 ⁴	—	780
Assistent Ca 22 med lönetillägg å 780 kronor — kansliskrivare Ca 15 ⁴	—	4.968
Läkararvodet nedsattes med belopp motsvarande arvode såsom rådgivande psykiater	—	2.400

Löner för Västerås.

Direktör Ca 27 med lönetillägg å 780 kronor — anstaltsdirektör Ca 27 ⁴	—	780
Assistent Ca 20 med lönetillägg å 630 kronor — kansliskrivare Ca 15 ⁴	—	3.174

Löner för Ystad.

Föreståndare Ca 22 med lönetillägg å 780 kronor — föreståndare Ca 23 ⁴	132	—
Assistent Ce 20 med lönetillägg å 630 kronor — kontorist Ce 13 ⁴ Biträde rb	—	3.978
Arvode till styresmannen för tillsyn av kolonien Hildero	—	7.968
Tillfällig skrivhjälp	—	360
	2.000	—
	<u>164.762</u>	<u>39.108</u>
Summa	+ 125.654	

Omkostnader för Skenäs.

Inventarieutrustning m. m. till de nya tjänsterna (8 × 1.900)	15.200	Ökning
Diktafon- och fotokopieringsapparater	2.100	
Resor inom anstaltsgruppen	10.000	
Ökade telefonkostnader (5 × 1.200)	6.000	

Omkostnader för Nyköping.

Diktafon	1.500	
----------------	-------	--

Omkostnader för Roxluna.

Ökade telefonkostnader genom överläkarens ställning såsom gruppsykiater	1.200	
Inventarieutrustning m. m. för förste läkaren	1.900	

Summa	37.900	
Summa summarum	<u>163.554</u>	

Kostnaderna blir i sammandrag följande:

	Löner	Omkostnader	
		Engångs- utgifter	Löpande utgifter
Fångvårdsstyrelsen	29.284	3.800	2.000
Anstaltsgrupperna för vanligt fångförvar	120.572	27.400	—
Säkerhetsanstalterna	55.854	8.200	13.600
Anstalterna för unga	125.654	20.700	17.200
Summa	331.364	60.100	32.800

De av oss föreslagna byggnadsarbetena vid Nyköpingsanstalten beräknas kosta c:a 8.000 kronor, vilket belopp bör kunna bestridas från investeringsanslaget till Ombyggnadsarbeten vid äldre fångvårdsanstalter.

Det för personalutbildningen vid fångvårdsanstalterna f. n. gällande programmet innefattar bl. a. en utbildningskurs årligen för 30 vaktkonstaplar och vaktfruar under tre veckor. Vårt förslag till aspirantkårsutbildning avser att er-

sätta denna utbildningsform. Den fördubblade utbildningstiden i aspirantkåren påkallar en kostnadsökning av sammanlagt 30.900 kronor, fördelade sig med 16.800 kronor å fångvårdsanstalternas avlöningsanslag (löner under tre veckor) och med 14.100 kronor under den å fångvårdsanstalternas omkostnadsstat uppförda delposten till utbildning av personal (rese- och traktamentskostnader, föreläsningsarvodet m. m.).

¹ Tjänsten tidigare föreslagen av oss i vårt betänkande den 30 september 1954 med förslag till organisation för fångvårdsstyrelsen (stencilerat);

² Tjänsten tidigare föreslagen av 1951 års fångvårdsutredning i betänkande ang. räjongplan för fångvården (SOU 1952:21);

³ Tjänsten tidigare föreslagen av fångvårdsbyggnadsutredningen i betänkande den 8 december 1954 ang. anstalter för förvarade och internerade (stencilerat);

⁴ Tjänsten tidigare föreslagen av fångvårdsbyggnadsutredningen i betänkande den 8 december 1954 ang. anstalter för fångvårdens ungdomsklientel (stencilerat).

ELFTE KAPITLET

Lagförslag

De av oss föreslagna reformerna påkallar vissa ändringar i 1945 års straffverkställighetslag.

Vårt förslag syftar till att samtliga fångvårdsanstalter skall omfattas av räjongindelningen. Detta föranleder ändringar i 2 §. I denna paragraf bör stadgas, att fångvårdsanstalterna enligt bestämmelser som Konungen meddelar skall bilda särskilda anstaltsgrupper. För att möjliggöra räjongindelning av samtliga anstalter måste man vidare uppmjuka den i 2 § i dess gällande lydelse upptagna föreskriften, att vid centralanstalt skall finnas psykiatrisk avdelning. Med hänsyn till förhållandena inom den nya ungdomsräjongen bör det ej vara nödvändigt att den psykiatriska avdelningen är knuten till själva centralanstalten, utan regeln bör innebära att sådan avdelning skall finnas inom anstaltsgruppen. Innan psykiatrisk avdelning hunnit inrättas inom Hallgruppen kan emellertid lagbestämmelsen ej göras ovillkorlig. Tills vidare torde få stadgas att psykiatrisk avdelning såvitt möjligt skall finnas inom anstaltsgrupp.

Den förstärkning av räjongchefernas ställning som vi föreslår bör komma till uttryck i 3 §. Det bör där föreskrivas, att det skall tillkomma räjongchef, i den mån ej annorlunda är stadgat, att under fångvårdsstyrelsen besluta i frågor angående de intagnas behandling och anordnande av eftervård. Under räjongchef skall styresman vid fångvårdsan-

stalt inom gruppen besluta, om ej annat är stadgat. Räjongchefens bestämmanderätt bör dock ej omfatta behandlingen av dem som intagits på anstaltsgruppens psykiatriska avdelning. I detta hänseende bör ansvaret direkt under fångvårdsstyrelsen ankomma på räjongpsykiatern, som redan enligt gällande lag (26 § tredje stycket) äger besluta om överflyttning av intagen till avdelningen för undersökning eller behandling. Till 3 § tredje stycket torde sålunda böra fogas ett tillägg av innebörd, att överläkaren vid psykiatrisk avdelning inom anstaltsgrupp såvitt angår behandlingen av dem som överflyttats till avdelningen skall äga de befogenheter som eljest tillkommer styresman vid centralanstalt.

I andra stycket av 4 § påkallas en jämkning med hänsyn till att alla fångvårdsanstalter kommer att ingå i anstaltsgrupp. Av samma skäl bör sista punkten i 26 § tredje stycket utgå. Att räjongchefen utgör ett led mellan anstalternas styresmän och fångvårdsstyrelsen torde vidare böra komma till uttryck i bestämmelsen i 83 § angående ändring av beslut, som meddelats av styresman eller läkare. Med hänsyn till den särskilda ställning som enligt vårt förslag Hågaanstalten kommer att intaga synes därjämte 86 § böra kompletteras med ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att i särskilt fall förordna, att styresman vid annan anstalt än centralanstalt skall äga befogenheter som eljest tillkommer styresman vid centralanstalt.

I 43 § i den gällande lydelsen meddelas vissa regler om undersökning av straff- och fängelsefångar till ledning för deras placering och behandling. Första och andra styckena avser intagna på anstalt utom anstaltsgrupp och kan alltså utgå, om vårt förslag genomföres. Vad beträffar reglerna i tredje stycket, som avser intagna inom anstaltsgrupp, måste dessa regler vid fullständig räjongindelning kompletteras med motsvarande bestämmelser rörande intagna i ungdomsanstalter och säkerhetsanstalter. Då det emellertid ändock är nödvändigt att meddela utförligare bestämmelser i administrativ ordning (på sätt som skett genom 1954 års behandlingscirkulär med kompletterande föreskrifter av fångvårdsstyrelsen) synes det vara enklare och mera överskådligt att icke upptaga dessa regler i själva lagen utan ersätta dem med administrativa föreskrifter. Vi föreslår sålunda att även tredje stycket i 43 § får utgå, varvid jämväl fjärde stycket bortfaller. Detsamma gäller bestämmelserna i 56 § och 57 § första punkten angående ungdomsfängelse å dömda samt i 63 § angående förvarade och internerade. Regeln i 67 § om skyldighet för styresman att rörande behandlingen av förvarad eller internerad samråda med anstaltens läkare synes, med den organisation som Hallgruppen erhåller, ej ha någon funktion att fylla vid sidan av 3 § tredje stycket och bör därför utgå. Dessutom torde den i första punkten av 28 § upptagna föreskriften om läkarundersökning böra utgå och inarbetas i de administrativa bestämmelserna om behandlingsundersökning och behandlingsplanering.

Verkställighetslagen synes emellertid

böra såsom grundval för de administrativa föreskrifterna i ämnet upptaga en allmän, för alla intagna gällande bestämmelse om att behandlingen skall vara planmässig och grundas på erforderlig undersökning av den intagnes levnadsomständigheter, personliga utveckling, hälsotillstånd, anlag och kunskaper. En sådan bestämmelse kan lämpligen införas i lagen genom en komplettering av första stycket i 24 §.

För att utfylla de luckor som uppkommer genom bortfallet av 43, 56, 63 och 67 §§ torde innehållet i var och en av 44, 57, 64 och 65 §§ böra uppdelas på två paragrafer och 66 § erhålla ändrat paragrafnummer. Vad angår 64 § föreslås därjämte, med anledning av att 63 § utgår, den ändringen att hänvisningen till den i gällande lydelsen av 63 § angivna undersökningen ersättes med att närmare kännedom vunnits om den intagnes sinnesart och beteende. Det får antagas att sådan kännedom regelmässigt vinnes genom den i 24 § i dess föreslagna lydelse antydda och i administrativ ordning närmare reglerade behandlingsundersökningen och behandlingsplaneringen.

I enlighet med det nu anförda har upp rättats bilagda *förslag till lag angående ändring i lagen den 21 december 1945 (nr 872) om verkställighet av frihetsstraff m. m. (bilaga C)*.

Utöver denna lagändring påkallar vårt förslag vissa administrativa föreskrifter, bl. a. ändringar i 1954 års behandlingscirkulär och i instruktionen för fångvårdsstyrelsen och fångvårdsanstalterna. Vi har ej ansett erforderligt att i detta sammanhang framlägga detaljförslag beträffande dessa ändringar, som i stor utsträckning blir av formell natur.

TOLFTE KAPITLET

Sammanfattning

Vår översyn av räjongplanereformens verkningar för fångvården har resulterat i följande iakttagelser och förslag.

1. Räjongplanens genomförande har varit av stor betydelse för fångvården såväl ur administrativa synpunkter som med hänsyn till vården av de intagna.

2. Vi föreslår, att räjongsystemet genomföres fullständigt för hela fångvården och att alltså till de fyra anstaltsgrupperna för ordinärt manligt klientel samt till gruppen för kvinnligt klientel fogas ytterligare två anstaltsgrupper den ena avseende anstalter för förvarade och internerade, den andra anstalter för unga intagna, ådömda antingen ungdomsfängelse eller tidsbestämt frihetsstraff.

3. Till förbättring av fångvårdspersonalens rekrytering och utbildning föreslår vi upprättandet av en aspirantkår, för vilken skall ordnas praktisk

och teoretisk utbildning under aspiranttiden.

4. Gruppterapi för kriminalvårdsklientel bör ytterligare utbyggas och en heltidstjänst för en gruppterapeut inrättas vid fångvårdsstaten.

5. Förbättrad samordning inom skyddskonsulentorganisationen bör åstadkommas genom att en byrådirektörstjänst tillföres fångvårdsstyrelsens socialbyrå.

6. Viss personalförstärkning föreslås vid fångvårdsanstalterna, bland annat en förste läkare till Roxtuna samt biträden till fångvårdsassistenter och räjongingenjörer. Härutöver tillkommer personalförstärkning och -förändringar vid de båda nybildade räjongerna, såsom två fångvårdsdirektörer och tre fångvårdsinspektörer.

7. Årskostnaderna för våra förslag uppgår till ca 400.000 kronor.

Behandlingsjournal

Förnamn Erik Verner	Efternamn Andersson	Födelsedatum 26.12.1929
Mantalskrivningsort Stockholm	Civilstånd og	Vplnr 0323-1-49
Yrke Rörarbetare	Intagningsort	
Bostadsadress Högbergsgatan 415, Stockholm, Storgatan 75, Nyköping		Anteckningar
<p>Intagen å <u>Skrubba</u> 1941-1942 på grund av snatterier.</p> <p>Bötfälld några gånger för fylleri och förgargelseväckande beteende.</p> <p>Varnad av nykterhetsnämnden i Stockholm 15/12 1954.</p> <p><u>1955 29/10</u>. A har denna dag inställt sig på <u>Bogesund</u> för att undergå få 2 mån för rattfylleri och olovlig körning, ådömt av Stockholms RR 24 avd 3/9 1955. <u>Verkst börj 29/10 1955 och slutar 29/12 1955.</u>/Gren, förest</p> <p>Misshandel, sa 3 mån villk dom 13/1 1956.</p> <p><u>1956 15/3</u>. A, som hållits häktad på <u>Långholmen</u> sedan 1/3-56, började i dag här undergå 7 mån sa för uppsåtlig misshandel samt våld och misshandel ådömt av Stockholms RR 6 avd 13/3-56. I straffet ingår 3 mån sa förv villk dom för uppsåtlig misshandel, ådömt av samma domstol 13/1-56. <u>Verkst börj 15/3 1956 och slutar obl villk 9/9 1956.</u>/Allan Key, fvass</p> <p><u>1956 17/5</u>. Överförd till <u>Vångdalen</u>./Allan Key, fvass</p> <p><u>1956 8/6</u>. Återförd fr <u>Vångdalen</u> t. <u>Långholmen</u> efter förseelse 6/6-56./Allan Key, fvass</p> <p><u>1956 16/6</u>. Av fvstn ålagd förlängning av verkställighetstiden med 10 dagar./Allan Key, fvass</p> <p><u>1956 4/8</u>. Överförd till <u>Svartsjö</u>./Sven Svensson, ök</p> <p><u>1957 2/3</u>. A, som hållits häktad på <u>Långholmen</u> sedan 17/2-57 började i dag här undergå sa 6 mån för grov stöld, ådömt av RR i Nyköping 28/2-57. I domen har den villkorligt medgivna friheten från undergående av vad som återstår av det honom 13/6-56 av Sthlms RR 6 avd ådömda straffet, sa 1 mån 5 dagar, förklarats förverkad. <u>Verkst börj 2/3 1957 och slutar obl villk 31/8 1957.</u>/Allan Key, fvass</p>		<p>Foto taget år</p> <p>I Rattfylleri m m Få 2 mån Börj 29/10 1955 Slut 29/12 1955</p> <p>II Misshandel m m Sa 7 mån Börj 15/3 1956 Slut ov 9/9-56 19/9 1956</p> <p>III Grov stöld, sa 6 mån + sa 1 mån 5 dagar (förv frig) Börj 2/3 1957 Slut ov 31/8 1957</p>

Anvisningar till behandlingsjournalen

Behandlingsjournalen skall förvaras och föras av tjänsteman på den anstalt där den dömd är intagen resp av den skyddskonsulent eller skyddsassistent som har överinseendet över tillsynen. Då den dömd ej är intagen och ej heller står under tillsyn skall behandlingsjournalen förvaras hos fängvårdsstyrelsen, som vid förnyad intagning på begäran skall översända den till vederbörande styresman.

Behandlingsjournalen skall ge en sammanhängande redogörelse för den dömdes levnadsomständigheter före domen samt fortlöpande redovisa allt av intresse som inträffat med honom under anstaltsvistelser och tillsynstider. Anteckningar görs om levnadsförhållanden, brott, påföljder, tidigare asocialitet, alkoholvanor, brottsorsak (enligt den intagne), närståendes namn och adress, behandlingsundersökningar, behandlingsplaner, sinnesundersökningar, uppförande, behandling, permissioner och frigång. Åtgärder som vidtages i anledning av den intagnes frigivning antecknas; därvid kan det också vara lämpligt att notera sådana upplysningar som kan vara av värde för skyddskonsulent, såsom den frigivnes innehav av penningmedel, skattsedlar och sjömansbok. Vidare antecknas data för intagning, transport, avgång och prövotidens slut. Behandlingsjournalen skall föras kortfattat för att materialet skall bli överskådligt och i huvudsak begränsa sig till fakta. *Var mycket försiktig med subjektiva omdömen!* Skrivsättet kan vara individuellt. I marginalen görs kortfattade anteckningar till upplysning om innehållet i texten. I marginalen kan vidare noteras sådant som ej anges i texten, t ex uppgifter till militär myndighet och pensionsstyrelsen.

När behandlingsjournal redan finns upplagd, skall vid förnyad intagning tidigare redovisat material som alltjämt är aktuellt (t ex levnadsförhållanden) icke upprepas. I stället hänvisas vid behov till den sida i journalen, där ifrågakvarande uppgift tidigare införts.

I övrigt gäller följande detaljanvisningar.

Sida nr 1 a. Sidan är avsedd att vara en katalog över den dömdes asocialitet och anstaltsvistelser.

Rubrikerna »Civilstånd», »Yrke» och »Bostadsadress» skall vara aktuella. Förändring markeras genom att den äldre anteckningen överstrykes (med vågräta streck, ej x) och det aktuella förhållandet antecknas efter den gamla anteckningen.

Sedan utrymme lämnats för framtida adressförändringar antecknas i kronologisk följd åtgärder från samhällets sida, som vidtagits på grund av den dömdes asocialitet, såsom intagning på ungdomsvårdsskola, villkorliga domar, böter, intagning på fängvårdsanstalt, tvångsarbete samt intagning på alkoholistanstalt eller annan nykterhetsvårdande åtgärd. Vidare antecknas det

straff eller den skyddsåtgärd som föranlett journalens uppläggande.

Beträffande den pågående anstaltsvistelsen anges datum för häktning i målet, intagningsanstalt, ådömd påföljd, brott, domstol, datum för domen, förverkad villkorlig dom, förverkad villkorlig frigivning, verkställighetens början och preliminär frigivningsdag. I anslutning till dessa uppgifter antecknas i marginalen en romersk etta (I) och härunder brotten, påföljden, verkställighetens början och preliminär frigivningsdag. Vid förnyad intagning görs motsvarande anteckningar rörande de åtgärder som kan ha förekommit sedan journalen sist avslutades (villkorlig dom, nykterhetsvårdande åtgärder etc) samt rörande den nya anstaltsvistelsen. I marginalen antecknas en romersk tvåa (II) etc. Förflyttningar mellan olika anstalter skall också redovisas.

Vidare antecknas disciplinära förseelser, datum för dessa och ändring i verkställighetstiden. I det sistnämnda fallet överstrykes anteckningen i marginalen om datum för verkställighetens slut och nytt datum antecknas därunder.

I det fall sida nr 1 a ej räcker till upplägges *sida nr 1 b* osv.

Sida nr 2 och följande. Av blankettens rubriker ifylles »Anstalt» om sidan redovisar anteckningar gjorda under den dömdes anstaltsvistelse, och »Skyddskons distr» om sidan upptar skyddskonsulentens anteckningar. »Intagningsnr» ifylles med blyerts (äldre anteckning utsuddas om den intagne erhåller ändrat nummer innan sidan fullskrivits).

Anteckningar i övrigt skall upptaga följande: Beslut om behandlingsundersökning. I marginalen antecknas »Behandlingsundersökning». En redogörelse för omständigheterna vid det aktuella brottet. I marginalen antecknas »Aktuellt (Aktuella) brott». En kort levnadsbeskrivning. I marginalen antecknas »Levnadsförhållanden». Upplysning om den dömdes värnpliktsförhållanden. I marginalen antecknas »Vpl-förhållanden». En beskrivning av den dömdes alkoholvanor. I marginalen antecknas »Alkoholvanor». Uppgiven orsak till brottet. I marginalen antecknas »Brottsorsak». Övervägande eller beslut i behandlingskollegium. I marginalen antecknas »Kollegium». Fastställd behandlingsplan. I marginalen antecknas »Behandlingsplan». Dag och åtgärder vid frigivning. I marginalen antecknas t ex »Villk frigiven 19/9 1954 fr Svartsjö» eller »Frigiven 29/12 1955 fr Bogesund».

Överst i marginalen på varje sida antecknas en romersk siffra (I, II etc), som hänvisar till den på sida nr 1 angivna verkställighetsperioden.

Vid varje ny verkställighet påbörjas anteckningarna på ny sida.

Behandlingsjournal

Sid. nr 2

Förnamn Erik Verner	Efternamn Andersson	Födelsedatum 26.12.1929
Anstalt Bogesund	Skyddskons distr	Intagningen

1955 1/11. A, som icke innehar körkort, framförde den 20 aug 1955 i alkoholpåverkat tillstånd en personbil å vägen Stockholm - Södertälje.

Av tillgängliga handlingar och vad A vid samtal i dag uppger framkommer följande. Han har uppfostrats i hemmet som den äldste av 6 syskon. Dålig i skolan särskilt i räkning, hjälpklass. Haft ett flertal arbeten som springpojke, verkstads- och byggnadsarbetare och nu senast varit till sjöss. Hans yrkesbeteckning är rörarbetare. Omtalar att han är intresserad av idrott, särskilt fotboll. Spelat h y i Vebe BK.

Mil tjänstgöring vid I l 1949. Fick avbryta tjänstgöringen efter 3 mån på grund av nervsjukdom.

A förnekar spritbegär men medger att han då och då tar sig ett ordentligt rus, "men det kan gå månader emellan". Varnad av nykterhetsnämnden i Stockholm 15/12 1954. Fick ej motbok eftersom han haft fylleriböter och spritbrott på sig redan innan han varit berättigad till sådan.

A uppger att han insett att han på grund av spritförtäring varit olämplig föra bil, men att han fallit för frestelsen då han känt sig fullt i stånd att föra bilen på ett betryggande sätt. A håller före att hans handlingssätt berott på en tillfällighet.

Fader: byggnadsarbetaren Gunnar Teodor Andersson, död 1939 efter olycksfall.

Moder: Anna, f Nilsson 1898, sjuklig, bor Högbergsgatan 415, Stockholm, kan nås per telefon 09 18 36.

Syskon: Evert 23 år, lagerarbetare, Stockholm, tel 05 17 19
Sven 21 år, typograf
Kurt 17 år, springpojke
Sten 17 år, sjöman
Dagny 14 år.

A kvarstannar på Bogesund om ej rörarbete kan beredas på annan anstalt inom gruppen. Placeras på skogsarbete här. Fångvårdsdirektören pr tel underrättad om behandlingsplanen./Gren, föreståndare

15/11. A skötsam och visar god vilja i arbetet./Gren

17/11. Fångvårdsdirektören: Behandlingsplanen godkänd./G. Boman

29/12. A frigiven. Förfogar över 100 kr besparade premiemedel. Ämnar återgå till sjöss. Inspektör Bengt Johansson i Stockholms nykterhetsnämnd underrättad./Gren, föreståndare

I

Aktuella brott

Levnadsförhållanden

Vpl-förhållanden

Alkoholvanor

Brottsorsak

Närstående

BehandlingsplanFrigiven 29/12 1955
fr Bogesund

Förnamn Erik Verner	Efternamn Andersson	Födelsedatum 26.12.1929
Anstalt Långholmen	Skyddskons distr	Intagingsnr

1956 18/3. Om brotten meddelar A och framgår det av handlingarna att han vid jultiden 1955 i berusat tillstånd miss-handlat sin mor. Modern hade förebrått honom att han söp upp det mesta av vad han tjänade. A gav henne då ett knytnävslag i ansiktet så att hon föll omkull och slog huvudet i ett skåp. I januari 1956 tilldelade A på en gata i Sthlm en person ett knytnävslag över v öga. I februari samma år slog han en murare i ansiktet och någon vecka senare miss-handlade han en brevbärare. Han hade i berusat tillstånd gett sig i ordväxling med vederbörande och fattat humör när han avvisades.

Se sid. 2. Av särskild förundersökn från jan 56 och av vad A vid samtal i dag uppger framkommer härutöver följande. Fadern supig och tidvis sjuklig. A började tidigt hänga i gathörnen och på dansställen. Dömd för fylleri redan som 15-åring. Sexuellt brådmogen. Svårt att stanna kvar på arbetsplatser. Nu senast påmönstrad en båt i Stockholm men båten hann ej gå till sjöss förrän A häktades. Tidvis har han haft extraarbeten som pannskrapare och snöskottare. En tid hos Ny Express i Sthlm. Avsked sedan han varit obstinat mot en förman. Under arbete till sjöss skadat v armbåge. Gått och väntat på plats på Ersta sjukhus för operation. Dock arbetsförr.

Se sid. 2.

Se sid. 2. Enligt modern har A alltid varit besvärlig och nervös. "Vill alltid bråka".

A uppger att han på grund av spritförtäring blivit retlig och att hans handlingssätt varit en följd av spritförtäringen.

Se sid 2. På senare tid har A bott hos sin farmor, Tilda Andersson, på Östermalm i Sthlm. Inte så gott förhållande till modern.

20/3. Ingenjören Håkansson: A mest sysslat med rörarbeten. Han har dock ofta bytt arbete och kan inte betecknas som yrkeskunnig. Vill inte lära något särskilt här. Önskar utarbete, "man behöver ju lite motion".

20/3. Fångv dir Boman: A uppträder hyggligt men gör ett debilt intryck. Vill till koloni men inte så långt från Sthlm.

II
Behandlingsundersökning
Aktuella brott

Levnadsförhållanden

Vpl-förhållanden

Alkoholvanor

Brottsorsak

Närstående

Önskemål

Behandlingsjournal

Sid. nr 4

Förnamn Erik Verner	Efternamn Andersson	Födelsedatum 26.12.1929
Anstalt Långholmen	Skyddskons distr	Intagningsnr

II

Psykiiskt tillstånd

1956 20/3. Psykiatern Per Skott: Vid undersökning i dag konstateras en rätt grav intellektuell efterblivenhet kombinerad med brister i viljelivet. Tidiga miljöskador. Leptosom grundtyp. Sinnesstämningen lätt euforisk. Abstinylbehandling bör försökas i samband med frigivningen. Inga tecken på psykiska sjukdomstillstånd i egentlig mening.

21/3. Kroppsläkaren Alman: Armskadan bör opereras på sjukhus utom anstalten. I övrigt intet anmärkningsvärt.

Hälsotillstånd

22/3. Kuratorn Svanström: A meddelar att farmodern nog behöver tillsyn och ekonomisk hjälp. Hon är 74 år, har folkpension men har ingen som sköter om henne. Vid frigivningen vill A gå till sjöss. Ingen särskild motivering härför, "man vill ju se lite av världen". När man råder honom att fortsätta med rörarbete ändrar han snabbt uppfattning och tycker att "det är nog bäst". Han har varit förlovad med Inez Nilsson men ber enträget att hon ej kontaktas; allt är slut och hon har fäst sig vid en "bättre" pojke.

Kollegium
Behandlingsplan

24/3. Fallet föredraget i behandlingskollegium varvid A förekallades. Följande behandlingsplan fastställdes: A kvarstannar på Långholmen t v. Armskadan opereras omedelbart, varefter A sysselsättes i de installationsarbeten som i medio av april skall igångsättas i ett av bostadshuset. Fram i sommar bör han kunna sändas till Vängdalen för att fortsätta med de rörarbeten som då torde bli aktuella där. Placeras vid frigivningen helst utanför Sthlm och bör förmås hålla sig till rörarbete. Abstinylbehandling före och efter frigivningen. A förklarar sig intet ha att erinra mot planen./Allan Key, fvass

27/3. I dag opererad för armbågsskadan. Togs polikliniskt och A behövde ej kvarstanna på sjukhuset. Får vårdas på fångvårdsanstaltens sjukhus under konvalescensen./Bergéus, ök

7/4. I dag upp till anstalten igen. Placerad på en gemensamhetskorridor. Får arbeta med montering av klädnyppor tillsammans helt läkts./Allan Key, fvass

15/4. Verkar trög, lufsig och gamängaktig men på sitt sätt rejäl. Går bra ihop med kamraterna. I dag börjat som rörarbetare./Allan Key, fvass

3/5. Samma arbete. Gör ganska bra ifrån sig. Förtjänar c a 4 kr per dag. Går regelbundet på underhållningar men vill inte delta i någon mera allvarlig fritidssysselsättning, hänvisar till den korta strafftiden och väntad förflyttning till koloni./Allan Key, fvass

Behandlingsjournal

Sid. nr 5

Förnamn Erik Verner	Efternamn Andersson	Födelsedatum 26.12.1929
Anstalt Långholmen, Vångdalen, Svartsjö	Skyddskons distr	Intagningsnr
<p><u>1956 16/5.</u> Får redan nu gå till Vångdalen eftersom arbeten där nu igångsättes tidigare än beräknat. Avgår i morgon. Glad och tacksam./Allan Key, fvass</p>	II	
<p><u>Vångdalen:</u></p>		
<p><u>17/5.</u> Inställd på Vångdalen./Per Östman, ök</p>	Trpt t Vångdalen	
<p><u>19/5.</u> Haft företrädare för behandlingskollegiet. Fåordig, närmast ovillig. Vill ha enkelrum, vilket ej kan ordnas här. /Per Östman, ök</p>	<u>Kollegium</u>	
<p><u>29/5.</u> Arbetar tillfredsställande i rörledningsarbetena. För-tjänar omkring 25 kr/veckan. Sämt hem 50 kr till farmodern. Långholmens kurator ordnat hemsyster åt henne./Per Östman, ök</p>		
<p><u>6/6.</u> Vid besök i dag av brodern Sven fick A antagligen in en flaska brännvin. Märkbart berusad och spritdoftande. Miss-handlade en tjänsteman med knytnävslag. Återförd till Långholmen sedan fängvdir kontaktats./Per Östman, ök</p>	Förseelse Återförd Långholmen	
<p><u>Långholmen:</u></p>		
<p><u>8/6.</u> Ålagd inneslutning i enrum 14 dgr för sin förseelse. Se protokoll./Allan Key, fvass</p>	Bestraffning	
<p><u>16/6.</u> Av fvstn ålagd förlängning av verkställighetstiden med 10 dgr./Allan Key, fvass</p>	Förlängning av verk-ställighetstiden	
<p><u>18/6.</u> A skall efter undergången bestraffning förflyttas till Svartsjö för rörinstallationsarbeten./Allan Key, fvass</p>	<u>Kollegium</u>	
<p><u>3/7.</u> Sedan en tid arbetat med klädnypor igen./Allan Key, fvass</p>		
<p><u>19/7.</u> Fått börja med mekaniskt arbete. Rörarbete finns ej här just nu./Håkansson, ingenjör</p>		
<p><u>31/7.</u> Samma arbete men går i nästa vecka enl fvdirens beslut till Svartsjö för rörinstallationsarbeten./Allan Key, fvass</p>		
<p><u>4/8.</u> I dag till Svartsjö./Allan Key, fvass</p>	Trpt t Svartsjö	
<p><u>Svartsjö:</u></p>		
<p><u>16/8.</u> Arbetar bra. Haft besök av brodern Evert (inget sprit-smuggel den här gången)./Sven Svensson, ök</p>		

Behandlingsjournal

Sid. nr 6

Förnamn Erik Verner	Efternamn Andersson	Födelsedatum 26.12.1929
Anstalt Svartsjö	Skyddskons distr Södermanlands - Östergötlands	Intagningnr

1956 20/8. Får arbete hos Bröderna Larssons Installations AB i Nyköping. Antabusbehandling påbörjas ca 12/9. Lovar att fortsätta med tablettarna efter frigivningen. Planerna godkända i kollegiet i dag./Bengt Eriksson, kurator

26/8. Till tillsynsman har utsetts köpmannen Ingemar Bengtsson, Kungsgatan 2, Nyköping./Bengt Eriksson, kurator

19/9. I dag frigiven. Behållna arbetspremier 53 kr. Har god beklädnadsutrustning. Av understödsmedel beviljad hyresbidrag med 100 kr som översändes till tillsynsmannen. Vill hälsa på farmodern i Sthlm. Får göra det. Erbjudes eskort genom staden och accepterar detta. Han innehar sjöfartsbevis reg nr A 010 vid Stockholms Sjömanshem och debetsedel å prel skatt nr 01-17-01./Bengt Eriksson, kurator

29/9. Skl i Södermanlands - Östergötlands distr.: Vid besök hos tillsynsmannen i Nyköping inhämtat att A börjat arbeta och sköter sig väl./Bergman, skyddskons.

1957 15/1. Enl i dag inkommen rapport från tillsynsmannen har tillsynen haft ett i förhållande till A:s förutsättningar oväntat gynnsamt förlopp. A har hela tiden haft ett billigt men bra hyresrum och har arbetat ordentligt hos Larssons Installationsaktiebolag - chefen Karl Larsson, som har stora sociala intressen, har dock framhållit att A i arbetet behöver noggranna anvisningar och fortlöpande uppsikt. A tycks vara fullt införstådd med abstinyllbehandlingen, som kontrolleras av andre stadsläkaren Silverling. A håller under fritiden mest ihop med en arbetskamrat Tyko Lundström, som har sobra vanor; de är båda medlemmar i en bollklubb./Bergman, skyddskons.

16/2. I början av febr var A mycket nedstämd på grund av en ny misslyckad kärlekshistoria, drack sprit en söndagskväll men mådde mycket illa. Återtog efter några dagar abstinyllkuren. - Prognosen oviss./Bergman, skyddskons.

19/2. A häktad för nytt brott. Behandlingsjournalen till Långholmen./Bergman, skyddskons.

II

Åtgärder f frigivningen
Kollegium

Villk frigiven 19/9
1956 fr Svartsjö

Tillsynstid
19/9-56-19/3-57

Förnamn Erik Verner	Efternamn Andersson	Födelsedatum 26.12.1929
Anstalt Långholmen	Skyddskons distr	Intagningsnr

1957 5/3. Om brotten meddelar A och framgår av handlingarna i målet att han vid tillfället varit berusad och utan pengar. Han hade därför fått en ingivelse att göra inbrott i Svenssons Uraffär vid Storgatan i Nyköping. Tanken hade kommit hastigt på och han begav sig genast till affären klockan 1 på natten, och då gatan var folktom krossade han skyltfönstret med en sten och kom på så sätt in i lokalerna. Han tillgrep där ett herrarmbandsur i avsikt att senare avyttra det. När han därpå kom ut på gatan igen greps han omedelbart av en polisman.

III
Aktuella brott

Se sid 2, 3 och 6 (Tillsynstid). Härutöver meddelar A, att han trivts mycket bra på sin senaste arbetsplats och att allt gått bra till en början. Han hade emellertid råkat in i en depressionsperiod på grund av dålig ekonomi.

Levnadsförhållanden

Se sid 2, 3 och 4 (Psykiskt tillstånd), 4 (Behandlingsplan), 5 (Förseelse på Vängdalen) och 6 (Åtg f frigivningen) (Tillsynstid). A meddelar nu att han önskar fortsätta med abstinylkuren när han har gott hopp om att för framtiden kunna avhålla sig från sprit.

Alkoholvanor

A uppger att han begått brottet när han helt hade varit utan medel för sitt uppehälle. På grund av depression hade han använt alla sina pengar till spritinköp.

Brottsorsak

Se sid 2, 3 och 5./Eva Berg, fvass

Närstående

Gruppterapi med svenskt kriminalvårdsklientel

Av jur. kand. Sven Larsson

I egenskap av expert åt fångvårdens organisationskommitté har undertecknad alltsedan oktober 1953 bedrivit gruppterapi inom kriminalvården i vårt land. Verksamheten har haft karaktären av en försöksverksamhet under vissa avgränsade perioder (okt. 1953—febr. 1954, mars—juni 1954, juli—december 1954 samt jan.—juni 1955). Under denna tid har verksamheten omfattat sammanlagt 5 grupper å fångvårdsanstalten *Långholmen*, 1 grupp å ungdomsanstalten *Skenäs*, 1 grupp å säkerhetsanstalten *Hall* (dessa grupper betecknas i det följande sammanfattningsvis »anstaltsgrupperna») samt 1 grupp med *villkorligt dömda* ungdomar på fri fot (i det följande betecknad »VD-grupper»). Hittills har gruppterapin bedrivits med allenast manligt klientel; det är emellertid min avsikt att utöka VD-gruppen med några kvinnliga medlemmar.

Utomlands har gruppterapi använts som en speciell behandlingsform under de senaste 50 åren beträffande klientel av det mest skilda slag, alltifrån patienter med kroniska somatiska sjukdomar till psykotiker. Inom kriminalvården är verksamheten ganska ung; det var ungefär 10 år sedan man i USA startade en mera målmedveten grupp-terapeutisk verksamhet vid vissa fångvårdsanstalter. Denna har sedermera undergått en kraftig expansion, och numera omfattar den lagöverträdare av skilda slag, från »juvenile delinquents» i frihet till äldre recidivister på slutna anstalter. Gruppterapi har även introducerats inom vissa europeiska länders som övriga gruppmedlemmar gör,

stundom med hjälp av terapeuten, kan kriminalvård, t. ex. England, Holland, Belgien och Danmark.

Gruppterapins metoder och mål skiftar givetvis allt efter klienteletts beskaffenhet och terapeutens utbildning, erfarenhet och bakgrund. När det gäller vuxna personer bygger verksamheten i regel på ett verbalt utbyte av erfarenheter, tankar och känslor mellan ett visst antal personer som under ledning av en terapeut träffas regelbundet och som så småningom hålls samman av en känsla av gruppstillhörighet. Inom denna ram skiftar verksamhetens former allt efter den teknik som terapeuten tillämpar. Den ena ytterligheten representeras av den s. k. klassrumsmetoden, enligt vilken terapeuten intar rollen som lärare eller föreläsare, som aktivt leder gruppen och där det terapeutiska skeendet till stor del beror på hans inspirerande och suggestiva förmåga. Den motsatta ytterligheten i fråga om teknik representeras av den psykoanalytiskt orienterade gruppterapin. Inom denna är terapeuten »permissiv» och passiv, han lyssnar till gruppmedlemmarnas samtal, följer deras reaktioner, och genom sin tolerans och neutralitet stimulerar han dem till att ge uttryck för tankar och känslor som oroar dem. I skydd av den toleranta gruppatmosfären och genom de känslöbindningar som uppstår mellan medlemmarna och terapeuten och mellan medlemmarna inbördes vågar den enskilde gruppmedlemmen inför gruppen bringa allt mer brännande personliga problem, och genom mer eller mindre emotionellt laddade samtal om sina svårigheter, genom

att verbalt avreagera sig inför gruppen, genom den analys av hans beteende individen komma fram till en lösning av djupt liggande konflikter.

De övriga former av gruppterapi som rymts å skalan mellan dessa båda ytterlighetsriktningar kännetecknas i stort sett av den grad av aktivitet som terapeuten ådagalägger.

Erfarenheterna från vissa fångvårdsanstalter i USA, där en renodlat analytisk gruppterapi tillämpats, talade mot dess användande inom den svenska försöksverksamheten, i första hand såvitt angick anstaltsgrupper. Gruppledarens passivitet och atmosfären av »permissivness», som är så viktiga element inom den analytiska gruppterapin, visade sig skapa en stark ångest inom fängelsegrupperna i USA, och de aggressiva internerna gav kraftiga uttryck åt sina aggressioner, som de övriga gruppmedlemmarna inte kunde neutralisera eller isolera, med påföljd att ordningen och säkerheten på anstalten äventyrades. Även när det gällde VD-gruppen avböjde terapeuten tanken på att tillämpa en strikt analytisk teknik, dels därför att en härpå grundad behandling skulle ta längre tid än som stod till buds inom ramen för försöksverksamheten, och dels och framför allt därför att medlemmarna i VD-gruppen visade sig vara i stort behov av omedelbar »support» från terapeutens sida.

Såsom mål för behandlingen stannade terapeuten inför en »formel», som i korthet innebar att gruppterapin om möjligt skulle öka gruppmedlemmarnas kännedom om sig själva, så att de skulle kunna på ett mera realistiskt sätt bedöma både sig själva och andra människor samt situationer som de mött och komme att möta. Terapeuten avstod från att binda sig vid några mer eller mindre utkristalliserade teorier angående »brottslighetens orsaker». Bak-

om nyssnämnda formel ligger emellertid som en slags arbetshypotes uppfattningen att många lagöverträdare har en vrångbild både av sig själva och sin omgivning, av samhället. Särskilt tydligt framträder detta hos många yngre lagöverträdare, för vilka yttervärlden framstår som fientlig och aggressiv, inställd på att tillfoga dem lidande, samtidigt som de uppfattar sig själva antingen som hätska och aggressiva eller som mindervärdiga och defekta individer.

Anstaltsgrupperna

Medlemsantalet i varje grupp — utom VD-gruppen, varom mera nedan — har från gruppens start varit omkring 10. Ursprungligen hade terapeuten tanken att anstaltsgrupperna skulle arbeta som *slutna* grupper, d. v. s. att de skulle konstitueras av vissa bestämda medlemmar, som förutsattes skola delta i behandlingen under hela dennas förlopp; nya medlemmar skulle således i princip inte vinna inträde i grupperna sedan dessas arbete kommit i gång. Det visade sig emellertid så småningom att det på Långholmen och Skenäs inte var möjligt att hålla grupperna slutna på grund av den livliga omsättningen av interner på dessa båda anstalter. Långholms- och Skenäs-grupperna kom således att fungera som *öppna* grupper; verksamheten där fick en kontinuerlig karaktär, någon viss slutdag för gruppens arbete fixerades inte, och nya medlemmar togs in allt efter avgången av gamla medlemmar i gruppen. En sluten grupp arbetar givetvis effektivare än en öppen; medlemmarna lär känna varandra fortare än i den öppna gruppen, känslan av gruppsamhörighet uppträder tidigare och är inte utsatt för de påfrestningar som uppkommer genom att äldre medlemmar lämnar gruppen och nya kommer till. Det visade sig

emellertid vara förenat med mindre svårigheter än terapeuten från början befarat att driva grupperna vid dessa båda anstalter som öppna grupper. Härtill bidrog i första hand att det vid varje tillfälle fanns en »stamtrupp» av gamla medlemmar i gruppen, 5—6 interner som varit med från början eller i allt fall under längre tid. Ankoms-ten av någon eller några nya medlemmar påverkade tydligt gruppernas arbete i så måtto att de nytillträdande »började från början», d. v. s. deras huvudsakliga medverkan bestod av intensiva klagomål mot olika förhållanden inom kriminalvården. Ju senare under gruppens tillvaro som en medlem vann inträde, desto mindre intresse ägnade emellertid gruppens övriga medlemmar åt dessa hans klagomål. Det var alldeles tydligt att de »äldre» gruppmedlemmarna hade känslan av att dylika klagomål för deras del tillhörde ett passerat stadium, att de inte längre hade det behov av att testa terapeuten som är karakteristiskt för inledningsfasen i allt gruppterapeutiskt arbete och som tar sig uttryck i verbala attacker. Även om ankomsten av nya medlemmar således inte innebar en långvarigare regrediering av gruppernas arbete, så var den ägnad att momentant stoppa upp detta när arbetet fortskridit därhän att medlemmarna var beredda att gå in på djupare personliga problem. En grupp som vid ett sammanträde allvarligt och känsloladdat sökte komma fram till varför den eller den medlemmen begått brott, höll sig exempelvis vid nästa sammanträde avvaktande, om därvid var närvarande någon eller några nya medlemmar. Någon kraftigare uppbromsning av gruppernas arbete har det emellertid inte varit tal om.

Medlemskapet i grupperna har varit *frivilligt*, något som uttryckligen framhållits för medlemmarna, både vid de

individuella samtal terapeuten haft med varje medlem före gruppens start och då och då inför gruppen. När en medlem lämnat gruppen mitt under en behandlingsperiod av annan anledning än förflyttning från anstalten har terapeuten förfarit allt efter omständigheterna. Att en medlem uteblir från något eller några sammanträden kan t. ex. vara ett utslag av hans allmänna passivitet, mer eller mindre understödd av anstaltsrutinen. Utevaron är givetvis också ofta ett uttryck för ett motstånd mot behandlingen, mot den påverkan i resocialiserande riktning som den utövar. Detta har särskilt tydligt kommit till uttryck ifråga om medlemmar med djupt liggande kriminella tendenser. Men en medlems utevaro kan också fungera som en slags säkerhetsventil, när samtalen vid gruppsammanträden verkat ångestframkallande på medlemmen. När en medlem varit frånvarande vid 3—4 sammanträden i följd har terapeuten vid enskilda samtal med vederbörande sökt komma underfund med orsaken härtill samt när detta ansetts tillrädligt sökt intressera honom att återgå till gruppen.

Vad angår principerna vid *urvalet* av gruppmedlemmar har frågeställningen utomlands länge varit, huruvida grupperna bör vara homogena eller heterogena med avseende å medlemmarnas ålder, kön, intellektuella och sociala standard, personlighetstyp o. s. v. Numera torde man alltmer vara benägen att ge avkall på mera strikta urvalsprinciper; viktigare är att terapeuten är beredd och skickad att möta varje situation allt eftersom den uppkommer i gruppen och att utnyttja situationens terapeutiska möjligheter. Alltför stora differenser i intellektuellt hänseende mellan medlemmarna kan emellertid omöjliggöra gruppterapin, likaså brukar det uppstå svårigheter, om någon eller några av

medlemmarna exempelvis är grovt alkoholiserade, varmed ofta brukar följa en tendens hos dessa medlemmar att mer eller mindre monopolisera sammanträdena. — Under försöksverksamheten har terapeuten i regel inte eftersträvat någon större homogenitet hos grupperna; alltför stora differenser i fråga om intellektuell utrustning och ålder har dock undvikits. I Skenäsgruppen gjordes ett försök att ta med två debila elever bland de eljest normalbegåvade medlemmarna, men dessa två kom alltid att intaga en särställning i gruppen och de lämnade den så småningom. Ett försök på Långholmen att i en och samma grupp ta med både långtidare, d. v. s. interner som relativt nyligen börjat avtjäna livstid eller mångårigt straffarbete, och korttidare visade sig medföra vissa vanskligheter. Det blev omedelbart en stark spänning mellan dessa båda kategorier. När korttidsfångarna fritt och ohämmat gav uttryck för sitt missnöje med de aktuella förhållandena inom fångvården i allmänhet och på Långholmen i synnerhet, så uppträdde långtidsfångarna till både fångvårdens och Långholmens försvar. Helt allmänt intog de attityden att *acceptera* sin situation. Ur psykologisk synpunkt är detta en förklarlig attityd, som gör det möjligt för den till mycket långt frihetsstraff dömda att över huvud uthärda. Terapeuten fann därför att en konfrontation inom ramen för en terapigrupp mellan långtidsfångarna och dessa mycket aggressiva korttidsfångar innebar för stora risker för en uppluckring av de förras försvarsmekanism. Såvitt hittillsvarande erfarenheter ger vid handen synes gruppterapi med långtidsfångar inte böra sättas in förrän mot slutet av straffverkställigheten, men då är det så mycket angelägnare att på detta sätt förbereda frigivningen, inte minst för att

hjälpa dem till en mera realistisk syn på tillvaron utanför murarna.

Med ovan nämnt undantag har terapeuten sökt sammansätta anstaltsgrupperna så att dagen för de olika medlemmarnas frigivning inte komme alltför lång tid efter behandlingens upphörande. Detta sammanhänger inte bara med en önskan att undvika att de resultat som eventuellt uppnåtts genom terapin inte skall äventyras genom olämpliga inflytanden under en fortsatt anstaltsvistelse, utan det huvudsakliga skälet är att medlemskap i en terapigrupp visat sig vara ett stöd för internen under den påfrestande tiden närmast före frigivningen; över huvud taget bör gruppterapien fattas som ett led i förberedelserna för denna.

Under försöksverksamhetens gång avstod terapeuten i alltmer ökad omfattning från att genom studiet av befintliga handlingar (personakter, undersökningar enligt 43 § verkställighetslagen, sinnesundersökningar o. s. v.) söka på förhand erhålla mer ingående kunskap om de olika medlemmarnas personlighetsstruktur. I början av verksamheten framkom vid flera tillfällen att terapeuten kännedom om innehållet i dessa handlingar — varom medlemmarna förvissade sig genom direkta frågor — var ägnad att i viss mån försvåra kontakten mellan honom och gruppen. Denna tog t. ex. för givet att de oförmåliga omdömen om en medlem som avgivits i personundersökningar, verkställighetsberättelser o. s. v. utan vidare accepterades av terapeuten. Det avgörande skälet till att denne så småningom undvek mera ingående studier av befintliga personakter var emellertid en önskan att inte bli — medvetet eller omedvetet — påverkad av den diagnostisering av medlemmarna som tidigare skett. Erfarenheten visar att kännedomen härom lätt kan hos en terapeut ska-

pa en förhandsinställning som inte är till gagn för det terapeutiska arbetet. Här liksom på så många andra områden inom gruppterapin gäller emellertid att varje terapeut har att finna ut de arbetsformer som passar honom och hans personlighet bäst. Själv fann jag den nu tillämpade metoden vara till fördel för mitt arbete; för medlemmarna innebar min bristande kännedom om tidigare värderingar av deras personligheter att de »accepterades som de var», något som är en god utgångspunkt för allt terapeutiskt arbete.

Hittills har terapeuten heller inte ansett tillrådligt att söka förmå de blivande medlemmarna att före gruppernas start underkasta sig någon form av testning; i regel torde deras misstro och misstänksamhet häremot vara avsevärd. I den mån gruppterapi kommer att ingå som ett mer eller mindre normalt led i kriminalvårdsbehandlingen torde denna deras inställning kunna uppmjukas.

En viss kännedom om de blivande gruppmedlemmarnas personlighetsstruktur vann terapeuten emellertid genom de personliga samtal han förde med varje blivande medlem före gruppernas start, i regel vid 3—4 tillfällen med korta mellanrum. Under dessa använde terapeuten inte orden terapi eller gruppterapi utan förklarade med vardagliga uttryck att gruppen, som betecknades som samtalsgrupp, skulle träffas regelbundet, att var och en av medlemmarna fick tala om vad han ville, att ingen behövde tala förrän han själv ville, och att vad som diskuterades inom gruppen skulle vara konfidentiellt. Samtidigt talade terapeuten i allmänna ordalag om hur människors problem inverkade på deras tankar, känslor och handlingar och underströk, att syftet med samtalen i gruppen var att om möjligt hjälpa medlemmarna att kom-

ma till bättre klarhet med sig själva, att »få bättre kläm på sej själva».

I genomsnitt samtyckte i runt tal 90 % av de interner, med vilka dessa samtal fördes, att gå med i en grupp. Detta innebar inte att de i samma mån gav uttryck för en känsla av att deras kriminalitet på ett eller annat sätt bottnade i personliga problem eller konflikter, tvärtom fann de i regel en förklaring i pressande yttre omständigheter. För en del innebar inbjudan att gå med i en grupp en möjlighet att få litet omväxling i anstaltslivet, ett motiv som ofta var förenat med inställningen att »det kan ju aldrig skada»; andra såg i gruppen en chans att få ge uttryck åt sitt missnöje med fångvården och att diskutera reformplaner, andra åter torde otvivelaktigt i första hand ha bedömt gruppen ur synpunkten av huruvida de genom ett deltagande kunde påräkna några materiella förmåner under anstaltsvistelsen eller efter frigivningen. Å andra sidan gav vissa interner redan vid dessa förberedande samtal på ett övertygande sätt uttryck åt en bestämd vilja att söka komma underfund med om det var någonting hos dem själva som lett dem till brott. Dessa var visserligen i minoritet, men terapeuten är för sin del förvissad om att samma känsla fanns på djupet hos åtskilliga av de interner som intog en mera avvaktande attityd, även om detta inte hann komma fram vid de personliga samtalen.

Antalet sammanträden har varierat mellan 1—3 sammanträden i veckan för varje grupp. Allt eftersom gruppernas antal har ökat, har måst ske en reducering av antalet veckosammanträden för de olika grupperna, så att mot slutet varje grupp har haft ett sammanträde i veckan. I valet mellan att koncentrera verksamheten med ty åtföljande möjlighet till tätare sammanträden och att utvidga den till att omfatta allt

fler kategorier av kriminalvårdsklientelet på bekostnad av antalet sammanträden för varje grupp har terapeuten således valt det senare alternativet. Det har också visat sig ha vissa fördelar med ett sammanträde i veckan: närvarofrekvensen är större och det material som bringas fram inför gruppen är rikhaltigare än vid tätare sammanträden.

Varje sammanträde har pågått 1½ timme, vilket visat sig vara en lämplig tidrymd utom såvitt angår Skenäs-gruppen, för vilken denna tid får anses ha varit i längsta laget, dels på grund av elevernas bristande förmåga till koncentration och dels och framför allt därför att diskussionerna ofta varit så heta och medlemmarna så kraftigt engagerade däri att de mot slutet av sammanträdet varit tämligen tröttkörda.

Sammanträdena på Långholmen och Hall har hållits på internernas fritid och på Skenäs å tid som avsetts för teoretisk undervisning.

Vid gruppernas sammanträden har varit närvarande — förutom terapeuten och gruppmedlemmarna — en person med uppgift att föra anteckningar om sammanträdenas gång. (»observer» eller »recorder»; beteckningen »sekreterare» kom så småningom att ge sig självt). Frågan om den lämpligaste formen för registrering av vad som tilldrar sig vid sammanträden med terapigrupper torde böra avgöras allt efter omständigheterna i det enskilda fallet. Någon form av minnesanteckningar torde även de mest erfarna terapeuter använda sig av. Men det är inte bara den verbala kommunikationen inom gruppen som har intresse utan också alla andra sätt, varpå de enskilda medlemmarna visar sin reaktion inför varandra, terapeuten eller det ämne som debatteras, genom minspel, gester, skratt, rastlöshet o. s. v. För terapeuten är det svårt att iakttaga alla skiftningar inom gruppen, och

många terapeuter sätter värde på att få hjälp härmed av en observatör. Att i detalj återge allt vad som tilldrar sig vid ett gruppsammanträde är praktiskt omöjligt; varje gruppleddare får lösa problemet allt efter sitt personliga behov och tillgängliga resurser. Närvaron av en utomstående iakttagare vid sammanträdena kan inte undgå att i någon form påverka gruppen, men verkan behöver ingalunda vara negativ ur terapeutisk synpunkt. En mekanisk återgivning, t. ex. genom stålbandsupptagning, är inte heller aldeles utan effekt på gruppen, men i regel synes medlemmarna efter någon övergångstid bortse från mikrofonen.

Själv kände jag behovet av hjälp med registrering av vad som hände i grupperna. Härtill bidrog också en önskan att få någon att diskutera gruppens aktivitet med. För terapeuten innebär sekreterarnas medverkan det stöd som avsetts. Såvitt jag kunde utröna lade deras närvaro vid sammanträdena inte i någon högre grad hämsko på diskussionerna. Ibland visade visserligen någon eller några gruppmedlemmar genom små sidoblickar, ofta omedvetna, att pennans raspande mot papperet inte lämnade dem alldeles oberörda, men dels kunde ett påpekande härav ge upphov till ur gruppdynamisk synpunkt värdefulla diskussioner och dels uppvägdes eventuella nackdelar av fördelarna.

Det kan ju också tilläggas att tjänstgöring som »observer» eller »recorder» är ett nödvändigt led i utbildningen till gruppterapeut, och vill man utbygga gruppterapi inom kriminalvården kan det vara klokt att redan från början vänja grupperna vid »sekreterarnas» närvaro.

Behandlingsgången inom anstaltsgrupperna följde i stort sett de linjer som brukar vara karakteristiska inom

gruppterapi. Man brukar kunna urskilja vissa utvecklingsstadier, visserligen utan några som helst fixa gränser, men som dock ger sig tillkänna genom de ämnen som diskuteras, genom medlemmarnas beteende gentemot terapeuten och varandra o. s. v. Först brukar komma en period, under vilken gruppmedlemmarna *testar terapeuten*. Denna period brukar vid gruppterapi inom institutioner inledas med en serie sammanträden, under vilka medlemmarna anför klagomål och riktar angrepp mot allt och alla på anstalten. Aggressionerna riktas så småningom mer eller mindre öppet mot terapeuten, omväxlande med försök att smickra honom. Sedan gruppen testat terapeuten på alla upptänkliga sätt, brukar ett nytt element komma in i gruppens verksamhet: *medlemmarna testar varandra*. På olika sätt kan enskilda medlemmar ge tillkänna att de skulle vilja tala om någon viss sak som oroar dem men de känner sig ännu inte säkra på de andra medlemmarnas reaktion. Frågan om hur långt de andra medlemmarna och gruppen vill gå i positiv eller negativ riktning aktualiseras i skiftande former. Härefter brukar — naturligtvis under förutsättning att terapeuten lyckats med sin uppgift — följa en period, under vilken demonstreras att *gruppen accepterar terapeuten*. Han betraktas som en expert som kan hjälpa och råda och accepteras som en medlem av gruppen. Slutligen följer en fas för vilken är karakteristiskt att *gruppen accepterar sig själv som grupp*. Medlemmarna talar om sig själva som »gruppen», och nu kan de mera fritt och spontant tala om sina problem. De är intresserade av varandras svårigheter, försöker hjälpa varandra att förstå och komma över dem och utbyter erfarenheter med varandra. Det är under denna period som det egentliga terapeutiska arbetet be-

drives, men en förutsättning att nå därhän är att gruppen passerat de föregående stadierna.

Den första, »kverulatoriska» fasen har varit mycket likartad i alla anstaltsgrupper. Det har riktats angrepp mot förhållandena på anstalten, fångvårdsstyrelsen, åklagare, försvarsadvokater, övervakare, olika socialvårdsorgan och deras representanter o. s. v. Försök har ideligen gjorts att härvid engagera terapeuten på den ena eller andra sidan, som »systemets» försvarare eller som en dess angripare. För terapeuten har det gällt att undvika att bli manövrerad i den ena eller andra av dessa positioner, vilket skulle ha verkat ödeläggande för det fortsatta terapeutiska arbetet. Han har sökt intaga rollen av välvillig neutralitet och har sökt uppmuntra till fortsatta diskussioner genom att städse hänskjuta en väckt fråga till gruppen som helhet. Stämningen har ibland varit ganska affektladdad, men terapeuten har ännu aldrig haft anledning att uttryckligen dra upp några gränser för vad som får diskuteras eller hur det skall diskuteras. Ett försök som gjordes i en av de första grupperna att förvandla gruppen till en slags »reformklubb» med syfte att anföra klagomål hos och framlägga förslag till olika instanser avvärjdes dock på grund av den korta tid som stod till buds för denna grups arbete; antydningar till liknande försök har förekommit i början av vissa andra gruppers verksamhet men de har dött bort i samma mån som medlemmarna börjat acceptera tanken att de kommit samman för att försöka förstå sig själva.

Den första fasen har brukat räcka minst 15 sammanträden, ibland längre. En bild av verksamheten under denna tid ger följande sammanfattning av Skenäs-gruppens första 15 sammanträden, verkställda av gruppens »sekreterare»:

»Sammanträden 1—3: Under de tre första sammanträdena har man börjat urskilja gruppens struktur. Eleven A. är som ålderman ledaren men är dock inte helt accepterad av de övriga. Några har brutit gruppen, så t. ex. eleverna B. och C., vilken senare bröt i mitten av sammanträde 2. (Bägge återkom om än sporadiskt. SL:s anm.). Eleven D. har demonstrerat viss positiv överföring. Anmärkningsvärt är hans motoriska aktivitet under sammanträde 3. Prätet innehåller fortfarande kverulans över anstalten och ungdomsfängelse i allmänhet. Som helhet är gruppen fortfarande mycket heterogen. Man har kunnat märka en ganska stor inbördes aggressivitet. Diskussionen har i allmänhet varit livlig».

»Sammanträdena 4—6 har ytterligare förstärkt intrycket av att gruppen är mycket heterogen. Ofta har dykt upp tecken på aggressivitet medlemmarna emellan. A:s ledarskap accepteras tydligen endast av ett fåtal, mest markant av E. Möjligt är att A:s då och då demonstrerade »divatendenser» bottnar i en önskan att pröva hans ställning i gruppen. F:s rymning orsakade en tillfällig spänning i gruppen, vilket resulterade i häftiga sammandrabbningar främst mellan A. och F. — Samtalsämnena visar viss förskjutning. Gruppen har börjat överge kverulansen som i början upptog praktiskt taget hela sammanträdestiden. G:s inträde i gruppen vid sammanträde 6 medförde visserligen förnyad kverulans, men det är att observera att man under sammanträdet gick till det mest av de klagomål som behandlats under de tre första sammanträdena. Någon större inlevelse i klagomålen visades i allmänhet inte under detta sammanträde. — Fientlighet mot gruppledaren dyker upp; mest märkbar blir denna hos A. och C. Positiv överföring märkbar på flera håll, bl. a. hos B., E. och i någon mån H. samt även hos D.»

»Sammanträdena 7—9: — Flera av gruppens medlemmar har blivit förflyttade eller fått löfte om förflyttning. A. förklarade vid sammanträde 8 sin avsikt att bryta men kom tillbaka vid sammanträde 9. Gruppen har så smått börjat vädra mera personliga frågor, men är dock fortfarande rädd att blottställa sig. Fientligheten mot varandra och mot gruppledaren börjar ta sig mera manifesta och direkta uttryck, särskilt märkbart vid sammanträdena 7 och 8. Sammanträde 8 är ett mellansam-

manträde, dock med tämligen irriterad stämning, beroende på rymningar och förflyttningsbeslut. Ledarskapet i gruppen är fortfarande ett problem. A:s försök att bryta sig ut väckte inte alls något uppseende. Sammanträde 9 dominerades nästan uteslutande av G., först mot slutet, då G. avlägsnat sig, kommer A. in med mera vägande repliker. Det förefaller som om medlemmarna mer och mer direkt börjar ge uttryck åt sina osäkerhets känslor. Förut har dessa tagit sig uttryck i kverulans mot anstalten, men denna lyser nu nästan helt med sin frånvaro».

»Sammanträdena 10—12 har medfört viss regression i gruppen beroende på att de flesta av de ursprungliga medlemmarna förflyttats. — G. har hela tiden varit med och dominerar nu gruppen. I. och J., vilken senare togs med vid sammanträde 10, har hållit sig litet tillbakadragna men synes mer aktiva, i synnerhet I. — Samtalsämnena i gruppen har mestadels varit kritik mot systemet (fritidssysselsättningen, personalen och elevernas misstro mot varann) men de för tidigare sammanträden karakteristiska snabba kastningarna från ett ämne till ett annat förefaller nu mindre påfallande».

»Sammanträdena 13—15 har i likhet med de närmast föregående präglats av viss kverulansstämning. Ett favoritämne har varit fritidssysselsättningen. — Sammanträdena har dominerats av G., som visat en påtaglig strävan att upprätthålla ett slags terapeutisk situation. — Inbördes aggressionsuttryck har förekommit vid alla tre sammanträdena, liksom även fortsatt hostility mot gruppledaren och i någon mån mot sekreteraren. Gruppstrukturen förefaller fortfarande synnerligen heterogen».

Vid grupperapi på fångvårdsanstalter måste man erfarenhetsmässigt räkna med — låt vara mera sällan — att gruppen aldrig kommer ur det första, aggressiva »testing-out»-stadiet. Beträffande en av Långholmsgrupperna, där omsättningen av medlemmar var särskilt stor och där »stamtruppen» bestod av ganska kraftigt komplicerade och kriminellt belastade personer befarade terapeuten ett slag att så skulle bli fallet. Vissa av de mest talföra med-

lemmarna (som heller inte försummade ett enda sammanträde) tycktes fastlästa i en mycket bestämd attityd. De hade ett behov av att gång på gång »bevisa» att de var förföljda av samhället, att de var dömda att misslyckas, och de försatte sig i situationer, inom anstalten och säkerligen också i frihet, där det oundvikliga och mer eller mindre medvetet åsyftade resultatet också blev ett misslyckande, varefter de med gott samvete kunde inta attityden: »Se där, va' va' de' jag sa'». I anslutning till aktuella situationer, var de försatt sig inuti anstalten, fann terapeuten så småningom tillfälle att klarlägga denna deras inställning för dem, men vändpunkten — efter vilken terapeuten beslöt sig för att inte upplösa gruppen — kom vid ett sammanträde, där en av ifrågavarande interner, efter att ha åhört en nykommen medlems klagomål mot den offentliga arbetsförmedlingen, med kraft och skärpa förklarade att »man måste hjälpa till *själv* också, annars går det inte».

Gruppernas testning av terapeuten upphörde inte i och med att den första fasens aggressiva attityd förtunnats. Den upprepades i olika former gång efter annan under deras arbete, men mera då som små sporadiska mellanstick.

Inom anstaltsgrupperna var det uppenbart att medlemmarna till en början också hyste stark misstänksamhet mot *varandra*, detta även i de fall där de personligen kände varandra från tidigare anstaltsvistelser, där de varit »målskamrater» eller där de tillhörde samma bridgegång el. dyl, inom anstalten. Detta kom kanske tydligast till uttryck inom Långholms-grupperna med dess mera heterogena klientel och livligare omsättning. Även inom Skenäsgruppen fanns till en början stark misstänksamhet medlemmarna emellan; att

bringa upp personliga problem uppfattades nog mer eller mindre medvetet som att »limma», d. v. s. att fjäska för eller söka ställa sig in hos terapeuten. Den inbördes misstänksamheten kom till tydligt uttryck genom den period av »stiltje» som brukade följa på den första aggressiva perioden. Inom alla anstaltsgrupperna men särskilt inom Hall-gruppen kunde man dock så småningom i ord ge uttryck åt sin misstro och sin önskan att bli befriad från den. En betydelsefull omständighet vid överbryggandet av misstron var att medlemmarna i samtliga anstaltsgrupper uttryckligen kunde vitsorda att sekretessregeln obrottsligen hållits av de enskilda medlemmarna och att ingenting av vad gruppen avhandlat läckt ut till utomstående; att så var fallet var en källa till lika stor förvåning för medlemmarna inom samtliga grupper.

Gruppernas gradvisa accepterande av terapeuten trädde i dagen på många olika sätt, först och främst genom att man slutade att identifiera honom med fångvårdsadministrationen; ofta föregicks detta av rakt på sak gående frågor till terapeuten angående hans rent personliga förhållanden, varför han hade satt igång gruppen, vilka ekonomiska eller andra fördelar han hade av sitt arbete o. s. v. Terapeuten blev mer eller mindre medvetet tilldelad rollen av en expert som fanns till hands för att hjälpa medlemmarna med problem som de stod frågande inför. Men samtidigt torde de ha uppfattat terapeuten som en människa med sina fel och brister men äldre och mera erfaren än dem själva.

I samband därmed brukade de första tecknen komma som tydde på att medlemmarna började känna samhörighet med varandra såsom gruppmedlemmar. De kunde spontant undra om anledningen, när någon eller några medlem-

mar var frånvarande, de använde uttrycket »gruppen» om sig själva och framställde kritik mot vissa utanför gruppen varande interners uppförande inom anstalten, t. ex. deras vana att stjåla cigaretter från sina kamrater, deras allt uppslukande brideintresse o. s. v. Säkerligen låg blandade motiv bakom anklagelserna mot internerna utanför gruppen, men i viss utsträckning bör de tolkas som uttryck för en »vi»-känsla inom gruppen. Härmed följde också en känsla av ansvar för varandras öden. I vissa fall tog den sig uttryck i direkta åtgärder för att hjälpa andra gruppmedlemmar med praktiska åtgärder inom anstalten. Det kunde spåras en ökad beredvillighet hos grupperna att komma in på mera personliga spörsmål, t. ex. förhållandet till anhöriga, varför vederbörande begått brott, varför han missbrukade sprit o. s. v. Den ene medlemmens berättelse stimulerade andra medlemmar till att berätta om *sina* erfarenheter inom det ämnesområde det gällde, det blev en tydlig kedjereaktion. Ungefär samtidigt härmed brukade medlemmarna självmant ta upp frågan om gruppens karaktär av *terapi*grupp; uppenbarligen var detta inte längre skrämmande.

Den utsträckning vari medlemmarna fört in direkt personligt material i samtalen har naturligtvis varierat för olika grupper och för olika medlemmar. Vissa medlemmar har — sedan den första aggressiva perioden ebbat ut — dragit sig alltmer inom sitt skal, och det har för terapeuten gällt att söka finna rätta tidpunkten för att dra dem in i samtalen under iakttagande av regeln att »ingen behöver prata förrän han själv vill». Flertalet av dessa medlemmar har dock troget kommit till sammanträdena, och gruppsamvaron har tydligen känts som en tillgång för dem. Motsatta ytterligheter represente-

ras av sådana medlemmar som redan vid de första sammanträdena vill dra sitt livs historia och som känner sig förorättade när terapeuten för att inte avskräcka de andra medlemmarna avstyr detta. Mellan dessa båda ytterligheter, som är i minoritet, kommer den stora massan gruppmedlemmar som representerar olika grader av förmåga till introspektion och vilja att dela med sig av sina erfarenheter. Under intet stadium av arbetet med en viss grupp har terapeuten föreslagit något visst ämne för samtalet, allt i enlighet med regeln att »var och en får tala om vad han vill». Så gott som samtliga anstaltsgrupper har i början av sin verksamhet försökt förmå terapeuten att föreslå speciella »diskussionsämnen». Terapeuten har med utgångspunkt härifrån brukat stimulera gruppen till en diskussion angående den känsla av osäkerhet och den passivitet som legat till grund för denna gruppens önskan. Under det fortsatta arbetet med anstaltsgrupperna har frågan om speciella diskussionsämnen med auktoritativ ledning från terapeuten sida aldrig återkommit.

Det är, som tidigare nämnts, först när en grupps medlemmar är ense om dess terapeutiska syfte och de känner sig säkra både på terapeuten och varandra som det egentliga terapeutiska arbetet begynner. Detta innebär inte att det från och med denna tidpunkt kommer en period av kontinuerlig självrannsakan och analys, samtalen hoppar från ett ämne till ett annat, men som en röd tråd går terapeuten strävan att få fram och om möjligt med stöd av gruppmedlemmarna klarlägga de *känslor* som ligger bakom vad som sägs. Skenäs-gruppen har varit den som haft svårast att fördjupa sig i ett visst ämne, medan Hall-gruppen varit den av anstaltsgrupperna som härvidlag visat den största koncentrationsförmågan. I

regel har ett sammanträde börjat med att någon medlem till diskussion tagit upp någon aktuell händelse eller situation inom anstalten, och via de olika medlemmarnas känslomässiga reaktion inför denna har man snart varit inne på frågan om liknande eller närbesläktade händelser eller situationer i deras förflutna liv, deras reaktion inför dessa samt den inverkan denna haft på deras liv. En medlem som fått avslag på en permissionsansökan kan t. ex. utfara i häftiga angrepp mot anstaltsledningen och slutar med den ingalunda ovanliga förklaringen att han inte kommer att begära permission mera för »här ska inte krusas». Andra medlemmar tycker att detta inte är en realistisk inställning, och så småningom lockas den förste medlemmen in på en redogörelse för tidigare situationer, där han kört huvudet i väggen och ställt till besvärigheter för sig själv genom att »inte krusa». Hans erfarenheter diskuteras av de övriga, som lämnar egna bidrag till ämnet och berättar om liknande situationer som de löst på ett annat sätt. Samtidigt visar de ofta en anmärkningsvärd vilja att söka förstå sin kollega i gruppen och att försöka förklara »hur han blivit sådan».

Även situationer och konstellationer inom gruppen har givit upphov till liknande samtal med försök till klarläggande av såväl gruppmedlemmar som terapeuten. De flesta gruppmedlemmarna, särskilt de yngre, har från början uppfattat anstaltsvistelsen som ett slags parentes i tillvaron, en period under vilken både känslor och viljelivet medvetet arbetar på annan våglängd än i »det civila». När t. ex. inom Skenäsgruppen medlemmarna själva bragte upp frågan om den passivitet som i så hög grad kännetecknade deras inställning till såväl arbete som fritidssysselsättning på anstalten, så var deras

förklaring omedelbart att »det är klart att man inte kommer sig för med någonting på kåken, annat är det i det civila». I de flesta grupperna tyckte sig terapeuten märka att denna inställning — som givetvis *delvis* är en produkt av anstaltsstillvaron — uppluckrades och att man tycktes komma underfund med att, som en medlem av Hall-gruppen uttryckte det, »man blir inte en annan för att dom låser upp porten för en i morron bitti kl. 8».

Även skenbart triviala händelser inom gruppen kan ge upphov till terapeutiskt värdefulla samtal. En medlem, som varit van att sitta närmast terapeuten under sammanträdena, fann exempelvis en gång, när han kom in i rummet, att denna plats redan tagits av en annan medlem. Han gick då och satte sig längst bort i rummet, till hälften vänd från gruppen, och deltog inte i samtalet. Detta upprepades vid de följande 8—10 sammanträdena, fastän han då haft tillfälle att sätta sig på den plats han först brukat intaga. Terapeuten fann så småningom tillfälle att påpeka denna hans attityd för honom, och detta gav upphov till en emotionellt laddad diskussion, där medlemmen ifråga gav kraftiga uttryck för sin känsla av att ha blivit förskjutet och av sin allmänna osäkerhet, medan de övriga medlemmarna gav honom bevis för sin uppskattning och försökte stärka hans självtillit. Även i detta fall inträdde en tydlig kedjereaktion inom gruppen, som ägnade de följande sammanträdena åt att diskutera »varför man har ett behov av att vara omtyckt» och »varför det är så svårt att säga nej», två ämnen som förr eller senare torde dyka upp i varje grupp. Det kanske bör tilläggas att det inte var fråga om någon medveten avsikt hos gruppen att diskussionerna skulle följa dessa ämneslinjer, som heller inte var klart av-

gränsade under samtalen, men vad som i verkligheten sades kan sammanfattas under dessa två rubriker.

Terapeuten har på intet sätt försökt få grupperna att koncentrera sig kring frågeställningen »varför har jag begått brott?», men denna fråga har självfallet kommit att ställas i varje grupp av medlemmarna själva. Oftast har de till en början besvarat den med hänvisning till pressande yttre omständigheter, men så småningom har deras uttalanden blivit mer nyanserade, t. ex. som den Skenäs-ungling, vilken efter att ursprungligen ha hävdat att den laglydige avhöll sig från brott av pur feighet, slutligen kom fram till att »det är kanske för att jag är rädd som jag gör stötter (inbrott)». Det väsentliga värdet av samtalen kring detta ämne har dock varit, inte så mycket att ge svar på den komplicerade frågan varför den eller den medlemmen begått brott som att ge medlemmarna tillfälle att i en vänlig och »supportiv» miljö ge uttryck för sina känslor av osäkerhet, tvivel och misstro inför livet utanför anstalten.

I detta sammanhang måhända bör framhållas att det så gott som aldrig förekommit att någon medlem givit sig in på en detaljerad »teknisk» skildring av hur han gått till väga t. ex. vid det eller det inbrottet. Medlemmarna själva har förklarat detta med att »det är skönt att slippa kåksnack åtminstone mens man sitter i gruppen».

Sexuella spørsmål har givetvis också dryftats, dock inte särskilt öppet. Som väntat har bristen på kontakt med det andra könet ventilerats starkast i Skenäs-gruppen. Där har också klarast kommit till uttryck medlemmarnas känsla av sexuell mindervärdighet, »en annan kan ju inte få tag på annat än horor». Men då och då har det också hos dessa ungdomar brutit fram känslor av längtan att ha någon att hålla

ihop med. Onanin som säkerhetsventil har berörts i en av Långholmsgrupperna under ganska stor förlägenhet och med tydliga olustkänslor. Inom Hallgruppen har sexuella frågor mera sällan direkt diskuterats, även om problem av denna natur givetvis ibland legat under diskussionerna. Gent emot homoseksuella har denna grupp varit tolerant, medan de övriga anstaltsgrupperna sett på dem med ringaktning eller löje.

Vad som i detta hänseende förekommit i grupperna är naturligtvis ingen mätare på storleken av den sexuella nöden inom anstalterna. Det finnes all anledning att tro att problemet är betydligt större än som *direkt* kommit till uttryck under gruppsamtalen. Indirekt framkommer det i olika sammanhang, t. ex. i farhågorna för att hustrun eller fästmon skall vara otrogen under mannens bortovaro. Å andra sidan bör man inte bortse ifrån att vi här i landet genom permissionsinstitutet kunnat lindra en del av den sexuella nöden för anstaltsinternerna.

Under olika skeden av gruppernas arbete har medlemmarna tagit upp frågan vad som väntade dem efter frigivningen. I början har samtalen mest haft formen av angrepp mot frigivnings- och hjälporgan, mot samhället på det hela taget. Något senare har diskuterats olika sätt, varpå samhället borde hjälpa de frigivna, varvid man till en början lade huvudvikten vid de krav man borde ställa på samhället men senare också kom in på de frigivnas egen roll vid eftervården. Mot slutet av gruppens tillvaro brukar samtalen få annan karaktär. Då framträder ofta de känslor av vanmakt och ångslan, varmed så många innerst inne emotser frigivningen, och samtalen får starkare emotionellt innehåll än förut. Som en underton genom samtalen går

ofta motsättningen mellan frihetens otrygghet och anstaltens trygghet. Detta blev spontant analyserat av en medlem av en Långholms-grupp under ett sammanträde, då en annan medlem skildrat sina upprepade anstaltsvistelser med mellanliggande korta frihetsperioder och sin oro inför utskrivningen; den förre ropade efter detta inlägg: »Långholmen är ju din pappa!»

Den ängslan inför frigivningen, som på detta sätt kom till uttryck, skulle kunna tolkas som ett positivt behandlingsresultat såtillvida som den vid ett realistiskt bedömande av framtiden antagligen ofta är en ganska adekvat reaktion.

Sammanfattningsvis skall här lämnas en kort karakteristik av de olika anstaltsgrupperna:

Skenäs-gruppens sammanträden har präglats av häftiga kastningar både i fråga om samtalsämnen och i emotionell temperatur. Det ena ögonblicket har medlemmarna suttit tysta och oengagerade för att i nästa ögonblick, efter en replik från terapeuten eller någon gruppmedlem, bryta ut i en känsloladdad diskussion, där inga hänsyn tas till s. k. »parlamentariska» regler. Detta har fortgått en stund, så har diskussionen växlat in på ett sidospår och ebbat ut i tystnad eller lågmält tal olika gruppmedlemmar emellan tills nästa explosion inträffat. Motståndet mot att använda gruppen i terapeutiskt syfte har kommit till direktare uttryck än i någon annan anstaltsgrupp. Närvarofrekvensen har visserligen varit relativt hög, men medlemmarnas motstånd demonstrerades, särskilt i början, på olika sätt, t. ex. genom avledning från samtalsämnen som börjar bli brännande, sen ankomst till sammanträdena, tidningsläsning under dessa, viskande samtal olika medlemmar emellan o. s. v. Allt detta hör dock till utan-

verken och får i huvudsak sin förklaring i medlemmarnas ålder och allmänna omogenhet. Viktigare är att den inre dynamiken i *Skenäs*-gruppen synes ha följt samma banor som annan grupp-terapeutisk verksamhet, med en växande tendens hos gruppmedlemmarna att acceptera gruppen som någonting annat än en plats, där de fritt kunde få utgjuta sitt missnöje med allt och alla utom sig själva.

Det må i detta sammanhang tillåtas mig att redogöra för vissa allmänna intryck av eleverna och deras inställning till den samhällsreaktion för vilken de är föremål. Dessa intryck vilar uteslutande på vad som förekommit vid gruppens sammanträden, de är inte resultat av några målmedvetna forskningar eller individualundersökningar, och det är således närmast fråga om subjektiva, generella omdömen. Såvitt jag kunnat finna har ingen i gruppen från början accepterat tanken att ungdomsfängelsets syfte är att ge eleven »fostran och utbildning». I sin kritik av utbildningsförhållandena skiljer de sig inte mycket i sak men väl i form från ungdomsanstaltsutredningen (SOU 1950:47). Mot tidsbestämtheten reagerar de betydligt starkare än förvaringsklientelet. Deras egocentricitet tar sig givetvis kraftigare uttryck än hos de förvarade. Varje utskrivningsbeslut skärskådas med utgångspunkt från det antal månader och dagar som den utskrivne fullgjort, jämfört med den tid de själva avtjänat. Ett »kort men hårt straff» är enligt deras utsago oändligt att föredraga framför ungdomsfängelse. Begreppet »hårt straff» har dock närmast en konventionell innebörd: härmed avses ett straff, där såväl arbetsdagen som fritiden är strikt inrutad, där den intagne skickas från uppgift till uppgift enligt ett bestämt schema. Flertalet elever torde i själva verket inte uppfatta ett så-

dant straff såsom hårt; det skulle tvärtom tillfredsställa det passiva draget i deras natur. Över huvud taget har terapeutens hittillsvarande erfarenheter kraftigt bestyrkt de uppgifter angående elevernas *passivitet* som framkommit vid ungdomsanstaltsutredningens klientelundersökningar. Det är vid all sluten kriminalvård svårt att undvika skadeverkningar ifråga om vårdklienteleets förmåga till aktivitet och initiativ; så mycket mera gäller detta ett klientel, där det passiva draget redan förut är så starkt framträdande som hos ungdomsfängelseklientelet. Ett behandlingsprogram för detta torde därför i hög grad böra taga sikte på uppmuntran till självverksamhet, under arbetstid såväl som fritid.

Långholms-grupperna har varierat ganska betydligt till sin allmänna karaktär. Den första gruppen var sammansatt av relativt unga interner, och till sin allmänna struktur och behandlingsgång påminde den rätt mycket om Skenäs-gruppen; påfallande var således medlemmarnas infantilitet och egocentricitet. En annan av *Långholms*-grupperna kom att rymma en »stamtrupp» av ganska kontakthämmade interner, som dock sällan uteblev från sammanträdena. Det var »ensamma vargar», som ute i friheten hade få verkliga vänner, även om flertalet av dem ytligt sett inte hade särskilda svårigheter att umgås med folk. Ute i det fria gällde det för dem »att hålla masken» (ett uttryck som mot slutet ofta återkom vid sammanträdena). Så småningom, d. v. s. när de började känna samhörighet med varandra som medlemmar i en och samma grupp framkom klara uttryck för att de fick en viss medvetenhet om vilken roll denna deras attityd spelat, inte för själva brottet utan för uppkomsten av den situation, i vilken brottet för dem framstod som den enda

möjliga lösningen. De hade »hållit masken» för föräldrar, syskon, arbetsgivare, arbetskamrater och, framför allt, hustrun. För dem kändes det säkerligen som en lättnad att till slut inte behöva »hålla masken» inför gruppen, att upptäcka att de inte var ensamma om denna attityd och att de utan att fördömas kunde ge uttryck åt sina känslor av osäkerhet och skuld. En annan *Långholms*-grupp kom att domineras av ett antal interner, som var litterärt och konstnärligt intresserade och hade en god intellektuell utrustning. De strävade från början mer eller mindre medvetet att hålla gruppens samtal på det intellektuella planet, att föra teoretiska, psykologiska resonemang med undvikande av att bli personligt engagerade. En viss förändring av denna attityd skedde dock så småningom. En svårighet med denna grupps arbete var emellertid genomgående att nämnda medlemmar på grund av tidigare bekantskap och gemenskap i intressen, som inte delades av de andra inom gruppen, tenderade att bilda en undergrupp inom denna.

Parallellt med grupperna på *Långholmen* drev terapeut en »studiecirkel i praktisk juridik». För dennes del var syftet inte i främsta rummet att bibringa en viss grupp interner ökad kunskap i juridiska spörsmål — även om det visat sig att cirkeln fyllde ett ganska stort behov härvidlag — utan att söka finna en form för kontakt med interner utanför grupperna och att använda cirkeln som en »plantskola» för blivande gruppmedlemmar. Cirkeln sammanträdde en gång i veckan, och varje intern som ville framställa något juridiskt spörsmål kunde utan vidare deltaga. Någon utarbetad kursplan fanns inte, utan vid varje sammanträde behandlades och besvarades de frågor som framställdes av någon när-

varande. Även inom cirkeln utbildades en stamtrupp på 5—6 interner, vartill kom ett växlande antal intagna som hade aktuella frågor att framställa. Terapeuten sökte städe att inte bara redogöra för vederbörande tillämpliga lagrum utan också att förklara *varför* lagstiftningen har ett visst innehåll. Det visade sig därvid mycket lämpligt att göra detta i en form som har vissa anknytningar till det s. k. psyko-dramat, d. v. s. de närvarande tilldelades vissa roller i den situation, som var föremål för diskussion, och fick fritt agera och söka komma fram till en lösning. Vid ett tillfälle t. ex. när en medlem bragte upp frågan om den straffrättsliga behandlingen av unga billånare, konstituerades cirkeln som en domstol med domare och nämnd, åklagare, åtalad och försvarare, och samtliga parter spelade sina roller med stor inlevelse och med betydligt större hänsyn till realiteternas krav än under den förregående diskussionen.

Hall-gruppen startade liksom de andra anstaltsgrupperna med en period som dominerades av klagomål och anklagelser mot skilda företeelser i samhället, speciellt rättsväsendet, fångvårdens och socialvården. Direkt eller indirekt gavs också uttryck för aggression mot terapeuten. Denna period var anmärkningsvärt kort i jämförelse med t. ex. Långholms-grupperna. Tidigare än någon annan grupp var *Hall*-gruppen också redo att acceptera gruppens ändamål; medlemmarna gav på olika sätt uttryck för sin beredvillighet att bilda en terapigrupp med det av terapeuten från början angivna syftet att söka »få bättre kläm på sig själv». En av medlemmarna förklarade visserligen även på ett ganska sent stadium att han fortsatte att var med bara därför att han tyckte att »det var skoj att prata bort en stund», men å andra sidan var

han den som brukade infinna sig med de allra första vid gruppens sammanträden, och arten av hans inlägg jävade ganska tydligt hans påstående. — Sammanfattningsvis kan sägas att *Hall*-gruppens verksamhet präglades av ett allvar och en beredvillighet att ge sig i kast med uppgiften att komma till bättre klarhet med sig själv och sina personliga problem som överraskade terapeuten och som i viss mån gav gruppen en särställning bland anstaltsgrupperna under denna försöksverksamhet. Detta förhållande torde inte kunna förklaras enbart med en hänvisning till att gruppen hade en hög intellektuell genomsnittsstandard. Vissa andra faktorer torde också spela en betydelsefull roll. Terapeuten är inte beredd att nu ingå på en värdering av skilda faktorerens betydelse i detta sammanhang (detta är en intressant forskningsuppgift som kräver mer tid än som hittills stått till buds), men fick över huvud taget intrycket att »klimatet» på *Hall* är lämpligt för en terapeutisk verksamhet.

VD-gruppen

Vid planerandet av *VD*-gruppen, som enligt tidigare planer skulle bestå av ynglingar i 18—20-årsåldern, var terapeuten beredd att möta vissa praktiska svårigheter som man inte i samma utsträckning behövde räkna med i fråga om anstaltsgrupperna. I förstnämnda fall gällde det att samla och hålla ihop en grupp ungdomar, som var villiga att frivilligt »offra» några kvällstimmar i veckan och underkasta sig den inte alltid behagliga upplevelse som en terapeutisk process innebär. Man torde i allmänhet inte kunna räkna med att deltagarna har den insikt ifråga om personliga problem och den föresats att söka komma till rätta med dem som för mera mogna personer kan vara in-

citament att söka hjälp i gruppterapi. Konkurrenten med medlemmarnas fritidsintressen är givetvis större i en grupp i frihet än i en anstaltsgrupp, likaså möjligheten för en medlem att i en motståndsfas försvinna från gruppens synkrets. Det är också svårare för terapeuten att när så behövs nå en medlem för individuella samtal mellan sammanträdena. För en grupp i frihet torde — åtminstone när gruppen nått en viss stadga — en medlems frånfall i förtid upplevas starkare än för en anstaltsgrupp, där medlemmarna ju oftast har tillfälle att se att »den frånfallne» fortfarande existerar, något som kan vara svårare att påtagligt konstatera när vederbörande försvinner i storstadens massa.

Det är möjligt att terapeuten i viss mån överskattade dessa och liknande praktiska svårigheter. Hänsyn till ovannämnda faktorer ledde i allt fall till att terapeuten bestämde sig för att låta gruppen starta med ett litet antal medlemmar, 3—4, för att, sedan den vunnit en viss stadga, successivt bygga ut den. Det syntes också önskvärt att terapeuten finge tillfälle till personlig kontakt med de blivande medlemmarna på ett så tidigt stadium av den rättsliga proceduren som möjligt, så att han med stöd av sina personliga relationer till dem lättare skulle kunna intressera dem för deltagande i gruppen. Kontakt etablerades med åklagarna vid rådhusrättens nionde avdelning i Stockholm samt barnavårdsnämndens »kontaktman» i polishuset, vilka beredvilligt bistod vid »uppspårandet» av ev. blivande medlemmar samt med ordföranden i rådhusrättens nionde avdelning, vilken förklarade sig beredd att låta terapeuten utföra personundersökningar beträffande sådana »uppspårade» som denne ansåg lämpliga att medtaga i gruppen. Det visade sig snart att det skulle ta täm-

ligen lång tid innan en grupp kunde sammansättas efter denna ordning, varför terapeuten dessutom sökte och fick ett mycket intresserat samarbete med skyddskonsulenten och skyddsassistenten i första distriktet för unga i Stockholm, vilka lämnade förslag på villkorligt dömda ungdomar som kunde tänkas ha nytta av och vara villiga att gå med i en VD-grupp.

Gruppen bestod under hösten 1954 av tre ynglingar i 19—24-årsåldern samt kompletterades under våren 1955 med ytterligare två ynglingar, 22 resp. 23 år gamla. Ytterligare två ynglingar har sporadiskt bevisat gruppens sammanträden.

Vid gruppens sammansättning tillämpades inte några mera bestämda riktlinjer beträffande medlemmarnas personlighetsstruktur el. dyl. Terapeuten ville emellertid undvika alltför »enkla» fall, d.v.s. sådana där prognosen med hänsyn till både inre och yttre faktorer kunde anses såsom god. Gemensamt för alla medlemmarna i gruppen var emellertid att de levde under mycket stark yttre press; i flera fall var det fråga om akuta konfliktsituationer med föräldrarna, bostadsfrågan var svävande och samtliga hade mycket svårt att hålla fast vid något arbete.

Terapeuten konfronterades här med ett problem som uppträder i alla grupper utanför anstalterna, nämligen formen för hans medverkan vid lösningen av besvärliga yttre situationer för medlemmarna. Att söka upprätthålla någon slags roll som blott och bart »psyko»terapeut och vara fullständigt passiv inför de yttre krissituationer som uppkommer för medlemmarna torde många gånger inte bara vara mänskligt ogörligt utan också ett direkt hinder mot fullföljandet av terapin. Alltför mycket aktivitet och personligt engagemang från terapeutens sida skulle å andra si-

dan i längden kunna innebära en för stark psykisk och fysisk börda för honom, samtidigt som en dylik verksamhet skulle kunna utnyttjas av gruppen för att spela ut terapeuten mot olika samhällsorgan för att få tillfälle att konstatera att »han är likadan som alla andra». Dyliga manövrer brukar inte vara ovanliga under arbetets gång. En alltför aktiv »miljösanering» från terapeutens sida kan också i vissa fall vara ägnad att understödja det passiva och omogna draget hos medlemmen; denne kan bli så beroende av terapeuten att han kommer i en besvärlig situation då gruppen upplöses. Av dessa och liknade skäl bör terapeutens medverkan vid försöken att mildra trycket av aktuella yttre situationer helst ta formen av en kontakt med olika kriminal- och socialvårdsorgan, allt i samråd med vederbörande gruppmedlem.

Sammanträdena i VD-gruppen fick ett delvis annat förlopp än i anstaltsgrupperna. Efter en anmärkningsvärt kort inledningsperiod, varunder ganska generellt diskuterades övervakare och övervakningsinstitutionen, rörde sig samtalen mest om medlemmarnas *aktuella* situation, som dels var ganska växlande från sammanträde till sammanträde och dels innehöll vissa drag som var gemensamma för medlemmarna, t. ex. förhållandet till föräldrar och arbetsgivare, svårigheten att få men i än högre grad svårigheten att stanna kvar på ett arbete o.s.v. I någon mån dirigerades denna utveckling av terapeuten, som fann det angeläget att medlemmarna på ett så tidigt stadium som möjligt skulle få det stöd, som upplevelsen av att »vi sitter i samma båt» innebär. Villigheten att dela med sig av sina erfarenheter kom påtagligt fortare än i någon anstaltsgrupp, likaså det personliga intresset för varandras situation. Terapeuten fann det från början utsiktslöst

att söka genom påverkan av föräldrarna »lappa ihop» förhållandet mellan dem och de medlemmar som befann sig i den mest akuta konfliktsituationen, så att de senare skulle kunna bo kvar hemma. Det var här fråga om gamla motsättningar, och även om förhållandet skulle kunna tillfälligt pacificeras genom samtal med föräldrarna, så innebar detta inte någon lösning av konfliktsituationen, som när som helst kunde bli akut igen. Den yttre konflikten löstes genom att de båda ungdomarna bereddes annan bostad. Otivelaktigt innebar gruppen ett visst stöd för dem i denna situation. Särskilt påfallande var detta i fråga om en medlem med starkt neurotiska drag som mellan utbrotten av ilska redan tidigt gav uttryck för sina känslor av osäkerhet och övergivenhet och som så att säga gradvis mönade inför gruppens ögon och började vinna större säkerhet och kontroll över sina impulser. Han drogs till föräldrahemmet, men hans besök där avlöpte fredligt även i situationer som tidigare skulle ha framkallat våldsamma explosiva utbrott från hans sida.

På grund av omständigheterna har terapeuten vid arbetet med VD-gruppen spelat en mer aktiv roll och givit mer direkt »support» än i någon anstaltsgrupp. Hur detta i fortsättningen kommer att påverka gruppens arbete, som fortfarande pågår, återstår att se. Med en grupp av den storleksordning som VD-gruppen hittills haft följer gärna en frestelse att bedriva individuell terapi inom gruppens ram. Ju mer uppenbara och akuta någon eller några medlemmars personliga problem är, desto närmare ligger det också till hands att terapeuten koncentrerar sig på dessa. Detta kan vara ägnat att framkalla rivalitetsproblem inom gruppen och även på annat sätt försvåra ett rent gruppterapeutiskt arbete. Förhållandena har i detta

fall varit sådana att terapeuten känt sig inte bara befogad utan också förpliktad att i viss utsträckning låta strikt grupp-terapeutiska principer vika för behovet av omedelbar individuell hjälp.

Slutsatser

Terapeuten har under denna försöksverksamhet inte fattat såsom sin huvuduppgift att prestera bevis för gruppterapins *effektivitet* i brottsförebyggande syfte. Flera omständigheter har bidragit härtill. Försöksperioderna har varit korta och tidsbegränsade, och ganska långt fram i tiden har terapeuten inte ansett sig kunna utgå ifrån att arbetet med en viss grupp skulle kunna fortsätta utöver den tidsperiod som omfattades av terapeutens förordnande. En grupps upplösning bör förberedas i god tid genom diskussioner inom gruppen, och terapeuten ville inte utsätta grupperna för risken att upphöra abrupt. Först från och med hösten 1954 har arbetet lagts på en mera kontinuerlig basis.

Att genom testning av olika slag före gruppernas start och efter deras upplösning söka få fram eventuella modifikation i medlemmarnas personlighetsstruktur, attityder o.s.v. har heller inte ansetts tillrädligt på nuvarande stadium, då verksamheten är ny och okänd för den stora massan av kriminalvårdsklientelet. Hos många av internerna råder, som förut nämnts, stark misstro och misstänksamhet mot all form av testning, och det skulle säkerligen ha varit svårt att få medlemmar till grupperna, om förutsättningen hade varit att de först skulle ställas inför ett testbatteri. Denna inställning torde dock kunna förändras i den mån verksamheten accepteras av klientelet som ett led i försöken att hjälpa dem till rätta i tillvaron. Terapeuten känner sig tämligen övertygad om att det redan nu inte skulle möta några större svårigheter att

låta testa — givetvis frivilligt — medlemmarna i en grupp som skall upplösas.

Att genom testning kontrollera resultatet av gruppterapin — liksom all annan terapeutisk verksamhet — är å andra sidan svårt av den anledningen att varje gruppmedlem är utsatt för inflytande inte bara från gruppen utan också från miljön utanför denna. Kontakten med en hygglig arbetsledare, bustruns eller fästmöns brev efter en tids avbrott, löfte om arbete och bostad o.s.v., dylika och många andra faktorer spelar givetvis en roll inte bara för medlemmens psykiska balans utan också för hans attityd gentemot samhället och dem han möter där. Försöken att komma fram till en vetenskapligt hållbar kontroll av gruppterapins resultat pågår på olika håll; när det gäller kriminalvårdsklientel torde man ha kommit längst i det s. k. Highfields Project i New Jersey, U.S.A., vars under hand meddelade resultat angående gruppterapins effekt är positiva. Det är givetvis vanskligt att härav dra några bestämda slutsatser angående sådan gruppterapi som bedrivs på andra håll och under andra förutsättningar. Å andra sidan är det påfallande hur enstämmiga omdömena är angående värdet av gruppterapin som sådan från dem som använt denna behandlingsmetod. »Även om intet noggrant kontrollerat experiment ännu har gjorts beträffande gruppterapins resultat (detta är skrivet före Highfields Project. SL:s anm.) så råder en nästan enhällig uppfattning bland dem som sysslat med detta arbete, att gruppterapin är effektiv.»¹ Under de sex år som förflutit sedan detta skrevs har publicerats ett stort antal redogörelser för gruppterapeutisk verksamhet som utmynnar i samma slutsats.

¹ Marshall B. Clinard i »The Group Approach to Social Reintegration». American Sociological Review, April 1949.

Under den hittills förflutna tiden har terapeuten sett som sin främsta uppgift att söka utröna om och i vad mån förutsättningarna för ett gruppterapeutiskt arbete med kriminalvårdsklientelet i vårt land föreligger. Det har understundom gjorts gällande att man vid ett bedömande av gruppterapins möjligheter i vårt land inte utan vidare kan åberopa utländska, framför allt amerikanska erfarenheter, eftersom vi svenskar över huvud taget skulle vara mindre »talföra» än t. ex. amerikanerna och mindre benägna än dessa att anförtro oss åt andra, att diskutera personliga problem i en större krets. En sådan uppfattning lider ju av samma svagheter som alla generaliseringar, och terapeuten vill för sin del endast åberopa sin personliga erfarenhet av amerikanska och svenska grupper. En jämförelse dem emellan är visserligen svår att göra redan av den anledningen att medlemmarna representerat olika socialskikt, men om jag må tillåta mig uttala ett allmänt omdöme skulle detta innebära, att medlemmarna i de amerikanska grupperna i stort sett haft lättare att uttrycka sig än medlemmarna i de svenska, diskussionerna har hållits mera flytande, men samtalen har gärna velat dröja kvar på ett konventionellt, ytligt plan. I de svenska grupperna har »startmotståndet» varit större, men när detta brutits har man varit mera benägen än i de amerikanska grupperna att med allvar gå in på mera personliga problem. Oavsett dessa mycket subjektiva värderingar kvarstår dock som ett faktum att det vid den svenska försöksverksamheten visat sig möjligt att samla medlemmarna kring en terapeutisk uppgift.

Anstaltsgrupperna har hittills omfattat endast en ringa del av klientelet på vederbörande institution. Gruppverksamheten har inte märkts mycket utåt.

Detta kan sägas vara en svaghet såtillvida som det naturligen kan göras gällande att försöksverksamheten inte lämnar ett svar på vissa frågor, som brukar komma upp vid diskussionerna om en mera utbyggd gruppterapi på en kriminalvårdsanstalt, t. ex. tillsynspersonalens reaktion inför verksamheten och dennas inverkan på anstaltsdisciplinen. Åtskilliga faktorer samverkar till att gruppterapi för internerna kan mötas av ett visst motstånd — direkt eller indirekt, medvetet eller omedvetet — från olika personalkategorier; en mycket påtaglig sådan faktor är t. ex. den sekretess som kringgärdar gruppernas arbete och som lämnar fältet fritt för gissningar om vad eller vem som diskuteras där. Erfarenheterna från andra håll visar emellertid att detta motstånd brukar avta i samma mån som gruppterapin ingår som ett led i anstaltsrutinen och terapeuten inte längre betraktas som en »främmande» figur. Vad speciellt vårt land beträffar torde också förutsättningarna för en dylik utveckling vara särskilt stora på grund av den roll som vårdsynpunkterna tillmättes inom den slutna kriminalvården. — Eventuella farhågor för att en utbyggd gruppterapi skulle sätta anstaltsdisciplinen i fara har i praktiken jävats på en mängd utländska institutioner av olika slag, däribland både sinnessjukhus och kriminalvårdsanstalter med högst svårhanterligt klientel. Det torde tvärtom förhålla sig så att diskussionen i gruppen fungerar som en säkerhetsventil för inneslagna aggressioner och att grupperna — även om de inte skulle ha någon som helst annan effekt — i allt fall verkar pacifierande på livet inom institutionen.

En konsekvens av att verksamheten omfattat endast en mindre del av internerna på resp. anstalt har på sina håll varit att interner som stått utanför har uttalat missnöje över att inte få vara

med, och en viss tendens har nog framkommit då och då bland utanförstående interner att betrakta gruppen som en exklusiv, privilegierad »klubb».

Den tidvis livliga omsättningen bland medlemmarna av anstaltsgrupperna har onekligen försvårat arbetet. Det har dock varit möjligt att bedriva en kontinuerlig verksamhet med ett visst antal medlemmar som kärna. Vid sammanställningen av nya grupper synes man böra ta större hänsyn än terapeuten från början gjorde till omflyttningsfaktorn och direkt inställa sig på att vissa grupper skall arbeta som öppna, andra som slutna.

När det gäller att sammanfatta erfarenheterna från den hittills förflutna tiden bör såsom viktigaste punkt framhållas, att arbetet inom grupperna och medlemmarnas reaktion och relationer gentemot varandra och terapeuten i stor sett följt de utvecklingslinjer som erfarenhetsmässigt är karakteristiska för grupper som arbetar i terapeutiskt syfte.

Även om jag således inte är beredd att avgiva några bestämda omdömen (än mindre bevis) angående det terapeutiska resultatet beträffande varje gruppmedlem, så har jag naturligen inte kunnat undgå att under arbetets gång göra vissa iakttagelser och reflexioner angående verkan av behandlingen. Mest slående har varit den förändring i attityd gentemot samhället och samhällsreaktionen som kunnat förmärkas hos många gruppmedlemmar, liksom den ändrade inställningen till frågan om det egna ansvaret för såväl det förflutna som framtiden. Denna förändring av attityden har kommit till uttryck på olika sätt både direkt och indirekt. Tydligast har den givit sig till känna när gruppmedlemmar som varit med en längre tid, konfronteras med nytillträdande medlemmars negativism. »Du får väl inte glömma bort att du sitter

här för att du begått ett brott», är en karakteristisk replik från en »äldre» medlem i Skenäsgruppen till en »yngre», som beklagade sig över förhållandena, och han fick kraftigt medhåll från en annan närvarande »äldre» medlem; båda två hade på sin tid kraftigt uttryckt samma negativa synpunkter som den »yngre» nu gjorde. De tidigare angreppen mot övervakarna har i stor utsträckning kommit att ersättas av uttalanden som »han gjorde nog så gott han kunde, det var ju jag som gav fan i honom». Skyddskonsulenters och fångvårdsstyrelsens medelknapphet vitsordas, »dom har ju inte en sjö att ta ur», och den egna andelen i misslyckanden på arbetsplatser, i äktenskap o. s. v. får öppen hjärtiga uttryck. Inom anstaltsgrupperna har inställningen till vad som väntar efter frigivningen blivit påfallande realistisk; samtidigt har man fått se många exempel på hur medlemmarna inbördes sökt hjälpa varandra att dämpa oron för framtiden genom skildringar av situationer som de klarat, genom berättelser om f. d. lagöverträdare som »det gått bra för» och genom uttalanden av typen »man kan om man bara vill». Det är naturligtvis svårt att säga om ock i vad mån dessa och liknande yttringar kan antas utgöra symptom på en mera djupgående förändring av personligheten. Under alla förhållanden synes dock hittillsvarande svenska erfarenheter överensstämma med dem som i U.S.A. gjorts vid gruppterapi med liknande klientel, nämligen att vissa karakteristiska drag i personligheten kan modifieras; »den stridslystna, självmedvetna, antisociala internen sätts på plats av sina kamrater, och den asociala, skygga, tillbakadragna personen dras in i samtalen».¹

¹ Joseph Abrahams och Lloyd W. McCorkle: »Group Psychotherapy of Military Offenders».

Det pågår f. n. på andra håll ett intensivt forskningsarbete angående grupp-terapians användbarhet för olika personlighetstyper och under olika yttre omständigheter. Denna metod är naturligtvis ingen »de vises sten» som löser alla problem vare sig inom kriminalvården eller andra vårdområden. Men den synes enligt min personliga uppfattning vara ett värdefullt komplement till andra metoder för återanpassning av lagöverträdare. Den har också på grund av proportionen mellan antalet »behandlade» och »behandlare» vissa fördelar ur personell och ekonomisk synpunkt. Dessutom erbjuder den större möjligheter än troligen någon annan behandlingsform att studera hur lagöverträdaren uppfattar sig själv, hans reaktion inför straffet o.s.v.; för den kriminologiska forskningen bör gruppterapi därför ha mycket stor betydelse.

Litteraturförteckning

Litteraturen kring ämnet gruppterapi är mycket omfattande, särskilt märks ett mycket stort antal uppsatser i psykologiska, sociologiska och psykiatriska facktidskrifter. För en fullständig litteraturförteckning må hänvisas till »*Bibliography on Group Psychotherapy*», del I och II, utgivna 1950 resp. 1955 av American Group Psychotherapy Association, 228 East 19th Street, New York 3, New York, USA. Här nedan upptages endast större arbeten, avhandlande såväl gruppterapi i allmänhet som dess tillämpning å skilda kategorier patienter.

Ackerman, Nathan W. »Some General Principles in the Use of Group Psychotherapy» (ett kapitel i »Current Therapies of Personality Disorders», utg. av Bernard Glueck, New York, Grune & Stratton, 1946).
»Interview Group Psychotherapy with Psychoneurotic Adults», (ett

kapitel i »The Practice of Group Therapy», utg. av S. R. Slavson, New York, International Universities Press, 1947).

Axline, Virginia Mae, »Play Therapy», Houghton Mifflin Company, 1947.

Brill, Norman, »Group Psychotherapy» (ett avsnitt i »Proceedings of the National Conference of Social Work», 1946, New York, Columbia University Press, 1947).

Foulkes, S. H. »Introduction to Group-Analytic Psychotherapy», Wm. Heinemann, Medical Books, Ltd, London 1948.

Freud, Sigmund, »Group Psychology and the Analysis of the Ego», New York, Boni & Liverright, 1922.

Kaplan, J. W., »Group Psychotherapy: Theory and Practice», New York, Grune & Stratton, Inc., 1946.

Moreno, J. L., m. fl. »Group Psychotherapy», New York, Beacon House, 1945.

Powdermaker, Florence och J. Frank »Group Psychotherapy», Cambridge, Harvard University Press, 1953.

Slavson, S. R., »An Introduction to Group Therapy», 6:e uppl. New York, International Universities Press, 1954, m. fl. »The Practice of Group Therapy», New York, International Universities Press, 1947.
»Analytic Group Psychotherapy», New York, Columbia University Press, 1950. Se också Slavsons årliga översikter i »Progress in Neurology and Psychiatry», utg. av Ernest Spiegel, New York, Grune & Stratton, Inc.

Wender, Louis, »Group Psychotherapy Within the Psychiatric Hospital», (ett kapitel i »Current Therapies of Personality Disorders», utg. av Bernard Glueck, New York, Grune & Stratton, 1946).

**Förslag till lag angående ändring i lagen
den 21 december 1945 (nr 872) om verkställighet
av frihetsstraff m. m.**

Härigenom förordnas, att 2—4, 24, 26, 28, 43, 44, 56, 57, 63—67, 83 och 86 §§ lagen den 21 december 1945 om verkställighet av frihetsstraff m. m.¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Två eller flera fångvårdsanstalter skola, om Konungen så föreskriver, för samverkan bilda en anstaltsgrupp. En av de i gruppen ingående anstalterna skall vara centralanstalt för gruppen. Vid centralanstalten skall finnas psykiatrisk avdelning.

Fångvårdsanstalterna skola, enligt bestämmelser som Konungen meddelar, för samverkan bilda särskilda anstaltsgrupper. En av de i anstaltsgrupp ingående anstalterna skall vara centralanstalt för gruppen. Inom anstaltsgrupp skall såvitt möjligt finnas psykiatrisk avdelning.

3 §.

Fångvårdsstyrelsen har — — — — — sådan anstalt.

Under fångvårdsstyrelsen beslutar, där ej annorlunda är stadgat, fångvårdsanstalts styresman i frågor angående de intagnas behandling och anordnande av eftervård åt dem. Styresman vid centralanstalt åligger att uppmärksamt följa de intagnas behandling på gruppens anstalter och förberedelserna för deras frigivning eller utskrivning samt äger, i den utsträckning denna lag angiver eller eljest föreskrives, meddela beslut även rörande den som är intagen på annan anstalt inom gruppen.

Överläkaren vid centralanstalts psykiatriska avdelning skall lämna råd och anvisningar beträffande behandlingen av de på gruppens anstalter intagna.

I den mån ej annorlunda är stadgat skall styresman vid centralanstalt, såvitt angår gruppens anstalter, under fångvårdsstyrelsen besluta i frågor angående de intagnas behandling och anordnande av eftervård. Under styresmannen för centralanstalt beslutar, om ej annat är stadgat, styresman vid anstalt inom gruppen.

Överläkaren vid psykiatrisk avdelning inom anstaltsgrupp skall lämna råd och anvisningar beträffande behandlingen av de på gruppens anstalter intagna. Såvitt angår behandlingen av dem som överflyttats till avdelningen skall han äga de befogenheter som eljest tillkomma styresman vid centralanstalt.

¹ Senaste lydelse se beträffande 2—4, 26, 28 och 43 §§ SFS 1953:385 samt beträffande 86 § 1954:253.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

4 §.

Vid fångvårdsanstalt — — — — —

övriga ledamöter.

Styresmannen skall, där det kan ske utan dröjsmål, till överläggning i nämnden upptaga frågor om fånges hållande i enrum under arbete eller fritid, om disciplinära åtgärder och om eftervård ävensom andra viktigare frågor. Nämnden har ock att avgiva yttrande över ansökning om nåd eller villkorlig frigivning samt att behandla ärende som fångvårdsstyrelsen eller, *om anstalten ingår i anstaltsgrupp*, styresmannen vid centralanstalten hänskjuter till nämnden eller vars upptagande påkallas av ledamot.

Styresmannen skall, där det kan ske utan dröjsmål, till överläggning i nämnden upptaga frågor om fånges hållande i enrum under arbete eller fritid, om disciplinära åtgärder och om eftervård ävensom andra viktigare frågor. Nämnden har ock att avgiva yttrande över ansökning om nåd eller villkorlig frigivning samt att behandla ärende som fångvårdsstyrelsen eller styresmannen vid centralanstalten hänskjuter till nämnden eller vars upptagande påkallas av ledamot.

Nämnden må — — — — — i övrigt

Utöver vad — — — — — lämna anstalten.

De ledamöter — — — — — intagnas behandling.

24 §.

Intagen skall behandlas med fasthet och allvar och med aktning för hans människovärde. Han skall sysselsättas med lämpligt arbete och i övrigt erhålla sådan behandling att hans anpassning i samhället främjas. Skadliga verkningar av frihetsförlusten skola såvitt möjligt förebyggas.

Intagen skall behandlas med fasthet och allvar och med aktning för hans människovärde. Han skall, *på grundval av erforderlig undersökning av hans levnadsomständigheter, personliga utveckling, hälso tillstånd, anlag och kunskaper*, sysselsättas med lämpligt arbete och i övrigt erhålla sådan *planmässig* behandling att hans anpassning i samhället främjas. Skadliga verkningar av frihetsförlusten skola såvitt möjligt förebyggas.

Den intagne — — — — — anstaltens personal.

En av — — — — — de intagna.

26 §.

Vid de — — — — — möjligt förhindras

Män och — — — — — eller anstaltsavdelningar.

Styresmannen vid centralanstalt bestämmer om placering på anstalt inom anstaltsgrupp och om förflyttning från en anstalt till annan inom gruppen; dock äger överläkaren vid *centralanstaltens psykiatriska avdelning* besluta, att intagen skall överflyttas till avdelningen för undersökning eller behandling. *Om*

Styresmannen vid centralanstalt bestämmer om placering på anstalt inom anstaltsgrupp och om förflyttning från en anstalt till annan inom gruppen; dock äger överläkaren vid *psykiatrisk avdelning inom gruppen* besluta, att intagen skall överflyttas till avdelningen för undersökning eller behandling.

(Gällande lydelse)

placering och förflyttning i annat fall än nu sagts förordnar fångvårdsstyrelsen eller, efter dess bemyndigande, styresman vid fångvårdsanstalt.

(Föreslagen lydelse)

28 §.

Intagen skall så snart ske kan undersökas av läkare vid anstalten. Sjuknar intagen, skall han vårdas enligt anvisningar av läkaren. Angående överförande till sinnessjukavdelning inom fångvården för vård eller observation är särskilt stadgat; såsom sådan avdelning skall, därest ej annat föreskrives, anses psykiatrisk avdelning vid centralanstalt.

Sjuknar intagen, skall han vårdas enligt anvisningar av läkare vid anstalten. Angående överförande till sinnessjukavdelning inom fångvården för vård eller observation är särskilt stadgat; såsom sådan avdelning skall, därest ej annat föreskrives, anses psykiatrisk avdelning inom anstaltsgrupp.

Enligt bestämmelser — — — — — — — — — — lämplig vård.

När det — — — — — — — — — — särskilda föreskrifter.

Tid, varunder — — — — — — — — — — laga kraft.

43 §

Beträffande straff- eller fängelsefånge skall, om det ådömda straffet uppgår till minst sex månader, till ledning för behandlingen så snart ske kan verkställas en såvitt möjligt fullständig undersökning av hans levnadsomständigheter, personliga utveckling, hälso tillstånd, anlag och kunskaper. Fångvårdsstyrelsen äger jämväl i annat fall förordna om sådan undersökning.

Undersökningen skall enligt fångvårdsstyrelsens anvisningar utföras av styresmannen vid den anstalt, där fången intagits för straffets undergående, under medverkan av anstaltens läkare. Berättelse över undersökningen jämte styremannens och läkarens förslag angående fångens placering och behandling skall så snart ske kan och senast inom en månad efter intagningen insändas till fångvårdsstyrelsen. När särskilda omständigheter påkalla det, må styrelsen medgiva anstånd, högst en månad, med berättelsens avgivande.

Inom anstaltsgrupp skall, i stället för vad som stadgas i första och andra sty-

(Gällande lydelse)

kena, gälla följande. Frågan om placering av straff- eller fängelsefånge skall, om det ådömda straffet uppgår till minst sex månader, upptagas till överläggning inför styresmannen vid centralanstalten så snart det kan ske och senast inom två veckor från det verkställighet på anstalt inom gruppen började. Vad nu sagts skall även gälla placering av annan intagen, då styresmannen anser frågan därom tveksam eller eljest finner särskilt skäl till överläggning. Föreligger icke till ledning för placering och behandling tillräcklig kännedom om den intagne, åligger det styresmannen vid centralanstalten att skyndsamt föranstalta om den utredning som erfordras. Krävs för utredningen undersökning av den intagne, bör undersökningen utföras vid centralanstalten. Tillfälle bör beredas den intagne att före överläggningen eller, i den utsträckning det lämpligen kan ske, vid denna framföra sina önskemål.

Konungen äger förordna om undantag från bestämmelserna i denna paragraf beträffande särskild anstalt eller särskild grupp av intagna samt meddela de föreskrifter som därav påkallas.

44 § (första, andra och tredje punkterna).

Straffånge skall börja undergå straffet i slutan stalt. Efter tre månader må han överföras till öppen anstalt. Äro särskilda skäl därtill, må han överföras till sådan anstalt även före utgången av nämnda tid.

44 § (fjärde punkten).

Fånge som vid verkställighetens början ej fyllt tjugofem år bör, såframt ej annat föranledes av hänsyn till hans yrkesutbildning eller andra särskilda skäl, så snart ske kan överföras till öppen anstalt.

(Föreslagen lydelse)

43 §

Straffånge skall börja undergå straffet, i slutan stalt. Efter tre månader må han överföras till öppen anstalt. Äro särskilda skäl därtill, må han överföras till sådan anstalt även före utgången av nämnda tid.

44 §

Fånge som vid verkställighetens början ej fyllt tjugofem år bör, såframt ej annat föranledes av hänsyn till hans yrkesutbildning eller andra särskilda skäl, så snart ske kan överföras till öppen anstalt.

(Gällande lydelse)

56 §

Den som skall undergå ungdomsfängelse skall intagas å särskild mottagningsavdelning. Å avdelningen skall till ledning för den intagnes behandling enligt fångvårdsstyrelsens anvisningar verkställas en såvitt möjligt fullständig undersökning av hans levnadsomständigheter och personliga förhållanden i övrigt, därvid synnerlig vikt skall fästas vid utrönande av hans förståndsutveckling, anlag och kunskaper.

Berättelse över undersökningen skall så snart ske kan och senast två månader efter intagningen insändas till fångvårdsstyrelsen.

57 § (första stycket).

Sedan undersökning enligt 56 § verkställts, skola de intagna fördelas på sätt som finnes lämpligt med hänsyn till den behandling som bör komma var och en till del. Intagen skall vårdas i öppen anstalt, såframt det ej med hänsyn till hans sinnesbeskaffenhet eller av annan särskild anledning måste anses olämpligt.

57 § (andra stycket).

Intagen skall arbeta tillsammans med andra intagna och må jämväl tillbringa fritiden tillsammans med dem, allt såframt ej särskilda skäl äro däremot.

63 §

Till ledning för den intagnes behandling skall enligt fångvårdsstyrelsens anvisningar verkställas en såvitt möjligt fullständig undersökning av den intagnes levnadsomständigheter, personliga utveckling, hälsotillstånd, anlag och kunskaper. Berättelse över undersökningen, som skall utföras under medverkan av anstaltens läkare, skall så snart ske kan och senast två månader

(Föreslagen lydelse)

56 §

Intagen skall vårdas i öppen anstalt, såframt det ej med hänsyn till hans sinnesbeskaffenhet eller av annan särskild anledning måste anses olämpligt.

57 §

Intagen skall arbeta tillsammans med andra intagna och må jämväl tillbringa fritiden tillsammans med dem, allt såframt ej särskilda skäl äro däremot.

(Gällande lydelse)

efter intagningen insändas till fängelsestyrelsen.

64 § (första stycket).

Förvarad eller internerad skall hållas avskild från andra intagna till dess *den i 63 § angivna undersökningen är avslutad*. Därefter må han under dagen hållas avskild endast i den utsträckning som påkallas av hänsyn till hans behandling eller till fara för menlig inverkan de intagna emellan eller till ordningen och säkerheten inom anstalten.

64 § (andra stycket).

Förvarad eller internerad som visat pålitlighet må vårdas i öppen anstalt.

65 § (första stycket).

Styresmannen skall anvisa förvarad eller internerad lämpligt arbete. Det bör vara ägnat att bereda honom yrkesutbildning eller att eljest främja utsikterna för honom att efter utskrivningen försörja sig. Vid valet av arbete bör hänsyn tagas till den intagnes håg och fallenhet. Med styresmannens medgivande må den intagne själv skaffa sig arbete.

65 § (andra stycket).

Till förberedande av utskrivningen må fångvårdsstyrelsen efter samråd med interneringsnämnden, såframt fara för missbruk får anses utesluten, medgiva att förvarad eller internerad utför arbete hos arbetsgivare utom anstalten.

66 §.

Vad i 54 § är stadgat beträffande fängelsefånge skall gälla jämväl förvarad eller internerad. Förvarad eller internerad må därjämte själv skaffa sig eller mottaga underhåll, som låter förena sig med enkelhet och god ord-

(Föreslagen lydelse)

63 §

Förvarad eller internerad skall hållas avskild från andra intagna till dess *närmare kännedom vunnits om hans sinnesart och beteende*. Därefter må han under dagen hållas avskild endast i den utsträckning som påkallas av hänsyn till hans behandling eller till fara för menlig inverkan de intagna emellan eller till ordningen och säkerheten inom anstalten.

64 §

Förvarad eller internerad som visat pålitlighet må vårdas i öppen anstalt.

65 §.

Styresmannen skall anvisa förvarad eller internerad lämpligt arbete. Det bör vara ägnat att bereda honom yrkesutbildning eller att eljest främja utsikterna för honom att efter utskrivningen försörja sig. Vid valet av arbete bör hänsyn tagas till den intagnes håg och fallenhet. Med styresmannens medgivande må den intagne själv skaffa sig arbete.

66 §.

Till förberedande av utskrivningen må fångvårdsstyrelsen efter samråd med interneringsnämnden, såframt fara för missbruk får anses utesluten, medgiva att förvarad eller internerad utför arbete hos arbetsgivare utom anstalten.

67 §.

Vad i 54 § är stadgat beträffande fängelsefånge skall gälla jämväl förvarad eller internerad. Förvarad eller internerad må därjämte själv skaffa sig eller mottaga underhåll, som låter förena sig med enkelhet och god ord-

(Gällande lydelse)

ning. Han må ej mottaga gåva, varigenom givaren uppenbarligen oskäligt betungas.

67 §.

Styresmannen har att rörande behandlingen av förvarad eller internerad samråda med anstaltens läkare. Uppkommer meningsskiljaktighet i fråga som sägs i 64 §, skall frågan hänskjutas till fångvårdsstyrelsens avgörande.

83 §.

Fångvårdsstyrelsen äger efter framställning av intagen, så ock eljest när anledning förekommer ändra vad styresman eller läkare jämlikt denna lag beslutat.

(Föreslagen lydelse)

ning. Han må ej mottaga gåva, varigenom givaren uppenbarligen oskäligt betungas.

Styresman för centralanstalt äger efter framställning av intagen eller eljest när anledning förekommer ändra vad styresman för anstalt inom gruppen jämlikt denna lag beslutat, så ock vad som beslutats av läkare vid sådan anstalt i annat fall än som avses i 3 § tredje stycket och 26 § tredje stycket.

Beslut av styresman för centralanstalt ävensom beslut av läkare i fall varom i 3 § tredje stycket och 26 § tredje stycket är fråga må av fångvårdsstyrelsen ändras när skäl därtill förekommer.

Över fångvårdsstyrelsens — — — — — av beslutet.

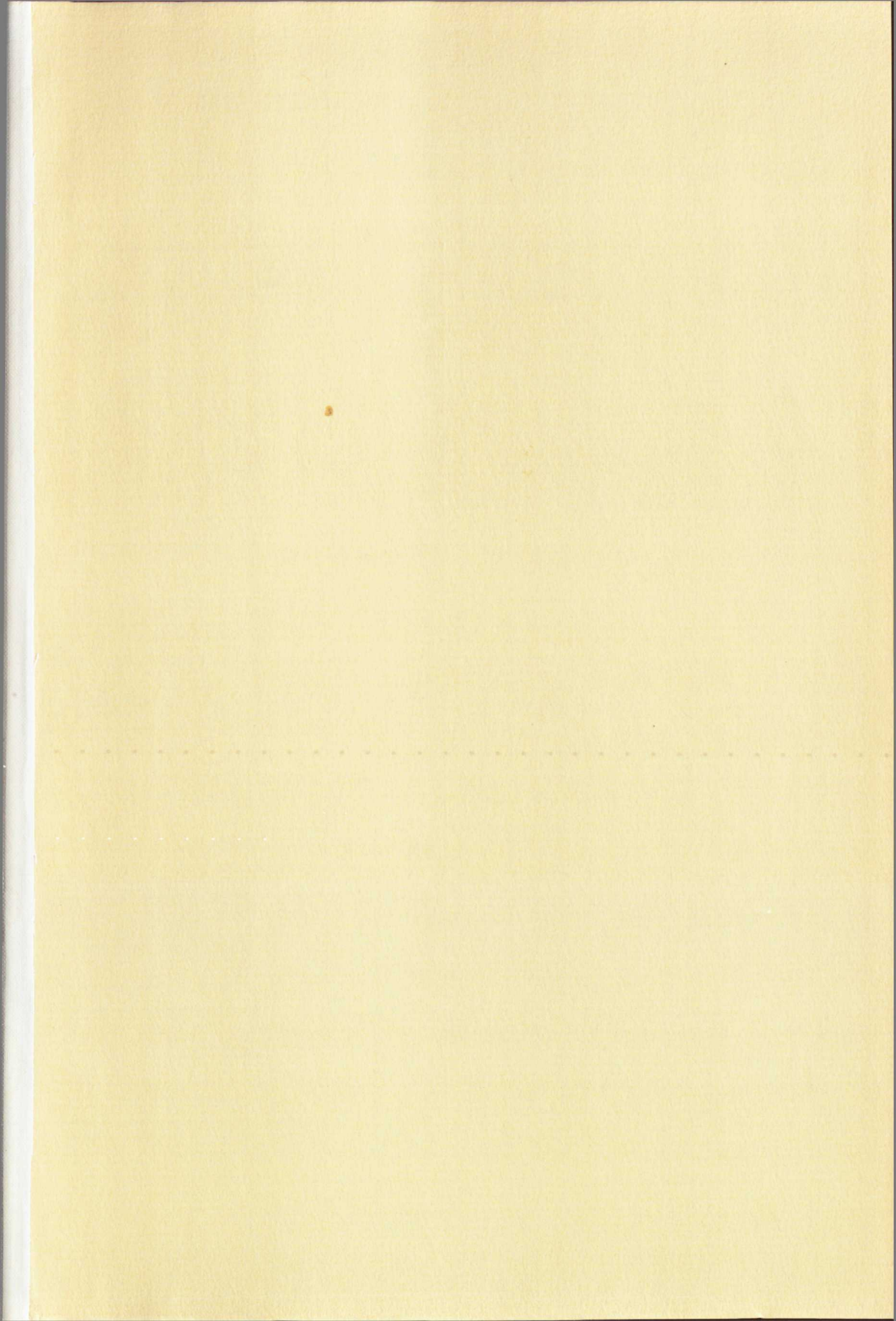
Över länsstyrelsens — — — — — ämbetsverks beslut.

86 §.

Konungen äger — — — — — för gruppen.

I särskilt fall må Konungen förordna att styresman vid annan anstalt än centralanstalt skall äga befogenheter som eljest tillkomma styresman vid centralanstalt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1956.

Statens offentliga utredningar 1955

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvård.

Vidlyftiga rättegångar. [10]
Sekretessen vid förundersökning i brottmål. [17]
Ny bagerilag. Arbetstidsutredningens betänkande. 6. [24]
Rådjongplanens fullföljande. [40]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Administrativt rättsskydd. [19]
Tjänstebostäder. [30]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Politi.

Nationalekonomi och socialpolitik.

Bostadskollektiva kommittén. 3. Tvätt. [8] 4. Samlingslokaler. [28]
Penningvärdeundersökningen. 1. Utlandstransaktionerna och den svenska ekonomin. [13] 2. Finanspolitikens ekonomiska teori. [25]
Pris och prestation i handeln. [16]
Förslag till ny förordning om erkända arbetslöshetskassor m. m. [27]
Samhället och barnfamiljerna. [29]
Arbetskraftsbehovet inom offentlig verksamhet. [34]
Hyresregleringskommitténs betänkande. 4. Hyresregleringens avveckling m. m. [35]
Utredningshem. [37]
Statsstöd för samlingslokaler. [39]

Hälso- och sjukvård.

Statens sjukhusutredning av år 1943. 8. Rationalisering av sjukhusdriften. [12]
Undersökningar rörande små avloppsreningsanläggningar. [18]

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Lag om jordbrukskasserörelsen m. m. [1]
Prissättningen på jordbruksprodukter. Bilaga 1. [5]
Det mindre jordbrukets möjligheter att uppnå bättre lönsamhet. [7]
Flygfotogrammetrisk verksamhet. [26]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Vattenvården. [6]
Frågan om statsinlösen av stamaktierna i LKAB. [9]

Industri.

Handel och sjöfart.

Stöd åt den mindre och medelstora skeppsfarten. [2]
Tobakshandelsregleringen. [38]

Kommunikationsväsen.

Elkraftutredningens redogörelse nr 2:20—21. Detalj-distributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Kopparbergs och Gävleborgs län. [15] 22—24. Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län. [22]
Busslinjeutredningen. 2. Betänkande rörande översyn av vissa bestämmelser i 1940 års förordning angående yrkesmässig automobiltrafik m. m. jämte förslag till lag angående företag, som driva yrkesmässig trafik imed omnibus. [23]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Allmän pensionsförsäkring. [32]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Psykologisk utbildning och forskning. [11]
Handelsutbildningskommitténs betänkande och förslag. 2. Yrkesskolornas handelsundervisning m. m. [14]
Det döva barnets språk- och talutveckling. [20]
Tekniska skolutbildningen. [21]
Skolväsendets lokala och regionala ledning samt lärrar-tillsättningen. [31]
Lag angående jordfästning och gravsättning m. m. [386]

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Nordiska parlamentariska kommittén. 9 och 10. Nordiska post- och teletaxor. [3 o. 4] 11. Nordiska vägtrafikbestämmelser m. m. [33]